Museu d'Història de Manacor
Pla director 2024-2032

Any 2024

Introducció 2
A. ANÀLISI 4
A.1. Punt de partida (valoració i anàlisi del Pla director de 2009) 4
A.2. Diagnosi general de la institució 13
A.3. Conclusions i anàlisi DAFO 45
B. VISIÓ ESTRATÈGICA 48
B.1. Alguns escenaris de futur en relació amb el Museu 48
B.2. Consideracions prèvies a l'estratègia 53
B.3. La definició de la institució 57
B.4. Línies estratègiques 59
B.5. El relat de l'univers del Museu d'Història de Manacor 60
C. PROGRAMES 61
C.1. Programa de col·leccions i documentació 61
C.2. Programa de conservació preventiva i la seva implementació 71
C.3. Programa de recerca i transferència de coneixement 79
C.4. Programa d'exposicions estables 87
C.5. Programa d'exposicions temporals 92
C.6 Programa d'acció cultural i difusió 96
C.7. Programa de comunicació 103
C.8. Programa de participació 112
C.9. Programa d'acció educativa 115
C.10. Programa de relacions i treball en xarxa 120
C.11. Programa d'accessibilitat 125
C.12. Programa transversal de digitalització 137
Taula resum de les actuacions per programes 140
D.1. Servei de recepció i atenció al públic 143
D.2. Servei de biblioteca 144
D.3. Amics del Museu d'Història de Manacor 145
D.4. Voluntariat 147
E. GESTIÓ 149
E.1. Model organitzatiu i recursos humans 149
E.2. Recursos econòmics 155
F. UNITATS D'ACTUACIONS 160
G. CRONOGRAMA 161

Introducció

En les vostres mans teniu el segon Pla director del Museu d'Història de Manacor.

El primer Pla director, el va aprovar el Ple de l'Ajuntament de Manacor en sessió celebrada dia 1 de febrer de 2010, acord que es publicà en el BOIB núm. 25, de 13 de febrer de 2010. Aquest Pla director es va publicar en el número 6 de la revista MUSA del Museu. Gràcies a tenir un pla director, juntament amb altres requisits, el Consell de Mallorca va reconèixer el Museu com a tal el dia 3 de juliol de 2019, acord que es publicà en el BOIB núm. 101, de 23 de juliol de 2019.

L'objectiu d'aquell Pla era fonamentalment complir la Llei de museus de les Illes Balears, tenir així el dipòsit de tots els materials arqueològics excavats a Manacor i formar part de la Xarxa de Museus del Consell de Mallorca.

Catorze anys després ens adonam de l'error ja que, encara que sí tenim el dipòsit de materials, l'experiència demostra que formar part de les Xarxa de Museus del Consell no significa una millora substancial de la gestió ni de la connectivitat entre els museus. També ens adonam que aquell Pla director, que tenia originàriament uns objectius molts concrets, el podríem haver desenvolupat molt més; en aquest sentit l'errada és de la sotasignada.

I com que de les errades s'aprèn, hem enllestit aquest nou Pla fent servir l'experiència de 20 anys de gestió al capdavant del Museu d'Història de Manacor amb uns objectius molts clars de creixement i sostenibilitat perquè les xifres de projectes desenvolupats, activitats de difusió i qualitat de les experiències, entre d'altres, ens avalen, i ara en volem més...

En aquest Pla hem avaluat les accions que s'han desenvolupat del Pla anterior (entre un 48-50 %, aproximadament) i la gestió fins a l'actualitat. Això ha estat el punt de partida per reflexionar i plantejar noves línies de feina o programes que ara presentam.

Hem de ressaltar que és un document ambiciós perquè sabem el que volem però necessitam recursos, especialment recursos humans. És una de les línies que no ha crescut en els darrers 25 anys a pesar que hem quintuplicat la gent que ens visita i les activitats que oferim i hem quadruplicat les seus que gestionam.

Aquest Pla és un document que parteix d'una voluntat tècnica clara d'executar-lo. Necessitam més recursos econòmics i humans per seguir el cronograma que ens hem marcat.

Com tot projecte global, té un equip de persones que han col·laborat en la redacció i en la lectura i revisió dels diferents capítols:

- L'empresa Kultura S.L. ha liderat el document amb la tècnica Teresa Marot al capdavant.

- Maria José Rivas ha col·laborat en diferents apartats com etnografia i accessibilitat.

- Joan Palmer ha fet revisions de tot el document i ha aportat els seus comentaris.

- Bernat Burgaya i Margalida Munar han aportat la seva experiència en l'apartat de restauració i conservació preventiva.

Gràcies a totes aquestes persones per la seva professionalitat i dedicació.

Magdalena Salas Burguera
Directora del Museu

A. ANÀLISI

A.1. Punt de partida (valoració i anàlisi del Pla director de 2009)

El Pla director redactat pel Museu d'Història de Manacor (MHM) l'any 2009 culminava un procés de reflexió que s'havia iniciat l'any 2003, arran de l'aprovació de la Llei 4/2003, de 26 de març, de museus de les Illes Balears.
La llei establia el pla director com un document imprescindible per al reconeixement de les institucions museístiques insulars i feia emergir la necessitat del MHM d'avaluar, preveure i clarificar el model de museu que volia ser a través de la redacció del seu propi pla. L'objectiu era proveir-se d'un document que analitzàs la realitat del Museu i el seu entorn, per tal d'establir els objectius a assolir en els següents anys.

Aquell pla traçava les diferents línies estratègiques per al MHM i establia quines haurien de ser les prioritats a l'hora de definir accions i programes de manera coherent i efectiva. Així mateix, hi havia la ferma voluntat de ser reconegut com a museu, tal i com fixava la llei, i garantir la conservació, investigació i difusió del seu fons.

El Pla director de 2009 basava el seu plantejament conceptual en la Nova Museologia,[1] i emfatitzava la necessitat de construir una institució capaç de mirar cap al territori en el seu conjunt, superant els límits d'acció del propi edifici; i cap a la comunitat (i no tant el públic) com a destinatària final de les seves activitats. Sota aquesta perspectiva, el MHM era definit com «un museu d'àmbit comarcal dels denominats històrics, ja que el seu plantejament és fer una aproximació a l'evolució històrica de la comarca. Mitjançant els seus béns mobles pretén explicar de forma global, des del medi físic al procés històric, incidint en aquells trets característics que fan de Manacor i de la seva comarca un lloc diferent dels altres.»

S'apuntava una clara concepció patrimonial en la seva gestió, donat que no se circumscrivia només a la posada en valor de les seves col·leccions, sinó que aspirava a convertir-se en catalitzador de l'activitat patrimonial del seu territori més pròxim.

Les claus de l'antic Pla director estaven situades en:

- El concepte de la institució.
- La planificació estratègica.
- La metodologia.
- La posada en marxa del pla director.

I s'articulaven 4 pilars bàsics per al bon funcionament del MHM:

- Edifici.

[1] Corrent museològic nascut a l'escola francesa a final dels 80 i principi dels 90 gràcies a Georges-Henri Rivière. La Nova Museologia defensava el paper del museu com una institució democràtica al servei de la comunitat, que alhora superàs el model estàtic del museu vitrina i cercàs una relació més oberta i interactiva amb el visitant. Un museu social on tengués cabuda tothom, tots els col·lectius i totes les diversitats.

- Col·lecció.
- Públic.
- Projecte.

S'apuntava però que aquests pilars no estaven equilibrats ni interrelacionats en aquell moment. I es posava en relleu que la manca d'un magatzem i les limitacions que suposava la seu històrica de la torre dels Enagistes obligaven el museu a adaptar-se a l'edifici i no al revés.

El pla de 2009 establia com a missió fonamental «col·leccionar objectes i interpretar-los, mostrar-los i educar i entretenir el públic, en part per promoure la seva aprovació. Perquè sense visitants i el seu suport els museus no poden funcionar.»

D'altra banda, el pla de 2009 té en compte importants consideracions, com ara la història prèvia del Museu, la necessitat d'obtenir una mirada global, la importància de realitzar propostes flexibles que es puguin adaptar a situacions canviants, els recursos disponibles i les competències, així com tenir en compte l'entorn del museu.

Aquests plantejaments encara són vàlids, però han estat superats, i és necessari articular i alinear la planificació estratègica de la institució amb els nous paradigmes i tendències emergents en l'àmbit del patrimoni cultural:

- La incorporació dels objectius de desenvolupament sostenible (ODS).
- L'impacte social i la participació activa.
- Nous models educatius i la consolidació de conceptes com l'educació 360, l'educació al llarg de la vida (*lifelong learning*), o les ciutats educadores.[2] El treball col·laboratiu i la creació de xarxes patrimonials.
- El paper de les noves tecnologies, la cultura digital, i l'avenç de les dades obertes.
- La comunicació digital, les xarxes socials i les comunitats virtuals.
- La inclusió en tots els nivells.

El pla de 2009 parlava d'una seu única, la torre dels Enagistes, i posava en relleu l'especificitat (amb avantatges i inconvenients) de bastir i gestionar un museu dins d'un edifici patrimonial. S'indicava com la pròpia torre formava part de la museografia i com aquest fet determinava la zonificació i el recorregut del visitant. Els espais que configuraven el Museu en l'antic pla eren:

- Espai d'acollida i pàrquing.
- Recepció.
- Sales d'exposició permanent.
- Espais de magatzem i zones de reserva.

[2] Manacor és Ciutat Educadora i Ciutat Amiga de la Infància.

- Lavabos.
- Clastra.
- Sales d'exposició temporal.
- Sala de conferències.
- Oficina de direcció.
- Biblioteca.
- Espai de consulta per a investigadors.

Tot i que la seu principal del MHM continua sent la torre dels Enagistes, tota aquesta distribució ha canviat i evolucionat en els darrers anys; per tant, cal posar al dia la descripció de la institució, oferir una mirada renovada sobre el MHM en què es destaquin les millores i transformacions que s'han anat implementant.

Torre dels Enagistes, seu principal del
Museu d'Història de Manacor.

En aquest sentit, la institució gestiona altres espais patrimonials (els jaciments arqueològics de s'Hospitalet Vell, Son Peretó i sa Ferradura, i el molí d'en Fraret) que han permès ampliar la perspectiva museològica, fer evolucionar el Museu cap a una visió més centrada en els continguts i la creació d'un discurs històric de conjunt, i deixar enrere la simple exposició d'una "col·lecció d'objectes".

En el pla de 2009 es definia el MHM a partir dels fons patrimonials i les seves col·leccions. S'apuntava que el fons del Museu estava configurat per una col·lecció heterogènia, composta per més de 6.000 objectes catalogats en aquell moment, que s'integraven en les col·leccions:

- musivària
- ceràmica
- numismàtica

- escultòrica
- de metalls
- etnogràfica
- de maquinària industrial

En els darrers anys, s'han produït canvis (també en el sistema de gestió i catalogació dels objectes) i s'han registrat incorporacions en el fons; cal renovar, doncs, aquesta informació i posar-la al dia a través d'un programa institucional i d'un programa de catalogació de fons patrimonials.

El model expositiu s'articulava a partir de la presentació de continguts en les diferents sales «seguint l'evolució cronològica dels esdeveniments que han marcat la història del terme de Manacor. L'element comunicatiu primordial són els objectes i els plafons, on es desenvolupa tota la informació». A través d'aquesta proposta museogràfica, es «buscava oferir noves experiències lúdiques i didàctiques als visitants» de l'exposició permanent i «ajudar a interpretar la nostra història».

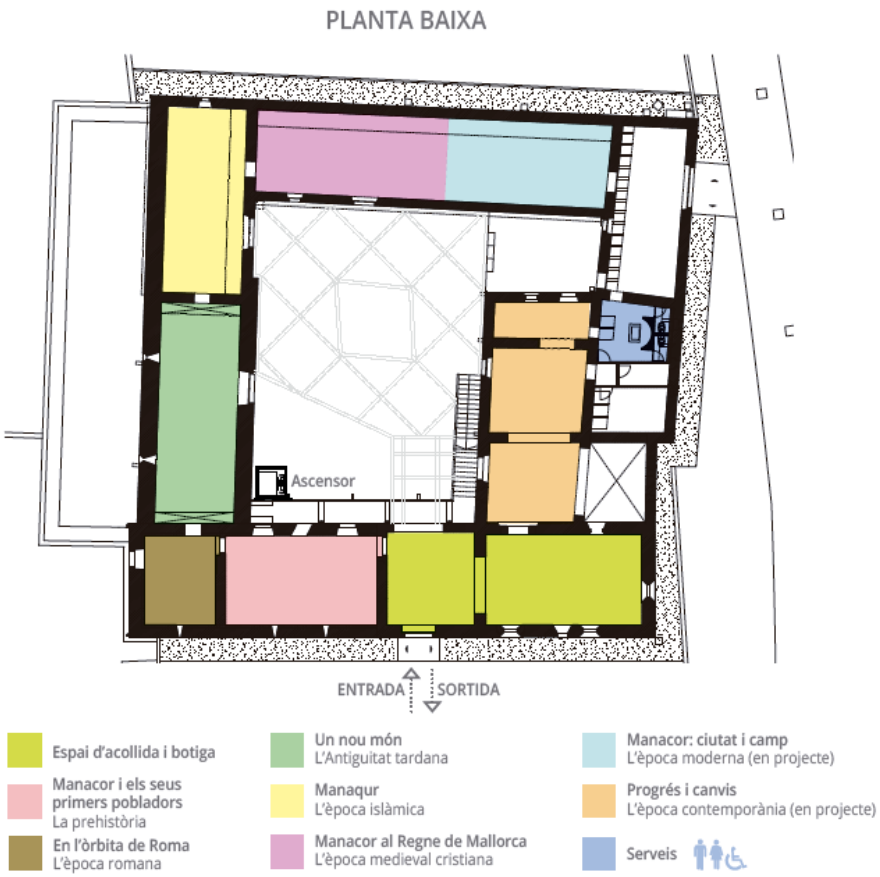

Aquest model ha evolucionat des del 2015, ha donat pas a la renovació museogràfica de la sala de prehistòria, la sala romana i la sala d'antiguitat tardana i, en el 2023, la nova sala de medieval cristiana. Aquests espais han incorporat nous recursos museogràfics,

didàctics (amb materials directament adreçats als infants) i d'accessibilitat universal amb rèpliques tàctils, audiovisuals amb subtítols i codis QR amb audioguies. Es fa necessari recollir aquesta transformació i establir nous criteris expositius, actualitzar i projectar cap al futur els àmbits de l'exposició permanent, fixar la temporalitat de la seva renovació i adaptar-la a l'accessibilitat universal.

Sala d'antiguitat tardana.

Sala medieval cristiana.

D'altra banda, l'any 2009 es posaven en relació les exposicions temporals i els programes didàctics en un únic apartat, on es parlava de l'existència d'una política educativa i d'un programa de difusió que en realitat feien referència al mateix tipus de recursos i accions: publicacions, revista MUSA, visites guiades, tallers, conferències, etc.

En aquell moment, es preveia la creació d'un departament de dinamització cultural i educativa, que havia d'assumir també les funcions de màrqueting.

Departament de Dinamització Cultural i Educativa

Aquest departament també queda definit al reglament intern del Museu, on s'especifica que ha de realitzar les següents tasques:

a. Coordinació del servei d'atenció al visitant.
b. Promoció i comunicació exterior.
c. Disseny i producció d'activitats pedagògiques.
d. Disseny i producció d'activitats de caire cultural.
e. Màrqueting.

Aquesta articulació i estructura no responen ja a la realitat del MHM, ni tampoc a les necessitats futures a les quals haurà de respondre la institució. En tots aquests anys, la comunicació cultural ha evolucionat molt i s'ha convertit en un dels pilars de l'obertura i la connexió dels museus amb la societat i una eina fonamental en l'impuls de la participació ciutadana. Es requereix una individualització del programa d'exposicions temporals, apostar per la creació d'un programa educatiu i de participació del Museu que reculli tots els recursos i activitats didàctiques, així com la redacció d'un pla de comunicació del segle XXI. En aquest procés, s'hauran de definir conceptes com: difusió, divulgació, transferència, mediació, socialització, educació o cogovernança.

En relació al públic, l'antic pla recollia una sintètica referència al model de museu que volia ser la institució, i com en la conjuntura cultural de l'època es plantejava la necessitat d'esdevenir un espai obert, dinàmic, amatent a les necessitats socials, educatives i culturals de la seva comunitat. El nou pla estratègic fa un pas endavant en aquests plantejaments i integra el concepte de «museu social», i incorpora en la seva articulació la necessitat de recuperar i conservar també el patrimoni intangible de Manacor.

Actualment, el MHM afronta nous reptes vinculats als públics potencials: la connexió amb la comunitat, la incorporació de joves, persones migrades, gent gran i visitants estacionals, l'accessibilitat universal; i cal tenir-los presents en la reformulació del model d'institució que vol ser.

Activitat escolar.

Visita a l'exposició permanent.

També es parlava dels mecanismes per al recompte quantitatiu de visitants i l'avaluació qualitativa de la seva experiència. És interessant reflexionar sobre els mecanismes de valoració que s'han posat i es posen a disposició dels visitants, i sobre com es poden avaluar els processos d'aprenentatge viscuts i com es poden recollir les reflexions derivades de les emocions viscudes pels visitants. Cal una aproximació al concepte de «museu empàtic» que s'ha apuntat a nivell europeu, i que suggereix la importància que el museu connecti amb la seva audiència, posant les persones al centre i cercant

estratègies per incrementar i diversificar els públics. [3] Finalment, cal destacar la necessitat d'articular un programa de recerca i transferència del coneixement que no existia com a tal en el pla estratègic precedent. En el document de 2009 no s'establien encara els jaciments de Son Peretó i s'Hospitalet Vell com a seus complementàries del Museu i no es diferenciava la visita a aquests jaciments de l'activitat científica que realitza el museu en aquests espais: campanyes d'excavació, consolidació, restauració i patrimonialització; convenis amb institucions i equips de recerca, objectius estratègics, programes i projectes de recerca en funcionament. Esdevé necessari el disseny d'estratègies per tal d'aproximar els resultats científics a la ciutadania i mostrar la complexitat cultural i patrimonial que actualment caracteritza el MHM.

Per últim, és igualment necessària la creació d'un edifici annex que permeti el desenvolupament de processos de treball i serveis que, actualment, són impossibles de realitzar a la seu de la torre dels Enagistes. Com ja es plantejava en el 2009, la falta d'espai per desenvolupar el discurs històric de l'exposició permanent fa imprescindible que totes les tasques de conservació, magatzem i difusió es facin en un edifici exterior. D'aquesta manera, la torre dels Enagistes quedaria com a seu de les exposicions permanents i temporals. L'aprovació del Pla general de Manacor l'any 2021 fa possible la utilització de l'espai exterior posterior a la torre per convertir-lo en un equipament cultural.

Després d'haver transcorregut aquests 14 anys des de l'aprovació del Pla director del 2009, hem duit a terme una reflexió autocrítica sobre la gestió posterior. Estimam que s'han implementat aproximadament un 45-50 % de les propostes. Volem destacar especialment els progressos significatius en la millora de l'accessibilitat universal a totes les seus del Museu. La institució ha consolidat la seva presència en nous canals de comunicació, com ara les xarxes socials, i ha intensificat la dinamització amb activitats adaptades per a tot tipus de públic. A més, s'han organitzat exposicions temporals amb temàtiques d'interès i actualitat, i s'ha ampliat l'exposició permanent amb la recent inauguració de la sala de l'època medieval cristiana.

[3] Paolo MAZZANTI (2021), «Emotions inside/out museums», *Emotions and Learning in Museums*, Network of European Museums Organisations (NEMO), The Learning Museum Working Group (LEM), p. 8.

Exposicions temporals celebrades al museu.

No obstant això, malgrat aquests èxits, alguns aspectes crucials per al funcionament del Museu presenten deficiències persistents. Cal destacar la situació dels recursos humans, una demanda històrica que encara no ha trobat resposta, i la manca d'infraestructures que proporcionin als espais museístics les condicions necessàries per millorar tant el treball intern com els serveis oferts. Així doncs, és evident que, per posar en marxa aquest nou pla, la institució necessita un increment tant en els recursos humans com en els econòmics.

Dins les línies pendents d'execució del Pla director de l'any 2009, resulta evident que la majoria depenen d'una gestió i execució administrativa a càrrec d'altres departaments de l'Ajuntament.

A.2. Diagnosi general de la institució

Dimensió social

El públic

El Museu de Manacor va acollir 10.826 visitants al llarg de l'any 2023, una de les xifres més altes dels darrers anys i que marca una tendència a l'alça després del daltabaix que va suposar l'impacte de la pandèmia de covid-19.

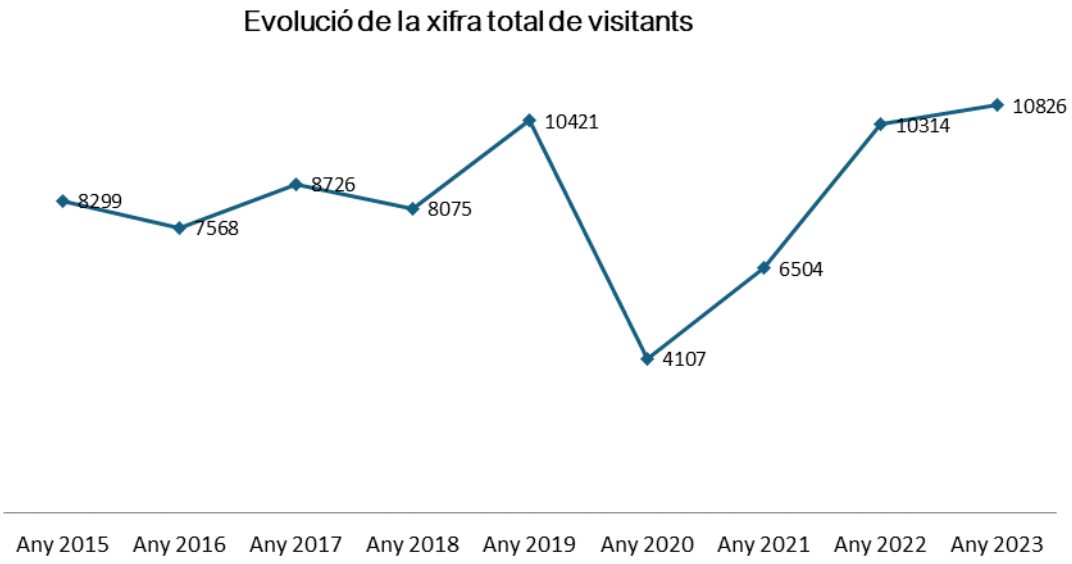

Visita al Molí d'en Fraret.

L'anàlisi de la procedència de les persones (visitants individuals) que varen visitar el Museu ens permet observar alguns factors interessants sobre el públic objectiu de la institució en els darrers anys:

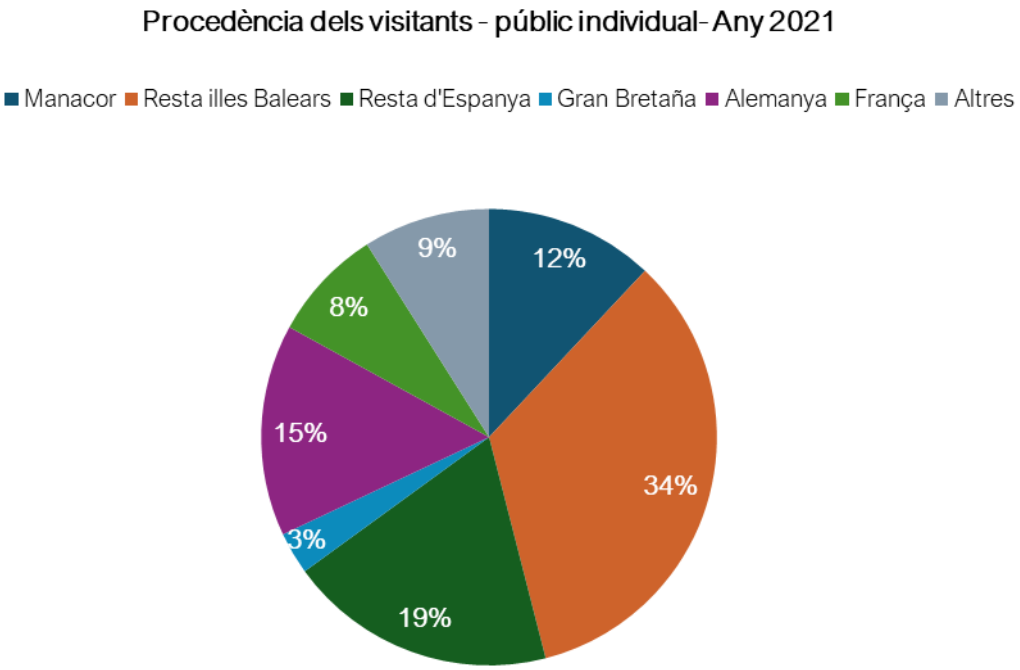

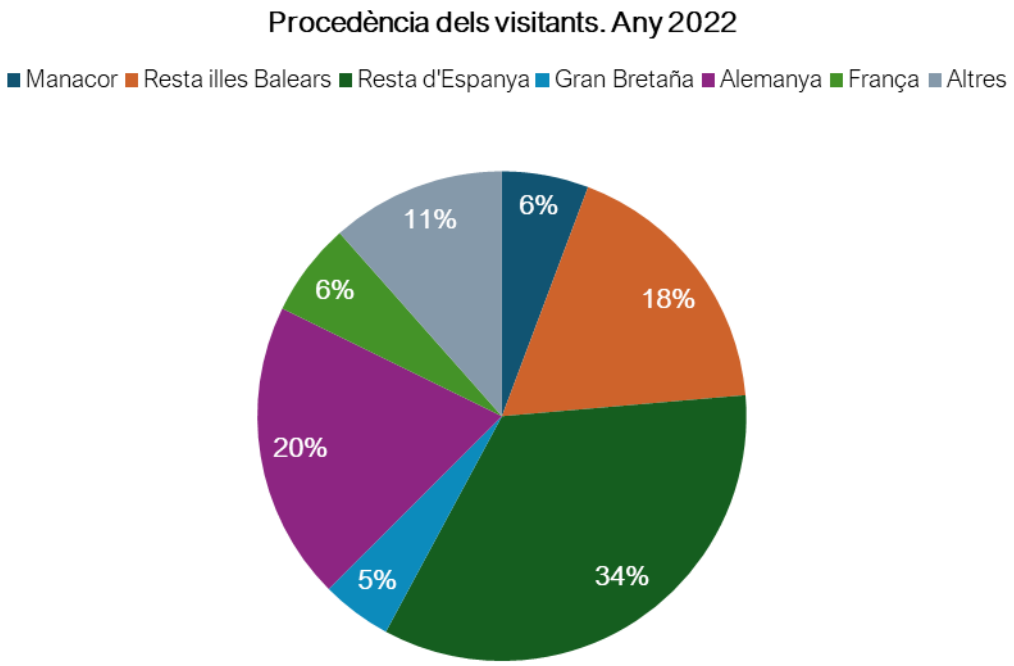

- El públic balear és nombrós, encara que descendeix de manera important durant l'any 2022, amb un índex del 18 %.
- Igualment, durant l'any 2022 també descendeix el públic manacorí, que passa d'un 12 % l'any 2021 a un 6 % l'any 2022.
- El segon públic més important que ha acollit el Museu ha estat el peninsular, que també ha augmentat en el darrer any, passant d'un 19 % a un 34 %.
- La posició dels visitants alemanys és important i, amb un augment considerable, el darrer any ha arribat al 20 %.
- Destaca el baix percentatge de visites de persones d'origen anglès (3-5 %), per sota dels turistes francesos (8-6 %) i d'altres nacionalitats (9-11 %).

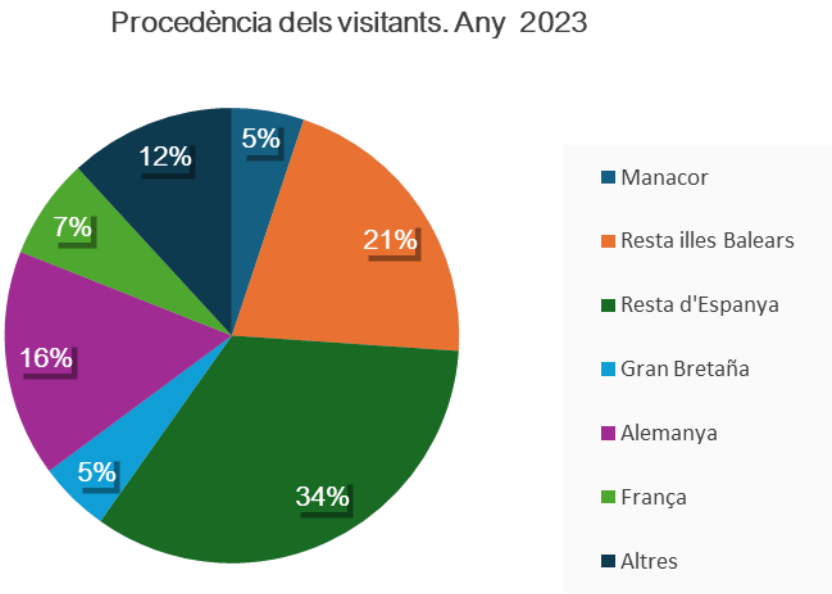

És important destacar la consolidació de dades respecte a la procedència de visitants. S'observa que els percentatges obtinguts el 2023 són quasi idèntics al 2022.

L'anàlisi de les dades des d'un marc cronològic més ampli, per exemple dels 5 anys previs a la pandèmia, permet observar la incidència que la covid-19 ha tengut en l'evolució del públic del Museu. Amb anterioritat al 2020, la xifra total de visitants era més elevada, entorn dels 8.000 visitants, amb un pic significatiu l'any 2019, durant el qual es varen superar les 10.000 visites. Les dades de l'any 2022 i 2023 mostren la plena recuperació en nombre de visitants i també l'increment important de visites foranes, entre les quals destaquen dues procedències: els visitants procedents de la resta d'Espanya i els d'Alemanya.

Si s'analitza el detall d'aquestes xifres i s'observa la procedència dels visitants del Museu, destaquen també aspectes interessants:

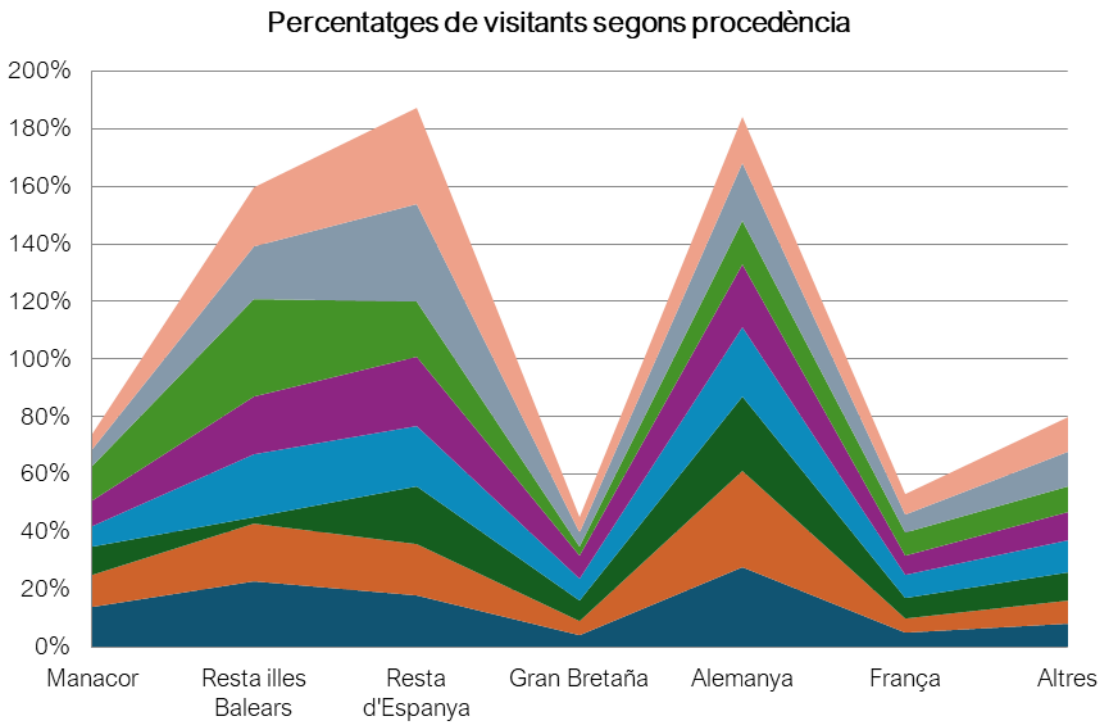

Prèviament a la pandèmia de covid-19 eren els turistes alemanys el grup de visitants més nombrós anualment, entre el 25 % i el 30 % del públic del Museu. L'any 2022, la presència de visitants alemanys es recupera, però torna a disminuir l'any 2023. Els públics balear i peninsular presenten percentatges desiguals. Si bé els visitants balears han disminuït el 2022 i tenen tendència a recuperar-se el 2023, els visitants de la resta d'Espanya s'han incrementat notablement.

Les dades també mostren una tendència tímidament ascendent del públic britànic, que va arribar a constituir el 8 % dels visitants del 2019; una xifra que ha retrocedit clarament després de la pandèmia, però que a partir de 2022 es va recuperant i s'estanca el 2023.

Juntament amb els visitants, cal tenir en compte les dades sobre els usuaris del Museu, és a dir, persones que participen en la programació anual de l'equipament assistint a les activitats (tallers, conferències, concerts o exposicions temporals) que es realitzen. En aquest cas, cal interpretar els percentatges baixos respecte a la procedència manacorina dels usuaris per una única raó, que aquestes dades exclusivament fan referència als visitants individuals que visiten l'exposició permanent. Aquesta dada reduïda de manacorins es completa amb l'origen manacorí —i també en part procedent de les illes Balears— d'usuaris que assisteixen a activitats, visites en grup o activitats escolars.

El paquet d'usuaris més important acudeix al Museu per visitar l'exposició; aquest índex representa un 36 % del total.

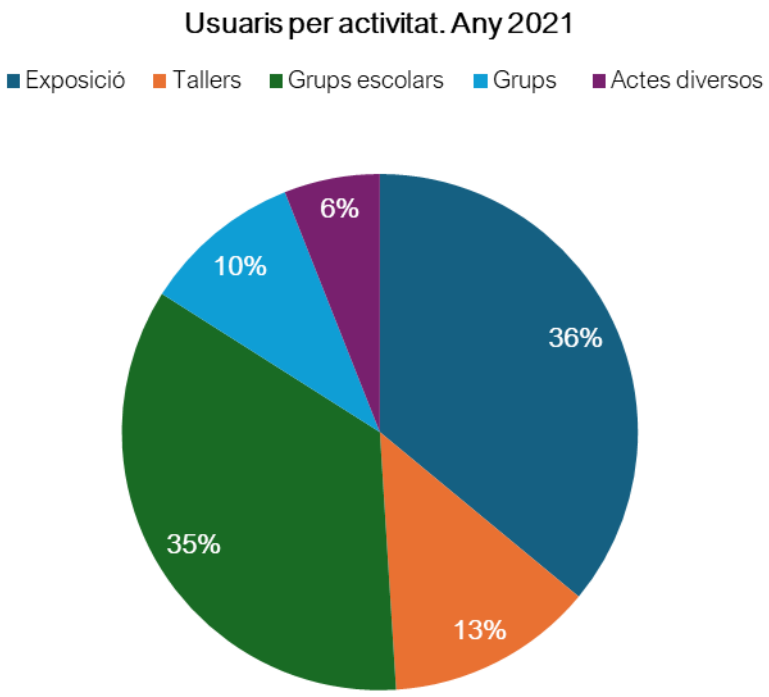
Usuaris per activitat. Any 2021
Exposició
Tallers
Grups escolars
Grups
Actes diversos
6%
10%
36%
35%
13%

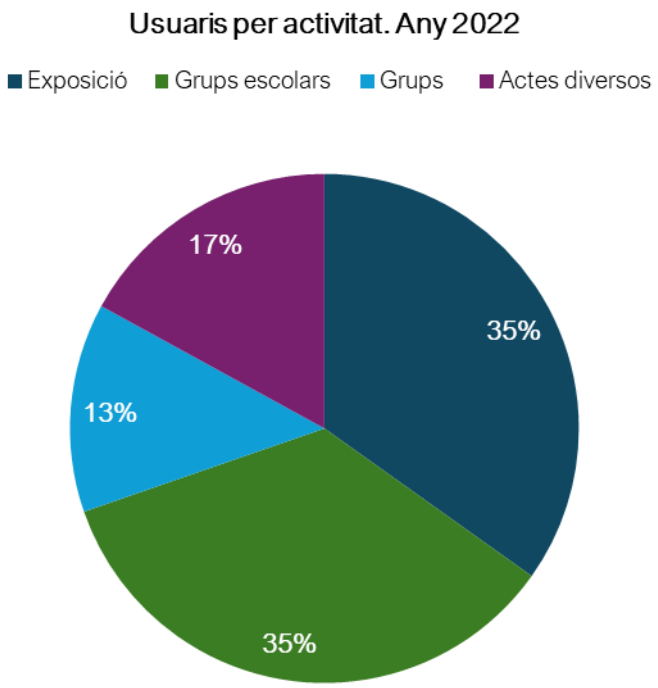
Usuaris per activitat. Any 2022
Exposició
Grups escolars
Grups
Actes diversos
17%
35%
13%
35%

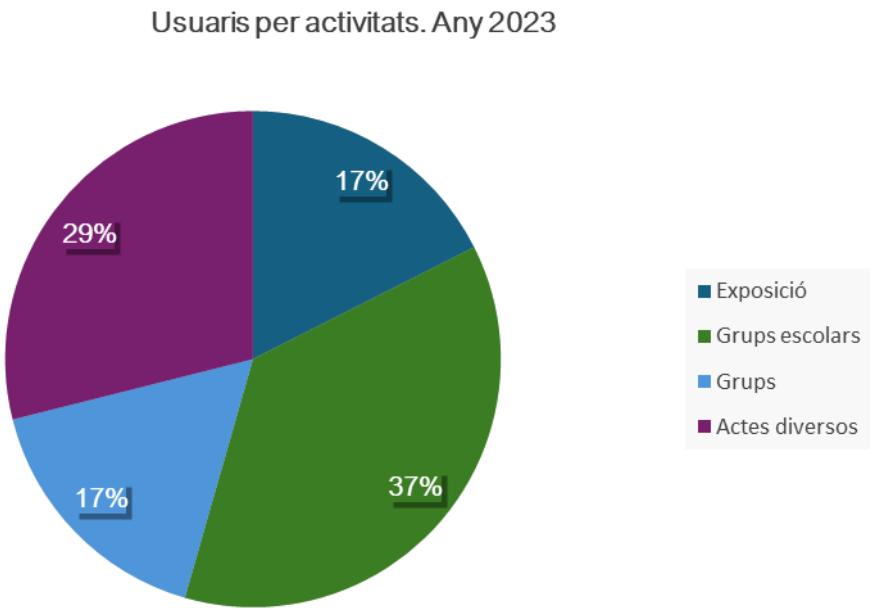

Tanmateix, cal destacar la importància de les activitats adreçades a escolars, que representen el 35 %; és clarament el segon paquet d'usuaris en xifres, però el més important si el valoram com a col·lectiu o grup homogeni. Es tracta també del grup més estable i, per tant, més fidelitzat.

Activitat escolar.

Més enllà de les dades de visitants i usuaris, cal tenir en compte els públics objectius i potencials als quals ens dirigim d'acord amb les xifres de visitants analitzades i la realitat del municipi:

Persones adultes d'àmbit local i balear (30-65 anys)

Públic local i de proximitat que té un lligam emocional amb el patrimoni del Museu ja que aquest explica la seva pròpia història i la dels seus avantpassats. És un públic no estacional que pot participar regularment en les activitats i propostes que fa el Museu al llarg de l'any. De fet, el públic d'àmbit local presenta un elevat grau de fidelització.

Turistes adults d'àmbit nacional (30-65 anys)

Ciutadania venguda d'altres indrets de l'Estat espanyol. Fan visites estacionals de caràcter curt a l'illa i s'interessen pel seu patrimoni cultural. És un públic potencial de l'exposició permanent i de les exposicions temporals. Ja que es tracta d'una oferta atractiva per al públic turista, especialment en les mesos d'estiu, a partir d'ara el Museu incorporarà les versions en idiomes (castellà i anglès) en les exposicions temporals.

Turistes adults internacionals (30-65 anys)

Ciutadania venguda d'altres països. Principalment són de nacionalitat anglesa, alemanya i francesa, especialment de caràcter familiar encara que no disposam de dades quantitatives. Fan visites estacionals de caràcter curt a l'illa, on la principal motivació és gaudir del sol i la platja, del paisatge i de la gastronomia. Especialment, els alemanys i francesos s'interessen per la descoberta del patrimoni cultural, que els proporciona perspectiva històrica i contextualitza la seva estada en la realitat local, la qual cosa és valor afegit a la seva experiència turística. És un públic potencial de l'exposició permanent i de les exposicions temporals.

Públic familiar d'àmbit local, balear i nacional

Adults acompanyats amb criatures menors de 14 anys. Públic potencialment interessat en les activitats didàctiques i tallers que permeten acostar-se lúdicament als continguts històrics i patrimonials del Museu. Cerquen propostes participatives, interactives i manipulatives. Les famílies d'àmbit local o balear poden establir vincles més estables (i a més llarg termini) amb el Museu.

Públic familiar internacional

Adults acompanyats amb criatures menors de 14 anys que arriben d'altres països (principalment Alemanya, Anglaterra i França) per fer turisme a l'illa. Aquest és un públic estacional potencial de l'exposició permanent. No obstant, poques vegades demanen visites guiades.

Adolescents (14-18 anys)

Els joves menors de 18 anys són un dels grans reptes vinculats al públic que tenen els museus a l'actualitat. Aquesta franja d'edat no visita ni participa habitualment en la programació del MHM, i quan ho fa normalment és en el marc d'activitats acadèmiques. Com en la resta de museus, sembla que el jovent no se sent interpel·lat pels continguts i les propostes culturals d'aquest tipus d'institució i cal qüestionar-se per què passa això.

Joves (18-30 anys)

Es tracta d'un públic amb gran potencial de creixement, com el cas anterior, encara que molt poc representat com a públic del Museu. Principalment format per població local, balear i, en darrer terme, nacional, ja que el jovent internacional que visita estacionalment l'illa està condicionat pel tipus de turisme que practiquen, molt centrat en el model de sol-platja-festa.

Gent gran (+ 65 anys).

Persones majors de 65 anys vinculades a residències, centres d'atenció a la tercera edat, centres d'atenció primària, etc. Aquest és un col·lectiu amb el qual es pot treballar el vessant social del Museu a través de la salut comunitària. L'establiment de col·laboracions estables amb aquests centres de referència poden permetre l'organització de visites adaptades a l'exposició permanent i a les temporals, o bé la realització de tallers i activitats adreçades a millorar el benestar i la qualitat de vida de la gent gran (treball de la memòria, escolta activa, recollida i posada en valor de la memòria viva). Actualment, a través del programa Apropa Cultura, destinat a fer accessible la cultura a col·lectius vulnerables, es treballa en l'organització de visites guiades. També s'ha creat un dossier específic per a aquest grup i s'han fet col·laboracions amb la residència de majors de Manacor.

Col·lectius de persones migrants de Manacor

La població adulta i familiar d'origen migrant que viu a Manacor. Els sectors del centre històric de la vila i els voltant del molí d'en Fraret acullen importants comunitats de persones migrants que no formen part del públic habitual del Museu. Per poder arribar a aquests col·lectius cal establir una estratègia de comunicació i dinamització sociocomunitària amb perspectiva inclusiva. En aquest sentit, un element clau és l'ús de la llengua original en la comunicació institucional, ja sigui escrita (cartelleria, fullets) com digital. Ja hem vist que la pàgina web i els fullets de sala de l'exposició permanent estan disponibles en diversos idiomes (anglès, francès i alemany), però no hi ha continguts o materials disponibles per exemple en àrab. Per tant, seria rellevant adaptar la comunicació física i digital a les necessitats lingüístiques de les principals comunitats migrants a les quals ens volem adreçar. Un altre aspecte important per assolir l'èxit de participació amb col·lectius d'orígens forans és treballar amb educadors o mediadors culturals. Cal teixir aliances i dinàmiques de col·laboració que facilitin la comunicació, la difusió de la informació i la construcció de relacions de confiança que permetin a tota la població sentir que el Museu és una institució oberta a tothom. Actualment, es vol avançar en aquesta línia en el procés participatiu vinculat a la reforma del molí d'en Fraret. El Museu té la intenció d'incorporar traduccions a l'àrab dels textos museogràfics.

Comunitat educativa

Els centres de primària i secundària són un públic fonamental del MHM. També cal incloure els centres de recursos pedagògics per al professorat, amb els quals es poden teixir aliances estratègiques que permetin millorar la connexió del Museu i el patrimoni local amb les aules. Això permetria la cocreació d'iniciatives i projectes d'apoderament de l'alumnat en què els alumnes liderin les accions i se situïn al centre del seu propi aprenentatge. Alhora es donaria resposta a necessitats reals del Museu.

Entitats i col·lectius vinculats al lleure educatiu

Dins de l'àmbit educatiu, el sector del lleure representa un públic potencial que cal incorporar al Museu. Es tracta principalment d'entitats d'escoltes i esplais que treballen l'educació de la infància en el temps de fora l'escola.

Són col·lectius que poden aprofitar els recursos didàctics del Museu i els materials web, i amb els quals també es pot potenciar la participació directa en projectes, accions, activitats i programació anual del Museu.

Accessibilitat universal i col·lectius amb diversitat funcional

El MHM vol ser una institució respectuosa amb l'accessibilitat universal, i un referent balear de la cultura i el patrimoni inclusius. L'aprovació del Pla d'accessibilitat del Museu l'any 2021, el primer pla d'aquest tipus a les Balears, és un punt que mostra el compromís de la institució en aquest aspecte. El Museu disposa de recursos didàctics i materials adaptats a diferents tipus de necessitats funcionals: audioguies, bucles magnètics, espais manipulatius o infraestructures adaptades a persones amb mobilitat reduïda.

L'objectiu inicial del pla era executar les accions específiques entre 2020 i 2024. No obstant això, la pandèmia de covid-19 va requerir adaptar-se a les circumstàncies canviants i va provocar endarreriments en algunes accions. Malgrat això, cal destacar que el termini establert encara no ha conclòs i se segueix treballant en diverses d'aquestes accions. En el capítol del programa d'accessibilitat d'aquest mateix document, es detallen les actuacions previstes en el Pla que ja s'han duit a terme i les que encara resten per afrontar. Malgrat les dificultats imprevistes, l'equip responsable continua treballant amb dedicació per aconseguir els objectius marcats. Es preveu que la implementació de les mesures pendents es realitzi en el termini restant, amb el propòsit de complir amb l'objectiu general del Pla. L'ajust a les circumstàncies excepcionals ha requerit una adaptació constant, però el compromís amb l'èxit del Pla no ha disminuït.

El Museu també ha treballat directament amb entitats i col·lectius de persones amb diversitat funcional per potenciar l'establiment d'eixos de col·laboració estables que facilitin la creació d'una programació inclusiva per a la ciutadania amb capacitats físiques, sensorials, cognitives i intel·lectuals diverses i que configuren un públic transversal: públic familiar, adult, local o forà.

Des de 2022, l'entitat Coordinadora Balear ha implementat un nou enfocament innovador per a les avaluacions dels textos creats en el Museu, creant un consell assessor integrat per persones discapacitades. Durant el transcurs del 2023, aquest consell ha duit a terme avaluacions dels textos de l'exposició permanent, així com de les exposicions temporals i la pàgina web del Museu. Aquesta iniciativa ha resultat molt positiva, ja que ha afegit una perspectiva valuosa i diversa al procés d'avaluació. Com a conseqüència, els continguts ara són més inclusius i accessibles per a tots els visitants.

Una institució amb mirada inclusiva

El MHM ha treballat els darrers 15 anys per esdevenir un equipament obert a tothom. Aquesta voluntat ja quedava recollida en el Pla estratègic de 2009 i es va anar desplegant a través d'accions i recursos com:

- El programa de voluntariat en les excavacions.
- La integració de l'Associació d'Amics del Museu en tasques diverses de difusió i promoció del Museu.
- El programa de voluntariat per a l'obertura del molí d'en Fraret (dilluns, dimecres i divendres). Des de l'episodi de la covid-19, s'ha paralitzat la tasca de voluntaris en el molí, que actualment es cobreix amb el personal del Museu; a partir de 2023, està previst disposar d'una persona contractada per realitzar la custòdia de l'equipament.
- La implantació de jocs per als més petits en la part inferior dels mobles de les sales d'exposició permanent.[4] En els espais nous, aquest recurs ha estat integrat en el disseny museogràfic (sales de prehistòria i medieval cristiana).Exposicions temporals sobre temes pròxims al municipi (oficis, emigració, ceràmica, etc.).
- Exposicions adreçades als més petits, amb continguts accessibles i propostes de treball i joc adients per a aquesta edat.

A partir de 2017, les mesures per avançar cap a l'accessibilitat universal del Museu varen anar guanyant protagonisme en el pla anual d'activitats, fins a donar lloc a un canvi substancial en la manera d'entendre i veure el Museu. Algunes d'aquestes mesures implementades des del 2017 han estat:

- La realització d'avaluacions d'accessibilitat en els diferents espais i seus del MHM.
- La creació de protocols d'atenció al públic.
- La implantació d'accions físiques d'accessibilitat: instal·lació d'ascensors, adquisició de bastons-cadira, mobiliari de recepció adaptat.
- La renovació del web.
- La producció audiovisual amb subtítols i llengua de signes.
- La implantació de noves tecnologies (bucles magnètics, codis QR, Sketchfab).
- La renovació de les sales de l'exposició permanent, incorporant recursos lúdics per a infants i rèpliques tàctils.
- La instal·lació de panells informatius accessibles en els jaciments arqueològics de s'Hospitalet Vell i Son Peretó.
- La formació del personal del Museu.

[4] L'any 2015 es varen incorporar a la sala romana i l'any 2017 a la sala dedicada a l'antiguitat tardana. L'any 2019 es va reformar la de prehistòria i en el 2023 s'ha creat de bell nou la sala medieval.

- L'establiment de relacions estables amb entitats i col·lectius amb capacitats diverses. El paper d'Apropa Cultura ha estat fonamental per consolidar aquestes relacions.[5]

El 2021, tot aquest procés culmina amb l'aprovació del Pla d'accessibilitat del MHM, que es converteix en el primer museu balear que disposa d'un document d'aquestes característiques.

El Pla d'accessibilitat ha marcat un full de ruta a partir del qual assolir amb èxit els objectius marcats i superar els reptes vigents. Aquest Pla es resumeix en 7 punts:

1. Comptar amb més **recursos econòmics** i humans per poder complir el Pla estratègic.
2. **Treballar en xarxa** amb els departaments d'Educació, Comunicació, Cultura, Turisme, Immigració, Serveis Socials, etc., (implicar els responsables dels departaments), per compartir inquietuds, coneixements, estratègies i recursos.
3. **Avaluar** els resultats per tenir paràmetres objectius per poder corregir errors i crear una planificació a llarg termini.
4. Seguir impulsant el Museu com a centre **d'investigació i de divulgació** del patrimoni històric de Manacor. Treballar per acostar tots els coneixements a tots els visitants.
5. Donar una **formació** contínua a tot l'equip (noves tecnologies, recursos informàtics, accessibilitat, relacions personals, museus, etc.), aspecte essencial per assolir l'excel·lència.
6. Avançar en les **noves tecnologies** perquè servesquin de pont entre els visitants i el Museu, no com una acció estàtica en la qual el Museu ofereix continguts, sinó com una plataforma de diàleg continu per passar del món virtual al físic.
7. **Oferir** els equipaments i els recursos del Museu a ONG, associacions, entitats sense ànim de lucre, etc. D'aquesta manera es poden arribar a crear llaços per treballar junts.

[5] Els anys 2021-2022, la torre dels Enagistes va rebre 13 grups amb un total de 142 usuaris i el molí d'en Fraret va rebre 10 grups amb un total de 98 usuaris, tots pertanyents a col·lectius de gent gran i d'inclusió i serveis a persones amb malalties mentals o addiccions.

Activitat escolar al museu.

Dimensió patrimonial

Des dels seus orígens com a museu d'arqueologia estretament vinculat a la col·lecció Aguiló, el MHM ha anat engrandint els seus fons fins a esdevenir un autèntic museu d'història. Les excavacions arqueològiques que lidera, així com l'adquisició i donació de materials etnogràfics i industrials, han permès ampliar i diversificar les col·leccions, que actualment s'articulen en:

- Col·lecció arqueològica
- Col·lecció etnogràfica
- Col·lecció d'arqueologia industrial

Prova d'aquesta important evolució va ser la inauguració, l'any 2012, de la secció etnogràfica del Museu amb seu al molí d'en Fraret, un espai patrimonial caracteritzat per un molí fariner del segle XVIII, on es va obrir al públic una exposició permanent anomenada «El Cicle de la Vida». Actualment s'està elaborant un nou projecte museològic per a la renovació dels continguts i per implementar una experiència museogràfica més dinàmica i participativa.

Col·lecció arqueològica

Aquesta col·lecció es divideix en 5 seccions:

- Musivària
- Ceràmica
- Numismàtica
- De metalls
- Escultòrica

Objectes de la col·lecció arqueològica.

Col·lecció musivària

El Museu té la col·lecció de mosaics més important de les Illes Balears, que formen part del fons Aguiló. La base de dades compta amb 112 entrades com a mosaic. L'any 2001, aquest conjunt de mosaics juntament amb la col·lecció Mn. Aguiló va ser declarat bé d'interès cultural. Una de les peces més importants de la col·lecció és el mosaic de na Balèria, on es combina l'epigrafia llatina amb la decoració geomètrica i figurada. Durant les excavacions realitzades en el jaciment de Son Peretó, s'han recuperat fragments de mosaic de l'interior de la basílica.

Treballs de neteja i consolidació dels mosaics
de la col·lecció del museu.

Col·lecció ceràmica

Engloba materials ceràmics provinents de diferents jaciments del terme municipal i que abasten totes les èpoques, des de la prehistòria fins a l'època moderna. Dins la ceràmica antiga destaquen la dels jaciments de s'Hospitalet Vell i Son Peretó. Dins la ceràmica moderna, hem de destacar tota la col·lecció de vaixella de Manises de la col·lecció Baltasar Pinya, així com el conjunt de gerres trobades a les voltes del claustre de Sant Vicenç Ferrer i el Palau de Manacor. En els darrers anys la col·lecció de ceràmica s'ha

ampliat amb els ingressos procedents de les excavacions arqueològiques públiques —realitzades a Son Peretó, s'Hospitalet Vell i sa Ferradura— i privades —derelicte de ses Llumetes—, però també gràcies a la donació de la col·lecció de les Verges Rosses, 48 figures de betlem fabricades en un taller manacorí i dipositades, conjuntament amb 8 peces de ceràmica medieval, l'any 2022 al Museu.

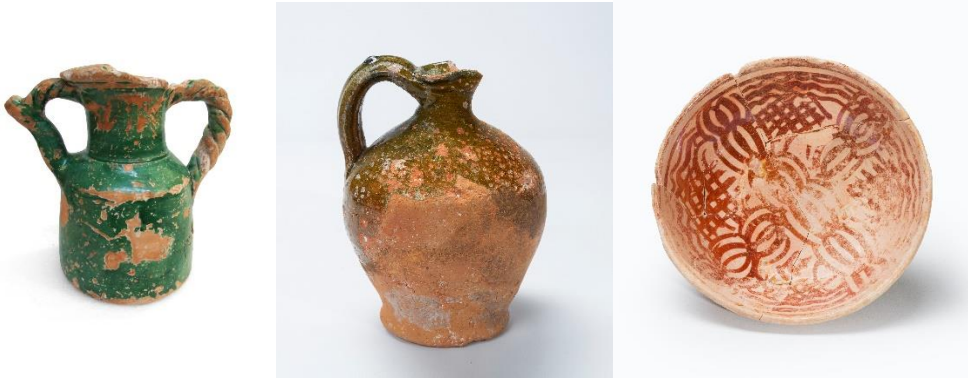

Objectes ceràmics.

Col·lecció numismàtica

El Museu compta amb una col·lecció que va ser estudiada i catalogada durant l'any 2008. Aquestes monedes són fruit de diferents aportacions de particulars que s'han realitzat durant la segona meitat del segle XX, a més de les monedes procedents de la col·lecció Mn. Aguiló, base de la fundació del Museu l'any 1926. Aquestes monedes han estat classificades i fotografiades durant el 2006 i el 2007, algunes restaurades i incorporades a l'exposició permanent del Museu. El ingressos més recents de materials numismàtics procedeixen de les excavacions de Son Peretó i s'Hospitalet Vell i d'alguna donació de troballes aïllades.

Moneda pertanyent a la col·lecció numismàtica.

Col·lecció escultòrica

Està formada per peces que abasten des de l'època romana fins a l'actualitat. Sens dubte una de les peces més conegudes és el bust del deu Baco localitzat a Son Mas i que es troba exposat a la sala romana. Altres peces són petits caps de dona que no ha estat possible adscriure a l'època romana o a l'antiguitat tardana. D'època medieval tenim una capella esculpida en pedra que es trobava a la plaça de sa Bassa. Es tracta de les figures d'una marededéu, un sant Antoni i un arcàngel sant Miquel, envoltades per unes

columnes amb capitell de tradició gòtica. La col·lecció també consta de tres creus de camí de les èpoques medieval i moderna. Ja d'època contemporània, concretament de 1917, tenim unes figures de pagesos que representen les quatre estacions i que es trobaven a la font des Barracar de Manacor.

Col·lecció de metalls

Els objectes de metall abasten des de l'època prehistòrica fins a l'actualitat. L'any 2007 es va iniciar una unitat de reserva de metalls comprant capses especialitzades i hermètiques per conservar el metall, alhora que es va iniciar una política de restauració anual de tota una sèrie d'objectes. D'aquesta col·lecció destaquen tots els objectes metàl·lics prehistòrics de la col·lecció antiga, com els de la cova des Rafal de Son Servera, objectes trobats en el fons submarí de Porto Cristo (derelicte de ses Llumetes), i objectes procedents de les excavacions arqueològiques, tant públiques com privades.

Col·lecció etnogràfica

Aquesta col·lecció és la que ha augmentat més els darrers catorze anys i està formada per tres tipus d'elements diferenciats:

1. Objectes en desús procedents d'oficis antics (una màquina de fer fideus, una màquina d'estufar lli, una màquina de cosir sabates...).

2. Objectes relacionats amb la casa i la vida quotidiana dels manacorins i dels mallorquins (una banyera de llautó, una dutxa portàtil, quatre discs musicals de cartó, cafeteres antigues...).

3. Objectes directament relacionats amb la història social de Manacor (la cadira d'una barberia desapareguda de Manacor, un carro de gelater...).

Hi destaquen diverses col·leccions d'objectes etnogràfics diversos, entre les quals citam la de l'amo Antoni Duro i la de Pascual Frau, la de Margalida Aguiló (2016), que integra ceràmica tradicional i rajoles, la de Salvador Grimalt (2018) o la de la família Piña (2018).

La revista *Musa* de 2019 recull un catàleg específic dels objectes que hi ha exhibits en el molí d'en Fraret i en el qual consten aquestes darreres donacions.

Objectes de la col·lecció etnogràfica exposats al Molí d'en Fraret.

Col·lecció d'arqueologia industrial

El fons dedicat a l'activitat industrial del Manacor del segle XX també s'ha anat engrandint a partir de donacions. Des del conjunt de pintes de la fàbrica del passeig d'Antoni Maura que l'any 1993 Sebastià Llull va dipositar al Museu abans que fos tancada, s'han succeït altres donacions que han permès constituir la col·lecció d'arqueologia industrial.

Un dels sectors més identitaris d'aquesta etapa industrial al municipi va ser el de la fusta. El MHM ha rebut dues grans donacions de tallers de fusta: l'any 2014 Olivera Mallorquina va donar una col·lecció d'eines i màquines de fuster del primer quart del segle XX de diverses fusteries de Manacor. Aquesta donació, a causa del volum i la dimensió dels objectes, es va depositar en un espai alternatiu: l'Associació de Fusta de Mallorca, en el polígon industrial de Manacor. L'any 2015 Llorenç Julve va donar al Museu una col·lecció d'eines de fuster del taller d'en Julià Duran de la primera meitat del segle XX.

Destaca igualment la col·lecció de clixés fets de fusta i llautó de la impremta Rotger de Manacor de la segona meitat del segle XX. Aquests clixés són importants perquè mostren esdeveniments i l'evolució que ha sofert Manacor en l'època contemporània. Aquests

darrers anys s'ha fet la catalogació i la impressió en positiu dels clixés per no perdre la informació, ja que la planxa es pot malmetre.

El Museu també ha rebut una col·lecció de negatius fotogràfics de vidre de principis del segle XX, donada per Sebastiana Maria Andreu Santandreu l'any 2017.

Del sector agroalimentari destaca la donació d'una batedora industrial de la segona meitat del segle XIX que va fer la família Maimó-Obrador l'any 2011.

Dimensió educativa i divulgativa

En els darrers anys, el MHM ha consolidat una potent línia de mediació patrimonial i transferència del coneixement centrada en l'àmbit educatiu, que ha fomentat relacions estables amb escoles i instituts.

En aquest sentit, el MHM ha desenvolupat un conjunt d'activitats i recursos amb l'objectiu d'oferir als professionals del sector educatiu continguts didàctics sobre temàtiques que són poc tractades a les aules.

Les eines que el Museu posa a disposició de mestres i professors són tallers, visites guiades i les maletes didàctiques. Al web també es poden trobar tallers i jocs en línia, dossiers didàctics sobre diferents períodes històrics i un quadern didàctic sobre els costums mallorquins del segle XX per a gent gran i infants.

L'any 2021 el Museu va organitzar un treball d'avaluació de la tasca educativa del Museu en el qual varen participar els docents com a col·lectiu avaluador. Les conclusions de les enquestes efectuades i de les sessions de treball varen posar damunt la taula les necessitats i expectatives d'aquest col·lectiu, com ara l'interès de les visites del Museu a les aules, introduir les TIC, crear un repositori amb material didàctic digital, establir una comunicació sòlida entre els docents i el Museu o la creació de microexposicions itinerants per a les escoles. Amb tota la informació obtinguda, es va elaborar un informe detallat. Aquest informe proporciona una visió completa de les necessitats i de les percepcions dels professors, estudiants i altres membres de la comunitat educativa, la qual cosa permet una base sòlida per millorar i adaptar els serveis educatius del Museu

en benefici de tots els involucrats. Aquest informe va ser presentat al Departament d'Educació de l'Ajuntament de Manacor. A partir de l'informe d'avaluació realitzat amb la comunitat educativa també es varen crear unes fitxes detallades per a cada activitat del Museu. Aquestes fitxes varen incloure informació específica sobre els continguts abordats en cada activitat i a quin tipus de públic eren dirigides. A més a més, es varen incloure activitats de caire manipulatiu per tal de facilitar la implicació dels alumnes.

Activitat per a petits al Molí d'en Fraret.

Activitat escolar al jardí de la Torre dels Enagistes.

Els tallers que actualment s'ofereixen són:

Nom de l'activitat	Continguts	Franja educativa
Torre dels Enagistes		
El meu primer museu	Primera aproximació al Museu	Educació infantil (3-6 anys)
El bosc encantat	Visita i taller per la zona enjardinada del Museu	Educació infantil (2n cicle)
Jugant entre pedres	Prehistòria a Mallorca: la cultura pretalaiòtica i el període de navetes a través del jaciment de s'Hospitalet Vell	1r i 2n de primària
Mosaics: Trencaclosques de pedra	Els mosaics a l'antiguitat	3r i 4t de primària Grups d'educació especial
Tic, tac, el pas del temps	El concepte *temps* a través de nocions generals com l'alimentació, els mitjans de transport, els oficis, la moda i l'art	5è i 6è de primària
Jugant amb els Nunis	Economia i societat a l'època medieval	5è i 6è de primària 1r i 2n cicle d'ESO
Gimcana al Museu	Descoberta de la col·lecció permanent del Museu	Segon cicle de primària
Jugant amb els romans	Els jocs d'època romana i la seva connexió amb l'actualitat; introducció al món romà	Primària
Tatuatge, un invent tan antic com el món	El paper del tatuatge en les societats antigues i el seu significat més enllà de la manifestació estètica	Batxillerat
El Museu a l'escola	Oferir continguts històrics complementaris al currículum educatiu sota demanda i de manera presencial a l'escola	Tot l'alumnat
Conec el Museu amb ulls de teatre (visita teatralitzada)	Conèixer el museu com un espai d'investigació, experimentació i gaudi; conscienciar sobre la importància dels museus i el patrimoni	3r i 4t d'ESO i batxillerat
Conec el Museu d'Història de Manacor (visita)	Conèixer el Museu i la feina que s'hi desenvolupa, no tan sols com a centre de contemplació d'objectes sinó també com a centre d'investigació i aprenentatge	Educació primària, ESO, batxillerat, cicles formatius i adults
Molí d'en Fraret		
El Joanet i els set missatges	Primera aproximació al molí d'en Fraret	2n cicle d'educació infantil
El cicle de la vida	Activitat vinculada a la secció etnogràfica del molí d'en Fraret; gimcana sobre les tasques anuals del camp, les eines que s'utilitzaven i la seva relació amb les estacions de l'any	2n, 3r i 4t de primària
Les caixes del temps	Acostar el món tradicional de Mallorca del segle passat; aprendre nous termes relacionats amb l'etnologia	5è i 6è de primària

Dels 14 tallers disponibles, 9 s'adrecen a l'alumnat de primària (en els seus diferents cicles), 3 s'adrecen a l'ESO, 3 més a l'educació infantil i 2 al batxillerat. L'oferta de tallers

està clarament centrada en la primària i és més reduïda per a l'educació secundària i per al col·lectiu de la primera infància.

D'altra banda, les visites guiades que s'ofereixen s'adrecen a l'alumnat de primària, secundària i batxillerat i consisteixen en:

- Visita al jaciment prehistòric de s'Hospitalet Vell.
- Visita al jaciment tardoantic de Son Peretó.
- Visita a l'exposició permanent del Museu (torre dels Enagistes).
- Visita al molí d'en Fraret.

Aquestes visites es complementen amb 2 visites més que formen part del dossier de l'oferta educativa de l'Ajuntament de Manacor:

Nom de l'activitat	Continguts	Franja educativa
Conec la torre del Palau (visita teatralitzada)	Conèixer la torre de Palau	Educació primària, ESO, batxillerat, cicles formatius i adults.
El món medieval mallorquí a través de la pintura. Torre del Palau	Aprendre la importància de la pintura com a eina per conèixer el nostre passat.	ESO i 1r de batxillerat

Així mateix, el Museu posa a disposició dels centres educatius 5 maletes didàctiques dedicades a:

- La prehistòria
- L'època romana
- L'antiguitat tardana
- El món islàmic
- L'època medieval

Se cedeixen en préstec i permeten preparar a l'aula una posterior visita al Museu. També serveixen a l'equip del MHM per dinamitzar visites guiades a l'exposició permanent.

El web del Museu disposa igualment d'activitats i recursos didàctics en línia:

- 6 tallers de treballs manuals sobre temàtiques diverses: dones pioneres de l'arqueologia, els grafits històrics del Museu, la cultura talaiòtica o el medi ambient i el canvi climàtic.
- Diversos jocs en línia com trencaclosques, retallables i jocs de pistes.
- 7 dossiers didàctics: prehistòria, època romana, antiguitat tardana, època islàmica, època medieval cristiana, època contemporània, i l'origen de l'espècie humana.

- 1 quadern didàctic sobre la vida de la pagesia i els costums del camp mallorquí pensat per a persones i col·lectius amb capacitats diverses. Hi ha disponible una versió per a gent gran i una altra per a infants.

Durant el 2021, el MHM va voler anar un pas més enllà i inicià un procés de diagnosi i avaluació dels recursos educatius del Museu de manera conjunta i participada amb els centres de primària i secundària del municipi.

Els resultats d'aquest intercanvi són de gran interès per plantejar millores en la comunicació i difusió dels materials i les activitats ja existents, així com en el desenvolupament de nous recursos i programacions futures, o en la millora de la relació de col·laboració i intercanvi entre el Museu i els centres.

Les demandes més rellevants són:

- Millora de la comunicació i les interaccions entre el MHM i els centres. Aquesta proposta comprèn una major difusió de les activitats i recursos disponibles, una major presència del Museu en els centres, reunions prèvies a la preparació del curs per poder incorporar recursos i activitats, o la creació de continguts i eines de manera conjunta (cocreació). Destaca la demanda d'una persona referent entre el MHM i el centres per facilitar les relacions. Arran de l'avaluació ja es va crear un únic correu electrònic de contacte per a cada centre escolar.

- Presència del MHM a les aules. Es demana que el Museu surti de les seves seus i es «desplaci» a les escoles i instituts; que més enllà d'acollir visitants pugui «travessar» els seus murs per «itinerar» i «apropar» continguts, recursos i activitats al territori. Des del curs 2021-2022 es compta amb una oferta a la guia educativa amb el nom d'El Museu a l'escola.

- Ampliar l'oferta didàctica de primària i aquella destinada a joves. Diversificar temàtiques. Cal destacar que el MHM ha començat a donar resposta a aquestes demandes i ha proposat noves activitats en el dossier educatiu de l'Ajuntament, tant per a educació infantil com per a batxillerat.

- Millora dels espais per als tallers i de les visites guiades (espais on berenar o protegir-se en cas de pluja). En el projecte arquitectònic de millora de l'aparcament i de la zona enjardinada del Museu que s'està realitzant ja s'incorpora aquest requisit.

- Desenvolupar espais digitals (plataforma digital) en la qual es puguin reunir tots els recursos didàctics disponibles, així com l'agenda d'activitats, etc.

Activitat escolar a l'exterior dels Torre dels Enagistes.

Dimensió digital i comunicativa

El Museu d'Història de Manacor compta amb una pàgina web pròpia (https://www.museudemanacor.com) disponible en 4 idiomes: català, castellà, anglès i alemany.

Està configurada a partir d'una pàgina inicial o de benvinguda amb informació bàsica sobre el Museu (presentació de la institució, agenda, accés a les activitats educatives i a l'exposició permanent); i un menú amb 4 seccions: *El Museu*, *Activitats*, *Educació* i *Investigació*. Així mateix, la part inferior del web incorpora l'enllaç a l'Associació Amics del Museu i a les xarxes socials de la institució: Facebook, Twitter, Instagram i YouTube.

El format actual del web del Museu té una disposició més propera al format blog, on tota la informació dels diferents apartats es presenta en una mateixa pàgina dins la qual la navegació es realitza en vertical (de dalt a baix). Aquesta estructura general i de les diverses seccions és poc dinàmica i nítida visualment, no afavoreix una interacció amb els continguts còmode i intuïtiva, i no prioritza la posada en valor del capital patrimonial de la institució. Necessita una revisió en profunditat de l'estructura, el disseny web, els textos i els continguts que ofereix cada secció.

Pel que fa a les xarxes socials, el MHM disposa de 4 plataformes actives: Facebook, Twitter, Instagram i YouTube. La dinamització d'aquests 4 mitjans la realitzen diverses persones no especialitzades vinculades al Museu (direcció, becaris, personal externalitzat) i no es disposa d'una línia de continguts diferenciada per a cadascuna de les xarxes.

La freqüència de publicació varia en funció de la plataforma. Twitter és la xarxa amb més interacció del Museu: es publica contingut diàriament o cada 2 dies, i es fan retuits d'altres comptes d'entitats museístiques. Des de Facebook també es pugen continguts amb una freqüència diària o cada dos dies. Mentre que les publicacions a Instagram es realitzen 2 i 3 cops per setmana, i les pujades de material audiovisual a YouTube són esporàdiques i no regulars (poden passar mesos sense compartir contingut per aquesta plataforma).

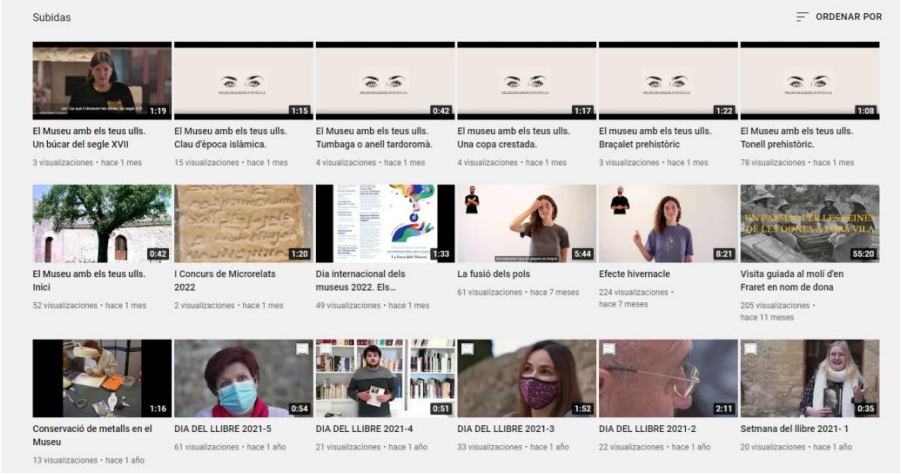

Les especificitats de comunicació que es puguin donar d'una xarxa a una altra responen a les funcionalitats que ofereix cada plataforma: la possibilitat de fer retuits a Twitter i compartir informació d'altres institucions museístiques, culturals o patrimonials; o l'ús de les històries a Instagram i Facebook per difondre l'agenda, activitat específica del Museu com ara visites escolars, tasques d'arqueologia o restauració, *quiz* didàctics, o per interactuar amb la comunitat virtual o altres institucions.

La tipologia de continguts i materials que es comparteixen per les xarxes és heterogènia i no es limita a les col·leccions i peces del Museu, sinó que és molt més àmplia:

- Celebració i difusió d'efemèrides internacionals mensualment.
- Agenda d'activitats i programació.
- Projectes propis com #elmuseuambelsteusulls,«la peça del mes», el concurs de microrelats o les Jornades d'Estudis Locals de Manacor.
- Activitat arqueològica i de conservació/restauració.

Guanyadores del II Concurs de Microrelats.

Pel que fa a la imatge gràfica, el MHM està treballant per construir una imatge corporativa unificada en totes les seves xarxes socials. El nom d'usuari és pràcticament el mateix però no és exactament igual a Twitter i Instagram; i el compte de Facebook no té encara nom d'usuari.

La imatge gràfica dels comptes està en procés d'unificació. Recentment, s'ha creat un únic símbol gràfic apte per al botó de les diferents xarxes socials, amb diversitat cromàtica per adaptar-lo a qualsevol circumstància. D'aquesta manera s'ha creat una variant del logotip que mostra només la part gràfica, si cal acompanyat de les inicials del nom del Museu i un codi de colors per temàtiques que permet que l'usuari identifiqui de manera fàcil el tipus de comunicació que li arriba. S'està articulant una comunicació visual i de marca institucional coherent i estratègica que permeti la identificació adequada del Museu amb la seva missió, visió i valors.

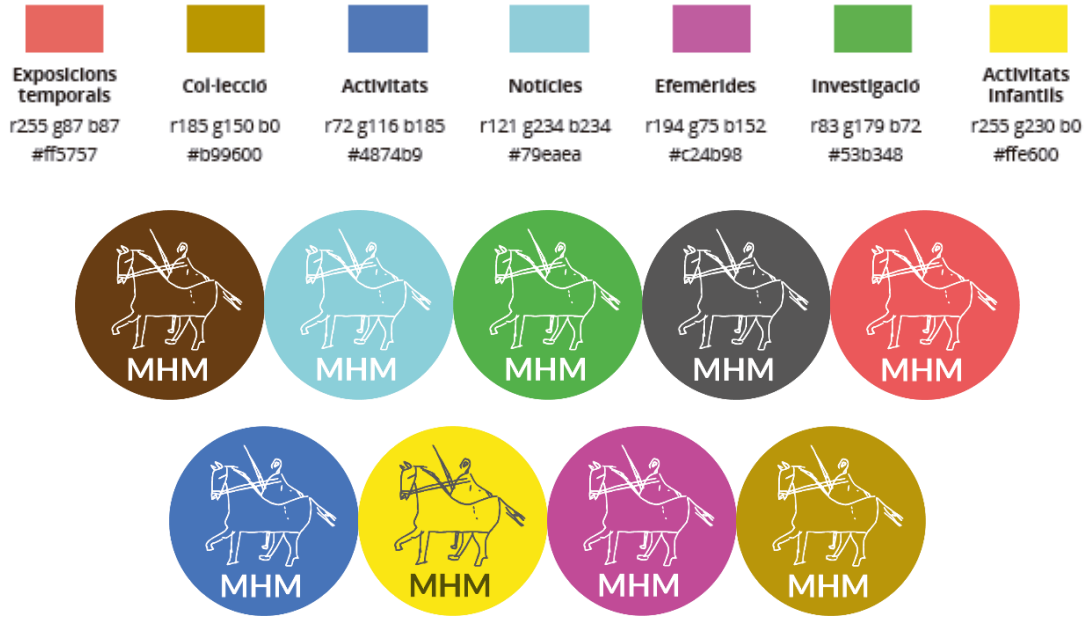

Igualment, s'han establert certes recomanacions per aplicar un cos de lletra adequada i per buscar un equilibri entre imatge i text, considerant que les imatges que s'incorporin han de ser de qualitat. Les recomanacions també recullen aspectes com ara l'ús d'etiquetes, que serveixen per ordenar i localitzar les publicacions, o la periodicitat i el moment de fer-les.

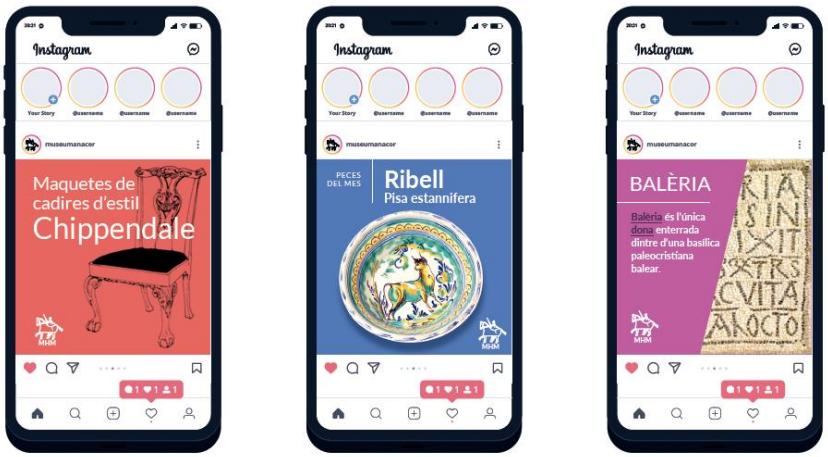

Dimensió de recerca i formació

La vocació i una de les funcions del Museu és la generació de coneixement entorn dels béns que custodia. Això vol dir que la institució té una clara voluntat investigadora centrada en l'estudi de les col·leccions, així com dels béns patrimonials immobles que configuren el Museu: la torre dels Enagistes, el molí d'en Fraret i els jaciments arqueològics de s'Hospitalet Vell, Son Peretó i sa Ferradura.

La recerca que realitza o lidera el Museu té objectius diversos, encara que els principals són:

- Conservar, protegir i restaurar els béns que custodia, siguin mobles o immobles.
- Ampliar el coneixement sobre aquests béns per crear discursos expositius amb rigor històric.
- Transferir aquest coneixement pels canals de què disposa el Museu. Així, la recerca contribueix a la creació de discursos històrics més rigorosos i accessibles per a tots els públics.

El Museu desplega una línia d'investigació sobre la prehistòria, que es veu reflectida en les campanyes d'excavació i estudi dels jaciments de s'Hospitalet Vell i sa Ferradura. El jaciment costaner de sa Ferradura (Porto Cristo) és objecte d'un projecte d'investigació compartit amb un altre jaciment de l'illa de Menorca —es Coll de Cala Morell (Ciutadella)— en el marc de col·laboració entre els Ajuntaments de Manacor i Ciutadella, i el Consell Insular de Menorca. Els investigadors responsables del projecte són: Montserrat Anglada, Damià Ramis, Toni Ferrer i Magdalena Salas. Els anys 2017-2018 es va organitzar una exposició sobre els resultats d'aquesta investigació, que es va acompanyar d'una publicació del seu catàleg corresponent.

Treballs arqueològics a S'Hospitalet Vell.

S'Hospitalet Vell, un dels jaciments més representatius de la prehistòria de les Illes Balears, és objecte de campanyes d'excavació i investigació a càrrec del Museu i investigadors col·laboradors gràcies a l'aportació econòmica del Consell Insular de Mallorca i l'Ajuntament de Manacor. Els directors del projecte són Magdalena Salas i Damià Ramis. L'any 2023, per celebrar els 20 anys de treballs arqueològics, el Museu ha organitzat l'exposició «Fa 20 anys que feim història. S'Hospitalet Vell», on es presenten els resultats dels estudis al llarg d'aquests anys de treball investigador.

El jaciment de Son Peretó també és objecte d'un actiu treball investigador, que es va iniciar l'any 2004 i que s'ha mantingut amb resultats molt positius, entorn del coneixement sobre l'antiguitat tardana i els primers cristians a l'illa. Els seus directors científics són Mateu Riera Rullán i Miquel Àngel Cau Ontiveros, i compta amb el finançament de l'Ajuntament de Manacor i la col·laboració de la Facultat Antoni Gaudí. L'any 2022, el projecte d'investigació va rebre una subvenció de 181.755,91 € (impostos inclosos) procedent de l'1,5 % cultural, que actualment està executant l'empresa BRISCAR SL, que compta amb l'equip d'investigadors habitual. El projecte preveu l'excavació i la restauració de l'interior de la basílica.

Treballs arqueològics i de restauració a Son Peretó.

El Museu també dedica esforços a ampliar el coneixement de les seves àmplies i diverses col·leccions, que abasten des de la prehistòria fins al segle XX, que han estat objecte de recerca i difusió a través de la «Peça del mes», una activitat consolidada que es desenvolupa al Museu des de l'any 2006 i que és una finestra que connecta els investigadors amb els interessats mitjançant una xerrada a càrrec d'un especialista que presenta, analitza i interpreta un objecte de la col·lecció.

Conferència dins de l'activitat de la "Peça del mes".

La recerca al Museu també està present en el seu dia a dia, ja que és inherent a la conceptualització d'activitats, exposicions o publicacions. Per això, el Museu compta amb un equip de col·laboradors que participen en les recerques que lidera.

D'altra banda, el Museu és una institució que desenvolupa tasques de formació en els camps de l'arqueologia i la museologia. El Museu, conjuntament amb la Facultat Antoni Gaudí i sota la direcció del professor Mateu Riera, organitza cada any un curs pràctic d'arqueologia cristiana al jaciment de Son Peretó, durant el qual s'instrueix els alumnes sobre la metodologia arqueològica en el període històric dels segles IV al VIII dC.

El Museu cada any també compta amb un becari, gràcies al servei de la Fundació Universitat Empresa de la UIB, que pot tenir una durada d'entre mig any i un any complet. Habitualment aquest becari s'insereix en les tasques quotidianes del Museu, circumstància que li permet conèixer i experimentar en tots els vessants del Museu (documentació, atenció al públic, activitats...).

Opcionalment, el Museu també és un centre receptor d'estudiants en pràctiques de la UIB.

Des de l'àmbit de la recerca, el Museu també fomenta la participació social mitjançant la implicació dels Amics del Museu d'Història de Manacor i del voluntariat en tasques associades a les diferents campanyes d'excavació arqueològica.

El Museu en xifres

Superfície:

51.294 m^2 _____ TOTAL

1.030 m^2 _____ torre dels Enagistes

264 m^2 _____ molí d'en Fraret

28.000 m^2 _____ jaciment de s'Hospitalet Vell

22.000 m^2 _____ jaciment de Son Peretó

% superfície expositiva:

872 m^2 _____ torre dels Enagistes

264 m^2 _____ molí d'en Fraret

Personal

Plantilla fixa:

2 llocs de treball fixos:

- 1 funcionària de carrera (nivell A1), directora del Museu d'Història de Manacor i tècnica de patrimoni de l'Ajuntament de Manacor
- 1 funcionari interí amb funcions d'auxiliar informador del Museu (nivell D).

Plantilla eventual:

En el 2023, a través del programa SOIB Reactiva es compta amb dos tècnics durant un any (del novembre de 2022 al novembre de 2023), amb els següents perfils:

- Mestre de primària

- Historiador

Subcontractacions:

La subcontractació de l'any 2023 en l'àmbit dels serveis ha afectat les àrees de restauració, conservació, difusió, comissariat d'exposicions, disseny d'exposicions i redacció de projectes tècnics.

El Museu en xifres

Comunicació

Web: 1.159 sessions

1.075 usuaris únics

1.777 pàgines vistes

1,53 pàgines vistes per vista

Xarxes (seguidors/abril 2023):

Facebook: 874

Twitter: 753

Instagram: 2.584

Indicadors de públic (2023)

Visitants i usuaris: 10.757 (nombre total)

Visites escolars: 3.552 (nombre total de visites realitzades)

Tallers i activitats diverses: 1.679 participants (total)
Grups: 1.310 persones (total)

Indicadors socials

Persones voluntàries: 25
Projectes amb centres educatius: 4
Projectes amb entitats o col·lectius: 9
Lloguers i/o espais gratuïts cedits en col·laboració: 6

Indicadors de recerca

Projectes d'investigació: 3 projectes propis
Consultes i visites de recerca: 16
Participacions en jornades i congressos: 5
Articles publicats: 5

Nota aclaridora sobre recursos humans extraordinaris:

De l'any 2021 al 2023 es compta amb la contractació de l'empresa Kultura. Idees i estratègies per al patrimoni per a la realització de serveis diversos relacionats amb l'accessibilitat i la planificació.

L'Ajuntament es fa càrrec de les despeses dels següents serveis: neteja, jardineria, electricitat, aigua i telefonia.

L'any 2023 s'ha contractat un servei de custòdia de la secció etnogràfica del Museu —el molí d'en Fraret— amb la finalitat d'ampliar-ne l'horari d'obertura de dos a tres dies. Actualment, aquest servei es cobreix amb els becaris del Museu.

A.3. Conclusions i anàlisi DAFO

FORTALESES	DEBILITATS
GESTIÓ I RECURSOS HUMANS - Estructura descentralitzada: exposició permanent a la torre dels Enagistes + espais arqueològics i patrimonials visitables: jaciments arqueològics de s'Hospitalet Vell i Son Peretó i la secció etnogràfica del molí d'en Fraret. - Bon ambient de treball en l'equip del Museu. - Formació permanent del personal del Museu. - Direcció del Museu reconeguda i respectada dins de l'estructura de l'Ajuntament. INSTRUMENTS DE DIFUSIÓ i EDUCACIÓ - Exposició permanent actualitzada, accessible i inclusiva. - Ampli ventall d'activitats, iniciatives i recursos educatius i didàctics. - Vincle amb escoles i centres educatius consolidat. FONS PATRIMONIAL I RECERCA - Ampli fons patrimonial del Museu: col·leccions, edificis històrics, jaciments arqueològics. - Referent patrimonial i cultural a nivell municipal i comarcal. - Activitat de recerca que genera coneixement. - Connexió amb universitats i col·laboració amb equips de recerca acadèmics. ÀMBIT SOCIAL, COMUNICACIÓ I PARTICIPACIÓ - La redacció i la implementació del Pla d'accessibilitat (2021), amb mesures de millora en l'accessibilitat física, sensorial i cognitiva dels diferents elements del Museu (jaciments arqueològics, molí d'en Fraret i torre dels Enagistes). - Web pròpia en diversos idiomes i de gestió autònoma. - Xarxes socials actives i en creixement. - Cogovernança ciutadana a través del	GESTIÓ I RECURSOS HUMANS - Escassa dotació pressupostària. - Recursos deficients en personal propi per liderar els projectes. - Externalització de les tasques de conservació-restauració, educació patrimonial, gestió de comunitats i suport informàtic. - Falta de finançament extern al Museu, excepte algunes subvencions del Consell de Mallorca. - Dependència de la contractació externa per a l'execució de l'activitat divulgativa, educativa i comunicativa. - Recollida d'indicadors de públic poc segmentada i dels indicadors de satisfacció no sistemàtica. - Manca d'eines d'avaluació interna i d'impacte social. INSTRUMENTS DE DIFUSIÓ I EDUCACIÓ - Difusió sense perspectiva de conjunt de les diferents seus del Museu. Necessitat d'una visió unitària dels elements que configuren el Museu per a una difusió més eficaç, coherent, sense dispersió. - Horaris restrictius en el molí d'en Fraret per manca de personal i dependència del voluntariat. - Escassa programació i recursos destinats a adolescents i joves. - Pocs recursos i activitats adreçades a la petita infància. INFRAESTRUCTURES - Catalogació com a BIC de totes les seus del MHM. Limitacions en les intervencions possibles. - Manca d'instal·lacions per a les reserves de la col·lecció i el treball de documentació i de recerca. - Manca d'adequació de tota la zona exterior, amb un pla d'usos que estableixi l'àrea d'aparcament i que adeqüi àrees per al desenvolupament d'activitats a l'aire lliure. - Manca d'un comptador elèctric propi que limita una millora en les infraestructures.

voluntariat: Associació d'Amics del Museu. Botiga. - Confiança de la ciutadania en la institució. - Cerca de complicitats amb agents socials (esplais, associacions de joves, associacions veïnals). - Procés de participació sobre el molí d'en Fraret, i avaluació per part dels centres educatius. - Voluntat d'aposta per la inclusió i la multiculturalitat.	ÀMBIT SOCIAL, COMUNICACIÓ I PARTICIPACIÓ - Manca de pressupost per a la implementació completa de totes les accions i recursos recollits en el Pla d'accessibilitat del Museu, com ara l'estudi turístic que està pendent de fer. - Manca d'una línia de treball especialitzada en gent gran. - Manca de col·laboració estable amb les entitats dedicades al lleure. Necessitat d'implicar els joves en la programació del Museu. - Manca de perspectiva multicultural en la programació i els continguts divulgatius generats. Per exemple: ús de l'àrab en la informació/difusió d'activitats; treball amb la comunitat musulmana de la localitat. RELACIONS - Absència d'una xarxa de treball cooperatiu interdepartamental a l'Ajuntament que permeti un major impacte social de l'activitat del Museu.
OPORTUNITATS	**AMENACES**
ÀMBIT SOCIAL, COMUNICACIÓ I PARTICIPACIÓ - Treball amb les comunitats d'orígens diversos del municipi per acostar el Museu als nous veïnatges. - Interès i demanda de col·lectius amb diversitat funcional per les activitats del Museu (Estel de Llevant, Aproscom, ONCE, FSIB). - Cerca de nous espais de col·laboració amb àmbits com el sociosanitari o els serveis socials. - Conjuntura de creixement i consolidació de la comunicació digital en l'àmbit del patrimoni. FONS PATRIMONIAL I RECERCA - Existència de programes nacionals (FECYT) i internacionals (Europa Creativa) per a la promoció de la transferència del coneixement, la cultura científica i l'impacte social del patrimoni. - Incorporació de les estratègies de dades obertes: millora de l'impacte científic de la recerca que fa el Museu. POSICIONAMENT - Bona situació geogràfica respecte a les principals àrees turístiques de la zona.	ÀMBIT SOCIAL, COMUNICACIÓ I PARTICIPACIÓ - Comunitat musulmana de Manacor molt poc permeable i accessible sense un mediador cultural. - Manca d'interès de la població jove per visitar el Museu i participar en les seves activitats. - Manca d'interès dels turistes estrangers, especialment els anglesos, en l'oferta cultural i patrimonial del MHM. - Manca de col·laboració amb els agents turístics locals i de l'illa (operadors turístics, hotels, etc.). - Inexistència d'una xarxa de col·laboració i treball federat entre els diferents departaments de l'Ajuntament. - Model turístic centrat en el sol i platja, amb poca voluntat de canvi i/o transformació per part dels departaments de turisme de les diferents administracions, també per part de l'àrea de Turisme de l'Ajuntament de Manacor. GESTIÓ I RECURSOS HUMANS - Alta dependència de l'Ajuntament de Manacor en la dotació pressupostària i de recursos humans propis del MHM. ENTORN - Localització del MHM fora del centre.

- Foment d'aliances amb agents del sector turístic per acollir nous visitants. - Marge de recuperació dels percentatges prepandèmics de públic estranger. INSTRUMENTS DE DIFUSIÓ i EDUCACIÓ - Incorporació dels ODS (objectius de desenvolupament sostenible) en la programació, continguts i recursos que produeixi el Museu. - Implicar els centres educatius de primària i secundària en la producció d'activitats i recursos divulgatius i didàctics. RELACIONS - Creació d'aliances amb altres institucions museístiques i patrimonials a nivell local, insular i balear. El MHM és considerat un referent a les Balears.	- Dispersió geogràfica de les diverses seus patrimonials del Museu. - Inexistència de transport públic per arribar al Museu, als jaciments arqueològics o al molí d'en Fraret. - Manca de carril bici i d'un passeig accessible en condicions de seguretat per arribar al Museu.

B. VISIÓ ESTRATÈGICA

B.1. Alguns escenaris de futur en relació amb el Museu

En aquest apartat, es reflecteixen alguns dels canvis estructurals de la societat actual que afecten de manera decisiva la dinàmica dels museus i, per tant, esdevenen reptes que cal tenir en compte en la seva estratègia.

El Museu d'Història de Manacor ha estat a l'avantguarda de les dinàmiques de canvi que han sofert els museus en les darrers anys.

El museu ha d'oferir les claus per respondre a les inquietuds actuals, per això una funció essencial que ha de desenvolupar és oferir un espai de diàleg, un entorn per a la creació i la reflexió col·lectiva, sense fugir de la crítica social i ideològica; un espai, si es vol, per al conflicte, per reflectir les contradiccions inherents als models de desenvolupament. En certa manera es tracta de fer el contrari del que moltes vegades han fet els museus: desconstruir els mites, mostrar el caràcter històric i cinètic del patrimoni cultural, relativitzar els discursos i assajar mecanismes de presentació que permetin mostrar el caràcter polisèmic del patrimoni, la seva capacitat de ser llegit i interpretat de manera diferent segons el substrat cultural de l'interlocutor.

El museu també ha de participar en la definició de nous patrimonis, assajar mètodes d'aproximació a les noves realitats identitàries, plantejant una reflexió col·lectiva entorn del que cada societat considera patrimoni; gestionar el futur del passat per contribuir a posar en valor la diversitat cultural.

Però aquestes tasques, el museu les ha de fer des de la seva pròpia especificitat, aportant el que de genuí hi ha. El museu ha de fer una aproximació a la comunitat, proporcionant marcs de cooperació, però distanciant-se de l'espectacle com a fi, aprofundint en la tasca de recerca, i fent realitat el lema de conservar i investigar per difondre. D'altra manera, els museus estan condemnats a diluir-se a l'immens mar de les ofertes lúdiques, consumistes i superficials que cada dia es generaran més.

El museu ha de saber establir aquesta mateixa distància respecte d'altres serveis comunitaris orientats directament a oferir serveis de caràcter social, com l'educació o l'assistència a les persones que ho requereixin. Convé recordar que l'aportació dels museus al desenvolupament comunitari només es pot fer des de la posició d'institució cultural basada en el patrimoni cultural.

Els museus són institucions la rendibilitat dels quals no es pot mesurar en termes econòmics. Invertir-hi forma part de l'esforç comunitari per fer possible un desenvolupament equilibrat; una inversió altament rendible, els fruits de la qual poden ser ciutadanes i ciutadans crítics, participatius i sensibles a l'intercanvi cultural. Els museus exerceixen una tasca que afecta directament la cohesió social i el respecte a la diversitat cultural, entre molts altres aspectes, especialment quan ja hi ha estudis científics que parlen del benestar de la cultura i del seu caràcter terapèutic. En aquest sentit, el MHM conjuga cultura i natura com dos eixos catalitzadors de benestar per a tota la ciutadania.

Davant d'aquests nous escenaris, el Pla director del Museu d'Història de Manacor analitza els nous reptes per tal de poder-hi donar resposta:

L'envelliment de la població

Segons un informe recent de les Nacions Unides, l'any 2050 Espanya serà el país més envellit del món; el 44,1 % de la població espanyola serà més gran de 60 anys i la mitjana d'edat serà de 55,2 anys davant d'una mitjana global mundial de 36,2 anys.

A Espanya, el creixement d'aquest grup ha seguit les pautes de les societats modernes caracteritzades pel seu envelliment. Com es pot observar, aquest és un col·lectiu que tendrà un pes cada vegada més gran en la societat del futur i, per tant, haurà de ser tengut en compte als museus, ja sigui com un públic potencial de gran envergadura o com un grup de participació.

En aquest sentit, el voluntariat de la tercera edat, cada cop més estès a alguns països d'Europa i USA, pot ser una opció a tenir en compte en el futur, ja que això dotarà els museus d'un personal que, a més a més d'aportar-ne els coneixements, poden fer de nexe d'unió entre la institució i aquest grup d'edat en concret.

Pel que fa al visitant forà, és un segment molt interessant pel que fa a la desestacionalització del turisme, per exemple a través dels viatges de l'Imserso o de les ofertes de paquets turístics en temporada baixa.

D'altra banda, el museu es presenta com un lloc de coneixement on aquestes persones poden exercitar la seva capacitat cognitiva, encara que per això el museu s'hagi d'adaptar de la manera adequada a les seves necessitats específiques: accessibilitat, mobilitat, visió, etc.

La sostenibilitat, l'escassetat de recursos energètics i l'estalvi

El consum actual de petroli i d'altres combustibles fòssils és superior als 15.000 milions de litres diaris i es preveu que arribi als 20.000 milions de litres diaris el 2030.

A l'informe europeu «Desafiaments Globals» s'esmenta que Europa importa al voltant del 50 % de l'energia que consumeix, percentatge que es preveu que augmenti al 70 % el 2030. La major part procedeix en molts casos de zones políticament inestables, tal com ho ha evidenciat el conflicte entre Ucraïna i Rússia.

En les darreres dècades, els consums d'energia i primeres matèries han augmentat exponencialment i, malgrat haver desenvolupat altres fonts d'energia com la nuclear o les renovables —hídrica, solar o eòlica— actualment gairebé el 80 % de l'energia primària consumida segueix provenint dels combustibles fòssils.

A causa, d'una banda, que els recursos energètics fòssils són finits, i de l'altra, que les emissions generades per la combustió dels hidrocarburs fòssils augmenten l'efecte hivernacle i posen en risc l'equilibri climàtic del planeta, és cada cop més necessari apostar per una transició cap a models sostenibles.

En aquest sentit, els museus tenen un paper destacat en l'educació ambiental i en el coneixement, ja que juguen un rol destacat pel que fa a l'ensenyament i a la conscienciació social. Per això han de ser els transmissors del missatge que ens porti a la

sostenibilitat ambiental, mitjançant el reconeixement de la importància de conservar el medi ambient, la biosfera i, en definitiva, el planeta.

El museu ha d'iniciar aquesta tasca amb les seves pròpies polítiques internes i en les seves instal·lacions. Cal avançar cap a un estalvi efectiu d'energia i, per tant, cap a una revisió del tipus d'instal·lacions i de les necessitats energètiques del museu. El museu no ha de quedar al marge de les inquietuds mediambientals a nivell global.

La diversitat cultural i els nous discursos identitaris

Segons dades d'Eurostat, la taxa de població estrangera a Espanya l'any 2022 era del 12,80 %, el doble que la mitjana de la UE (5,3 %). Manacor, en concret, el 2022 compta amb un 11,68 % de població empadronada d'origen estranger.[6]En relació amb això, cal destacar els canvis socials que estan succeint en relació amb els conceptes d'identitat i diversitat cultural, així com el paper que desenvolupa la cultura en aquest marc de construcció d'una societat plural on la diversitat cultural sigui reconeguda com un dels elements fonamentals del patrimoni.

El fet que el món avanci cap a la globalització, la internacionalització de l'economia i l'estandardització cultural fan, d'altra banda, que ressorgeixin d'alguna manera els particularismes de les identitats de grup.

En aquest sentit, el museu, com a responsable de conservar la memòria col·lectiva i la seva història, ha de ser el nexe d'unió entre la comunitat i la seva identitat, a través dels béns patrimonials que custodia, ja siguin mobles, immobles o intangibles.

Però cal tenir molt en compte que aquestes accions també poden desencadenar sentiments d'exclusió, per la qual cosa és extremament necessari que el museu sigui un lloc de coneixement crític, on es qüestioni el present i el passat i s'ajudi a idear un futur conjunt. Per tot això, sembla imprescindible la participació i convertir el museu en un lloc de trobada entre els diversos membres de la comunitat, siguin de l'origen que siguin.

Els museu ha d'integrar discursos interculturals i, alhora, reflexionar sobre com arribar a poblacions amb diferents entorns culturals.

Les TIC i el lleure

Segons un informe elaborat per l'organització Eurydice, encarregada d'avaluar les polítiques educatives que es duen a terme a la UE, els estudiants fan servir més les TIC per al lleure que per a l'aprenentatge. L'informe europeu revela que els alumnes es connecten des de casa un 83 % per accedir a activitats de lleure i entreteniment, mentre que les connexions per fer tasques relacionades amb l'estudi només arriben al 46 %.

Però malgrat aquestes xifres, les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) han produït un canvi radical a la vida en general i també en l'àmbit de la cultura en particular; han incidit directament en la comunicació i en la producció de valors culturals.

Per a una comunicació adequada, els museus han de fer de les TIC una eina per complir una de les seves funcions primordials: la difusió del patrimoni que custodien. Les pàgines

[6] <https://www.epdata.es/datos/poblacion-inmigrantes-emigrantes-otros-datos-habitantes-cada-municipio/3/manacor/4309>.

web, els blogs i les xarxes socials s'han erigit com a protagonistes d'aquesta comunicació i connexió amb el públic.

Aquesta ha de ser també la principal eina utilitzada pel museu per atraure aquest segment de públic jove que, habitualment, és el gran absent d'aquestes institucions i dels seus programes d'activitats.

D'altra banda, no hem d'oblidar que les TIC es presenten com una magnífica eina per millorar la gestió de les diferents funcions del museu: conservació, documentació, investigació, etc. També esdevé un recurs molt útil per a la interpretació, la transmissió de coneixements i la millora de l'accessibilitat universal: 3D i realitat augmentada per a una interpretació adequada del patrimoni, museus virtuals en xarxa, audioguies per dispositius mòbils, altres dispositius digitals, etc.

El creixement del turisme cultural

Alguns investigadors han afirmat que el turisme cultural representa el 70 % del mercat global del turisme, 500 milions de viatges internacionals. Tot i això, els càlculs de l'OMT estimen la mida del mercat en un 37 % del turisme mundial, al voltant de 265 milions de viatges internacionals el 2003. Però els càlculs més conservadors del turisme específicament cultural de les enquestes d'ATLAS (que inclouen els que viatgen per motius específicament culturals) indiquen que el turisme cultural representa aproximadament del 5 % al 8 % del total del mercat turístic, al voltant de 60 milions de viatges.

El turisme cultural ha estat identificat com una de les àrees amb més creixement dels darrers anys en el turisme en general. La UNESCO l'any 1985 va desenvolupar una definició «àmplia» de turisme cultural, que inclou «tots els moviments de persones [...] perquè satisfan la necessitat humana de diversitat i tendeixen a augmentar el nivell cultural de l'individu i a ocasionar nous coneixements, experiències i trobades».

A això cal sumar-hi que la nostra visió de la cultura també està canviant. Abans, els turistes culturals viatjaven sobretot per veure «alta» cultura a la destinació escollida, especialment museus, monuments i festivals. Avui dia, però, el producte turístic està cada vegada més impregnat d'elements de la cultura «popular», com ara la gastronomia, el cinema, l'esport...

En aquest sentit, el museu ha d'acceptar el repte d'atreure aquest públic tan divers i que disposa davant seu d'una oferta cultural cada cop més àmplia. La motivació d'aquests turistes és conèixer altres cultures i aprendre coses noves. Per això, malgrat l'oferta disponible, els museus i el patrimoni associat (monuments, jaciments arqueològics, elements etnològics...) continuen sent els llocs més visitats pels turistes.

D'altra banda, l'aparició d'un turisme més especialitzat, amb nous nínxols de mercat emergents (viatges arqueològics, arquitectònics, gastronòmics, turisme creatiu, etc.), que demanen una atenció més professionalitzada, ens deriva a revisar la imatge tradicional del «turista cultural», ja que a mesura que el mercat madura, també es va diversificant, creant noves oportunitats i reptes que el museu pot aprofitar.

Les relacions i el treball en xarxa

Cada vegada més s'està demostrant la necessitat de treballar en xarxa per obtenir resultats mínimament acceptables a la societat de la informació. En aquests moments el treball individual és poc o gens eficient. Alhora les relacions internacionals s'han estès de manera exponencial.

En aquest context, el museu té una gran oportunitat per reforçar les relacions estables amb museus d'altres àrees geogràfiques. La creació de xarxes de col·laboració, participació en projectes col·lectius, formació, reflexió compartida i impuls d'organitzacions i organismes de coordinació són algunes de les iniciatives possibles.

Des de la covid-19 els museus de Mallorca, en particular, i de les Illes Balears, en general, han iniciat accions comunes i han augmentat la col·laboració en termes de formació dels professionals i de la difusió didàctica. Ja que des de l'Administració autonòmica no es dona aquesta obertura, els museus s'han organitzat entre ells, ja sigui a través d'un grup de WhatsApp on compartir informació o duent a terme activitats en xarxa. És el cas de les activitats del Dia Internacional dels Museus, que des de fa dos anys organitzen conjuntament la Fundació Cosme Bauzà de Felanitx, el Museu Arqueològic de Son Fornés i el Museu d'Història de Manacor.

B.2. Consideracions prèvies a l'estratègia

A partir de l'anàlisi realitzada, es formulen un conjunt de propostes que tenen per objecte contribuir a situar el Museu en una posició més avantatjosa per emprendre els canvis necessaris en el seu futur.

En primer lloc, es proposa una renovada concepció del Museu en què es defineixi en termes d'actualitat la missió, la visió i els valors del Museu, alhora que es definiran els objectius, les línies estratègiques i l'encaix estratègic de tots els seues elements. Igualment, el document inclou una actualització de les funcions, dels serveis i dels recursos necessaris, així com un pla d'acció. Igualment, el Pla director també inclou la concertació detallada d'aspectes que es consideren rellevants per al futur immediat del Museu, com ara un programa tècnic per a la creació d'un edifici annex que doni resposta a les necessitats d'espai i serveis o l'elaboració d'un pla de comunicació que orienti i adapti la seva estratègia comunicativa.

El paper dels museus al segle XXI

Durant la redacció inicial d'aquest pla, en el marc de la 26a Conferència General de l'ICOM celebrada a Praga (24 d'agost de 2022), l'Assemblea General Extraordinària de l'ICOM va aprovar una nova definició de *museu* després de 18 mesos de deliberació:

«Un museu és una institució sense ànim de lucre, permanent i al servei de la societat, que investiga, col·lecciona, conserva, interpreta i exhibeix el patrimoni material i immaterial. Oberts al públic, accessibles i inclusius, els museus fomenten la diversitat i la sostenibilitat. Amb la participació de les comunitats, els museus operen i comuniquen ètica i professionalment, oferint experiències variades per a l'educació, el gaudi, la reflexió i l'intercanvi de coneixements.»

Es tracta d'una nova definició que incorpora nous conceptes introduïts a causa dels canvis que els museus han experimentat en els darrers anys, amb reptes que necessiten el desenvolupament de noves funcions: la inclusió social, la participació de la comunitat i la sostenibilitat són conceptes que s'introdueixen de nou.

Les funcions i objectius dels museus

El museu és una institució amb més de 200 anys de història. Durant aquest llarg camí ha anat adoptant sentits diferents, noves funcions i nous objectius que s'han acumulat a la seva funció primigènia. En general, es tracta d'aportacions que cada època històrica ha incorporat a la definició de museu mitjançant un model que podríem anomenar acumulatiu, ja que unes funcions noves no substitueixen les velles sinó que les complementen.

Com ha evidenciat la nova definició de *museu* per part de l'ICOM, les funcions ja consolidades dels museus (col·leccionar, conservar, investigar, difondre, delectar, educar...) s'amplien amb noves funcions que donin resposta a noves necessitats i afrontin els nous reptes que tenim com a societat. Els museus han de ser referents de la reflexió contemporània, espais generadors de renovades narratives, llocs per a la participació ciutadana i espais de trobada on desenvolupar un lleure creatiu, eficients, sostenibles, accessibles i inclusius.

Els museus avancen en l'oferta de serveis que ofereixen a la comunitat; en el seu paper de generadors de coneixement, es poden posicionar com a plataformes de qualificació de serveis públics, com ho evidencia la seva funció educativa, la seva implicació en temes mediambientals o el desenvolupament de dispositius per al diàleg intercultural.

El museu, depòsit de memòria

El museu és, sobretot, un gran depòsit de memòria de la societat. En aquesta societat digital del segle XXI, amarada de dades i d'informació virtual, la materialitat de la memòria feta objecte jugarà un paper fonamental. Però la memòria, recordem-ho, no és el passat, és la revisió del passat que feim en el present i que pretén projectar-nos cap al futur. El museu no només ens parla del passat, ens parla fonamentalment del nostre present i ens hauria d'ajudar a reflexionar sobre el futur.

Gràcies als museus, les generacions del futur podran comprendre millor qui són i com s'ha construït la seva cultura. La conservació dels testimonis materials de la cultura i l'art és, doncs, una tasca inherent del museu que haurà de mantenir i intensificar en els propers anys. Un dels debats oberts a nivell internacional al camp dels museus és la reflexió entorn del concepte de patrimoni a la nostra època; la pregunta clau és: Què hem de col·leccionar avui com a referent de les nostres societats contemporànies? Com podem treure un major partit cultural i social de les nostres col·leccions?

El museu treballa a llarg termini: basa la seva mirada en el passat mentre protegeix els béns i el coneixement per a les futures generacions. És el custodi del patrimoni per a la posteritat. Està constantment treballant per al futur. Perquè el museu desenvolupi seriosament el seu paper de dipòsit de la memòria en el futur, haurà de demostrar que allò tradicional i allò contemporani no s'hi oposen, sinó que són complementaris. El museu com a dipositari del coneixement sobre el passat representa una font d'inspiració dinàmica per a nous processos socials, polítics i ambientals.

El museu, centre de coneixement

Els museus són institucions generadores de coneixement o no són res. Les col·leccions han de ser interpretades, han de ser compartides, han de generar noves visions del món. Els museus són veritables centres de coneixement per la seva activitat de conservació, interpretació de recerca i transferència del coneixement a la societat.

La Llei de la ciència a Espanya reconeix la capacitat dels museus com a unitats de base del sistema científic. Això ha de ser aprofitat per canviar radicalment el concepte de recerca als museus. No es tracta que els conservadors tenguin els seus propis camps de recerca acotats i desenvolupin els seus treballs de manera individual. Els museus han de canalitzar la capacitat investigadora participant a les xarxes, ampliant el seu camp d'influència, aportant investigadors i, sobretot, obrint les portes del museu a investigadors externs per poder avançar en el coneixement científic.

Per tant, el museu ha d'impulsar projectes científics, amb la participació d'investigadors i d'institucions externes, amb objectius clars i concrets. El museu, l'activitat arqueològica que desenvolupa i les seves col·leccions han de ser el marc per al desenvolupament de tesis doctorals, de nous projectes de recerca. Per aconseguir-ho, cal disposar d'una planificació de la recerca.

Els dispositius educatius i de participació del museu

Actualment molts museus ja s'han convertit en llocs intercanvi cultural i participació ciutadana. Els museus estan modificant les seus paradigmes i donen protagonisme a l'estímul i la participació en el diàleg cívic sobre els interessos de la comunitat. De fet, han esdevingut un dels agents més poderosos en la contribució de l'educació dels infants.

El sistema educatiu de les societats contemporànies està també en canvi permanent, una de les tendències més generalitzades en el món de l'educació és pensar que l'escola com a institució no pot oferir tots els recursos necessaris per a la formació integral de la infància. En aquest context, moviments com el de «ciutats educadores» situen el museu com una de les institucions essencials que seguiran tenint un rol molt important, tant a l'educació formal com a la no formal. Els museus del futur, doncs, han d'adaptar-se a aquesta situació, reflexionar sobre les metodologies educatives més idònies amb la seva pròpia naturalesa. Els museus són o han de ser llocs per al descobriment, la fascinació i l'experimentació, tres ingredients bàsics en tot procés educatiu.

Seguint amb la seva tasca, el museu ha de desenvolupar activitats educatives creatives per a infants, joves i famílies, oferir oportunitats úniques perquè els joves actuals exerceixin habilitats de joc i de participació que puguin satisfer les seves expectatives i s'involucrin en temes històrics, artístics, socials o ambientals. Això augmentarà no només el seu compromís amb el museu sinó també amb la comunitat a la qual pertanyen i amb el món.

En aquests temps de revolució digital, Google, YouTube, Instagram o TikTok s'han establert com els museus del món digital. El contingut de les visites a distància al museu es continuarà desplaçant des de la recopilació d'informació bàsica cap a formes més complexes de participació i el museu haurà d'adaptar els recursos educatius a aquestes plataformes cada vegada més importants.

El museu, fòrum de reflexió

El 1971, Duncan Cameron va definir els museus com a institucions que tenen una responsabilitat social, tant cap al públic en general com cap a les cultures que representen. Els museus, segons ell, s'han de sotmetre a reformes per tornar a establir-se com a fòrums, institucions dissenyades «per a la confrontació, l'experimentació i el debat».

El museu ha d'exercir el seu rol com un lloc de trobada, de reunió i debat sobre assumptes d'interès general: el consum d'energia i el canvi climàtic, les estratègies de la humanitat en relació amb l'entorn, la influència de les idees estètiques a la vida de les persones, etc.

El museu ha de convidar el públic a confrontar els seus punts de vista, reflexionar, estimular la capacitat crítica de les persones. Però si el museu vol esdevenir un fòrum de reflexió dinàmic, haurà d'acceptar que la reflexió no pot ser fecunda sense controvèrsia, ambigüitats, contradiccions, debats i crítica.

El museu, plataforma de lleure creatiu

Els museus no haurien d'acontentar-se a ser llocs que les persones visiten esporàdicament. El museu actual ha de donar resposta a les formes de lleure creixents de la societat; la plena identificació del museu amb la comunitat ha de conduir també a percebre'l com un lloc divertit, com un espai propi on tenir experiències, un punt de referència de l'entorn.

La competència d'ofertes que habitualment existeixen per a l'ús del temps lliure ha de mantenir els museus molt dinàmics per ser capaços d'oferir activitats i experiències atractives: convertir l'experiència de la creació i el descobriment en moments importants a la vida de les persones.

L'organització d'esdeveniments, festivals; la concepció dels espais del museu com a espais públics, les ofertes paral·leles com ara cafeteria, restaurant, botiga, vestíbul... han de formar part de la programació habitual d'un museu que vulgui connectar amb una gran diversitat de públics.

Els actius econòmics del museu

Els museus són agents econòmics que cada dia tendran més influència en alguns dels sectors econòmics clau: el turisme cultural, la generació de coneixement i informació, els serveis qualificats.

És molt important que els gestors i administradors dels museus entenguin aquesta nova funció per poder fer-hi front amb les idees clares.

Els museus, les activitats i les col·leccions són alguns dels actius més importants de les ciutats en l'atracció del turisme cultural, sector creixent que aporta una part molt important de PIB de les nostres societats. Aquest fet s'ha d'integrar en la planificació estratègica de les nostres institucions, hem de mesurar-lo, estimular-lo i controlar-lo per evitar que superi el llindar de sostenibilitat de la pròpia institució. Els ingressos que afloren gràcies a l'efecte crida dels museus són molt importants, i una part hauria de revertir en el seu propi manteniment i modernització.

Els poders públics també han de tenir en compte aquest aspecte que juntament amb la capacitat de generar ocupació converteixen els museus en agents econòmics susceptibles de ser considerats en la planificació estratègica dels territoris.

Nous equipaments per a nous museus

Els escenaris de futur a l'àmbit museístic i el seu nou posicionament també incideixen de manera molt directa en el replanteig d'equipaments, que necessiten oferir nous serveis i adaptar-se a noves necessitats.

En la renovació recent de nous equipaments museístics, la transformació que han patit és evident; han esdevingut equipaments més complexos, amb més serveis, més accessibles i que es posicionen com a espais de coneixement, difusió, però també de debat, d'entreteniment i de gaudi.

B.3. La definició de la institució

Missió

La missió del Museu d'Història de Manacor és investigar els diferents períodes que conformen la història de Manacor a través de projectes arqueològics, històrics i de cultura popular. D'aquesta manera durem a terme la conservació i restauració d'objectes que farà possible la seva exhibició i podrem crear un relat de caire divulgatiu que tendrà una forta base científica.

A partir d'aquí, i posant la col·lecció al centre, aquesta col·lecció es posarà al servei de les diferents necessitats del públic per generar la seva participació i crear un discurs inclusiu que creï un vincle identitari entre la població de Manacor i augmenti el sentiment de pertinença al territori.

De la mateixa manera, la missió és aconseguir que el nostre discurs enllaci amb temes actuals a partir de la incorporació de línies transversals que connectin el passat amb el present.

Visió

Volem convertir-nos en un centre on el públic se senti interpel·lat pel nostre relat i, a partir d'aquí, generar debat. No volem deixar la gent indiferent.

Volem ser un catalitzador de projectes d'investigació, conservació i difusió del patrimoni històric.

Volem ser un museu obert a tothom. Recollint la idea que ja vàrem expressar en el nostre Pla d'accessibilitat aprovat en el 2021: el Museu vol ser amable i obert a tots el públics, lloc de trobada per a qualsevol col·lectiu (investigadors, persones majors, infants, famílies, associacions de qualsevol tipus i amb necessitats diverses, etc.), un lloc on les persones puguin trobar respostes i sortir amb moltíssimes preguntes que despertin la seva curiositat, però sobretot, un museu on cada persona que el visiti s'hi senti reflectida.

Valors

Creim en la recerca com a matriu dels continguts del Museu; **professionalitat**.

Creim en el **treball en equip**; les persones juntes som més.

Creim en els infants i que el seu pas pel Museu crea una petjada i els desperta la curiositat per fomentar el seu vincle amb el passat. D'aquesta manera formen part de la comunitat del Museu; **educació.**

Creim en les persones. Després d'anys de realitzar treballs de recerca, conservació i difusió amb rigor, el Museu ha aconseguit generar una clima de confiança mútua; confiança.
Creim en el nostre municipi com a eix vertebrador dels continguts del Museu, amb la intenció que des del més pròxim es pot arribar més lluny; proximitat.

Creim en un museu obert capaç de generar identitat en el territori i en què la inclusió guïi els seus projectes.

Creim en un museu sostenible que tengui dins les seves prioritats accions que lliguin la crisi climàtica actual amb aspectes de canvi del passat.

Finalment, creim en l'excel·lència com a manera de fer feina si aconseguim ajuntar tots els valors anteriors.

B.4. Línies estratègiques

Les línies estratègiques que segueix el Museu d'Història de Manacor són:

1. La recerca, la conservació i la difusió del patrimoni arqueològic, històric i etnològic del municipi de Manacor.

2. La col·lecció com a valor principal del museu, que possibilita crear eixos i programes transversals d'acció i difusió.

3. La inclusió de tots els públics en el seu plantejament.

4. Un museu social compromès amb les inquietuds de la societat actual.

B.5. El relat de l'univers del Museu d'Història de Manacor

El relat que contam en el Museu té com a base la investigació històrica i la recerca i la recuperació d'objectes de la nostra col·lecció.

Aquest relat passa per diferents seus que ajuden a crear un Museu que s'estén en el territori i que ultrapassa les parets de la pròpia torre dels Enagistes com a seu principal.

D'aquesta manera, el discurs que explicam té connexions amb altres punts del territori:

En els jaciments de sa Ferradura i s'Hospitalet Vell, com a centres d'investigació en la prehistòria que reforcen la visita.

En el jaciment de l'antiguitat tardana de Son Peretó, com a centre d'investigació en aquesta època i com a jaciment clau per explicar aquest període desconegut en la història de Mallorca.

El molí d'en Fraret, com a seu de la secció etnogràfica, que permet aprofundir en l'època recent de la pagesia de Manacor.

Sense perdre de vista la torre del Palau, edifici medieval, i la farinera d'en Beió, que parla del passat industrial manacorí. Aquests dos equipaments, encara que no depenen directament del Museu, sí que tenen una gestió en la mateixa tècnica. Això permet amplificar el discurs patrimonial i crear sinergies entre els equipaments.

Aquest relat volem que sigui:

- Rigorós en l'àmbit científic.

- On totes les persones, de qualsevol edat, procedència, gènere i nivell socioeconòmic es vegin reflectides.

- Inclusiu perquè tothom ho pugui entendre i gaudir.

- Didàctic perquè el públic se senti interpel·lat i els generi preguntes i reflexió.

- Que no sigui un discurs únic i tradicional. Volem fugir del discurs generalista i universalista dels llibres de text.

- Que posi el focus en la història local i la identitat.

C. PART PROPOSITIVA

C. PROGRAMES

C.1. Programa de col·leccions i documentació

La mateixa definició de *museu* explicita la importància que adquireix «la col·lecció» en el concepte de la mateixa institució. La més recent definició de *museu* especifica que «és una institució sense ànim de lucre, permanent i al servei de la societat, que investiga, col·lecciona, conserva, interpreta i exhibeix el patrimoni material i immaterial...» (2022, Assemblea General Extraordinària de l'ICOM).

En el cas del MHM, aquesta funció no només aferma el concepte propi de *museu* sinó que, per la seva temàtica, la institució desenvolupa una política de recuperació i salvaguarda del patrimoni representatiu de les comunitats que han habitat Manacor i el seu entorn en el passat i en el present.

A aquesta funció s'hi suma la complexitat i diversitat de les col·leccions del Museu. El seu àmbit patrimonial no només abasta la col·lecció de béns mobles, sinó que també inclou patrimoni immoble, com ara la seu del mateix museu —torre dels Enagistes—, el molí d'en Fraret i els jaciments arqueològics de s'Hospitalet Vell, Son Peretó i sa Ferradura. Tot plegat constitueix un patrimoni interconnectat i representatiu de la identitat col·lectiva de Manacor i el seu entorn.

El reptes de la política de col·leccions del Museu recolzen en diferents punts clau:

- Disposar d'una política d'adquisicions que reguli els nous ingressos a la col·lecció però que, a la vegada, asseguri la representativitat del patrimoni material i immaterial de Manacor i el seu entorn.
- Disposar dels recursos necessaris per garantir la conservació, la correcta custòdia i la documentació de les col·leccions del Museu.
- Consolidar la col·lecció del Museu com l'instrument per a la generació de nous coneixements i com el fonament de la seva proposta de mediació cultural; així es fomenta la seva interpretació, la reflexió i l'experiència al seu entorn.

La política de col·leccions del MHM hauria de tenir la seva raó de ser en el seu abast com a museu d'història local i com a institució museística referent del llevant de Mallorca. D'altra banda, el seu abast temàtic és ampli i ha d'integrar patrimonis diversos: testimoniatges materials —patrimoni immoble, objectes arqueològics i històrics representatius de tots els períodes històrics—, però també, com es descriu en la nova definició de *museu*, manifestacions patrimonials immaterials.

La política de col·leccions del MHM, doncs, estableix com a prioritat els següents projectes o actuacions:

1. Implementació d'un protocol de la política d'adquisicions del Museu[7]

L'elaboració del protocol estableix, en primer lloc, el marc legal i deontològic, així com les diferents formes d'adquisició del Museu (recol·lecció o troballa, compra, donació, dació, llegat, cessió, depòsit, comodat...), sempre seguint les directrius establertes en el codi de deontologia per a museus de l'ICOM i la legislació corresponent en l'àmbit estatal i autonòmic i d'acord amb la capacitat d'emmagatzematge i custòdia de les seves infraestructures.

Igualment, el protocol estipula uns rígids i rigorosos criteris per seleccionar les noves adquisicions, amb la intenció de no sotmetre's a una política d'acceptació massiva, exempta de criteris de selecció i que l'admissió impliqui treball, necessitat d'espai i escàs benefici patrimonial. L'objectiu és completar les col·leccions existents i, especialment, preveure l'adquisició del patrimoni en perill de pèrdua i corresponent a la nostra contemporaneïtat, que permetrà explicar a les societats futures el relat històric, social i cultural dels nostres temps.

En aquest sentit, s'avancen alguns criteris que s'han tengut en compte en l'elaboració del protocol:

- Adequació amb la missió i l'especificitat de la institució.
- Valor testimonial, singularitat i/o representativitat tipològica, autenticitat, integritat.
- Interès històric i social, interès tecnològic, interès artístic i arquitectònic, interès territorial.
- Possibilitats de garantir la preservació i conservació del bé.
- Viabilitat econòmica: considerar el valor econòmic d'una adquisició (despeses d'adquisició, de restauració, de custòdia i emmagatzematge.
- Garantia de rendibilitat científica i social de l'adquisició i que pugui ser d'utilitat per completar el relat del Museu.

El protocol també fonamenta el procediment d'estudi, avaluació i presa de decisió en la possibilitat de comptar amb l'assessorament d'especialistes externs quan sigui necessari. El protocol també preveu la possibilitat, excepcional, de donar de baixa justificada objectes de la col·lecció per motius diversos: destrucció, estat de conservació molt deficient, robatori, pèrdua...

2. Creació d'un nou edifici annex al Museu com a nova infraestructura per a la conservació i reserva de les col·leccions[8]

Actualment, l'edifici principal del Museu —torre dels Enagistes— no té la capacitat ni les condicions òptimes per ser utilitzat com a espai de reserva per a les col·leccions. D'altra banda, s'usen com a reserves espais que pròximament han de dedicar-se a la

[7] Vegeu l'annex V, que inclou les premisses prèvies per a l'elaboració del protocol.
[8] Vegeu l'annex II, que adjunta el document de plantejament i pla d'usos del nou equipament.

continuïtat expositiva permanent del relat del Museu, amb la incorporació de les sales dedicades a l'època moderna i contemporània.

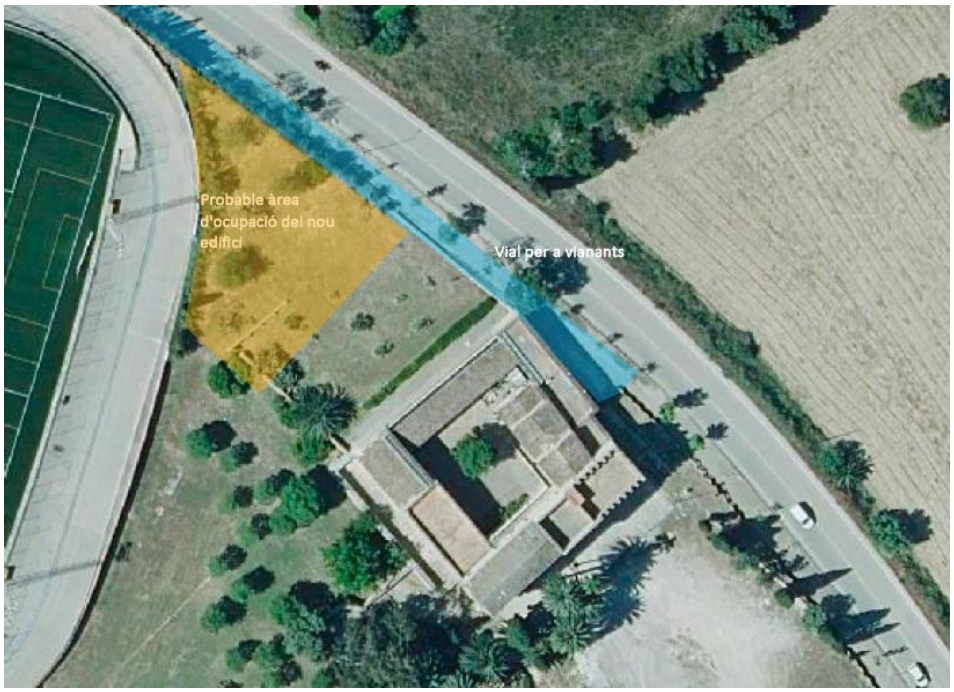

És per aquest motiu que s'ha elaborat un projecte de pla d'usos per a la creació d'un edifici de nova planta annex a la torre dels Enagistes que tengui com a principal funció esdevenir el centre de col·leccions, que estarà destinat a conservar, emmagatzemar, tractar o restaurar, així com posar a disposició de consulta i investigació, les col·leccions no exposades del Museu. En aquest sentit, es milloraran considerablement aspectes com ara la custòdia i la conservació de la col·lecció, amb espais adequats i climatitzats. L'espai previst, amb una superfície aproximada de 1.400 m^2, aglutinarà totes les funcions i serveis associats al tractament i custòdia de les col·leccions del Museu, siguin de procedència arqueològica o no. Es preveuen unes instal·lacions amb espais especialitzats, amb els requisits tècnics adequats, així com amb unes circulacions i unes connexions concretes per facilitar els processos de treball i garantir les mesures de seguretat. En aquesta àrea és on els diferents especialistes podran desenvolupar la seva feina i també mostrar-la al públic amb unes condicions òptimes.

Les instal·lacions comprenen els següents espais:

Recepció i tractament de material procedent d'excavacions
Àrea de càrrega i descàrrega de furgoneta
Àrea bruta de trànsit
Magatzem d'eines d'excavació
Àrea de neteja (interior+exterior)
Àrea d'assecatge (interior+exterior)
Àrea de remuntatge, classificació, inventari i catalogació
Magatzem de material
Àrea comuna d'entrada i tractament de béns
Quarantena / cambra de desinsectació
Laboratori de restauració
Estudi fotogràfic
Magatzem de material
Àrea d'accés i sortida d'objectes nets
Embalatge i desembalatge
Magatzem d'utillatge
SALES DE RESERVA Àrea de petit/mitjà format
Restes òssies
Metall/vidre
Numismàtica
Matèria orgànica / pintes de nitrocel·lulosa (frigorífic)
Ceràmica/escultura de petit format
Objectes etnogràfics + vaixells
Àrea de gran format
Mosaics
Elements arquitectònics/escultòrics
Àmfores
Àrea d'estudi
Sala de consulta / biblioteca / magatzem visitable
Ús polivalent
Sala actes / espai per a reunions / espai didàctic
Serveis
Vestuaris i dutxes

El centre de col·leccions compartirà edifici amb altres serveis, com ara el laboratori de restauració, els espais de consulta, l'àrea d'estudi i biblioteca, armaris de reserva a la vista amb objectes de petites dimensions, així com un espai dedicat a realització d'activitats i espais logístics diversos que tampoc tenen cabuda a la seu patrimonial de la torre dels Enagistes.

El centre de col·leccions estarà destinat a conservar, emmagatzemar, tractar o restaurar, així com posar a disposició de la consulta i investigació les col·leccions no exposades del Museu, que es poden diferenciar en:

- Objectes donats d'alta amb possibilitats d'ús expositiu (mosaic, ceràmica, metall, numismàtica, escultura), que configuren la Reserva museogràfica.

- Objectes i materials procedents d'excavació arqueològica d'interès eminentment científic. En aquest cas, el centre disposarà dels espais necessaris per al tractament dels materials exhumats des de l'excavació fins al depòsit definitiu, que configuren l'Arxiu arqueològic.

D'altra banda, una part de la reserva estarà preparada per permetre una visita pública, una activitat que permetrà conèixer el Museu per dins. Així doncs, no es tracta únicament de les sales de reserva del Museu sinó d'un centre per a la investigació, la conservació, la restauració i la difusió, que disposarà d'espais de treball que compleixin tots els requisits tècnics necessaris i amb una distribució de les sales que faciliti els processos i que s'adapti a les lògiques de treball, a més a més de garantir-ne la seguretat.
L'ingrés de materials podrà seguir dos circuits diferenciats, segons si es tracta de material brut procedent d'excavacions arqueològiques, o si es tracta d'objectes mobles que no necessiten tractament de neteja. Es disposaran dos d'espais diferenciats:

- Un per a l'ingrés de material brut, tractament (rentat/neteja/assecatge), classificació, inventari i catalogació.

- Un altre per a l'ingrés i la sortida d'objectes nets, així com un espai d'embalatge i desembalatge.

Aquests dos circuits comparteixen diversos serveis. Comparteixen un magatzem per utillatge comú, així com un espai de quarantena i una cambra de desinsectació, processos que poden ser necessaris tant per als objectes nets com per alguns objectes arqueològics. També comparteixen el laboratori de restauració i l'espai de fotografia, on es documenta la imatge de tots els objectes. Els objectes s'agruparan a les sales de reserva per tipus de material i per les dimensions, amb la finalitat de poder establir a cada sala les condicions de conservació adequades, però també per facilitar el moviment del material i optimitzar els sistemes d'emmagatzematge. D'altra banda, les reserves s'han de connectar amb els espais d'estudi i de consulta amb biblioteca inclosa, tant per al personal investigador propi com per a l'acollida d'investigadors externs.

La investigació i el coneixement de la col·lecció són una part important d'aquest nou centre de col·leccions i és el que nodreix el Museu de nou coneixement per millorar i completar l'exposició permanent o fer exposicions temporals que presentin novetats. Com es veurà més endavant, també es proposa que aquest espai d'estudi disposi de vitrines per a l'exposició de material de referència (una selecció d'objectes).

El pla d'usos del nou edifici concreta les característiques constructives de l'edifici i tots els requeriments necessaris, així com les precaucions que cal considerar en l'àmbit de les instal·lacions, seguretat i clima. També s'especifiquen els requisits tècnics de cada espai, aspectes com ara la il·luminació, l'organització de l'espai, el tipus d'il·luminació o els circuits diferents associats a la lògica dels processos i de les fases de treball i la

definició dels espais específics. Igualment s'estableixen els espais de reserva de les col·leccions amb les exigències tècniques adequades a cada material:

- Reserva de metalls, vidre i numismàtica
- Reserva de ceràmica i escultura de format mitjà-petit
- Reserva restes òssies
- Emmagatzematge de pintes de nitrocel·lulosa
- Sala d'objectes de gran format (que inclou escultura, mosaics, maquinària...)

L'espai disposarà d'una sala de consulta, àrea d'estudi i biblioteca, que també disposarà de mobles d'emmagatzematge per ubicar-hi fons de format petit com a espai de reserva visitable.

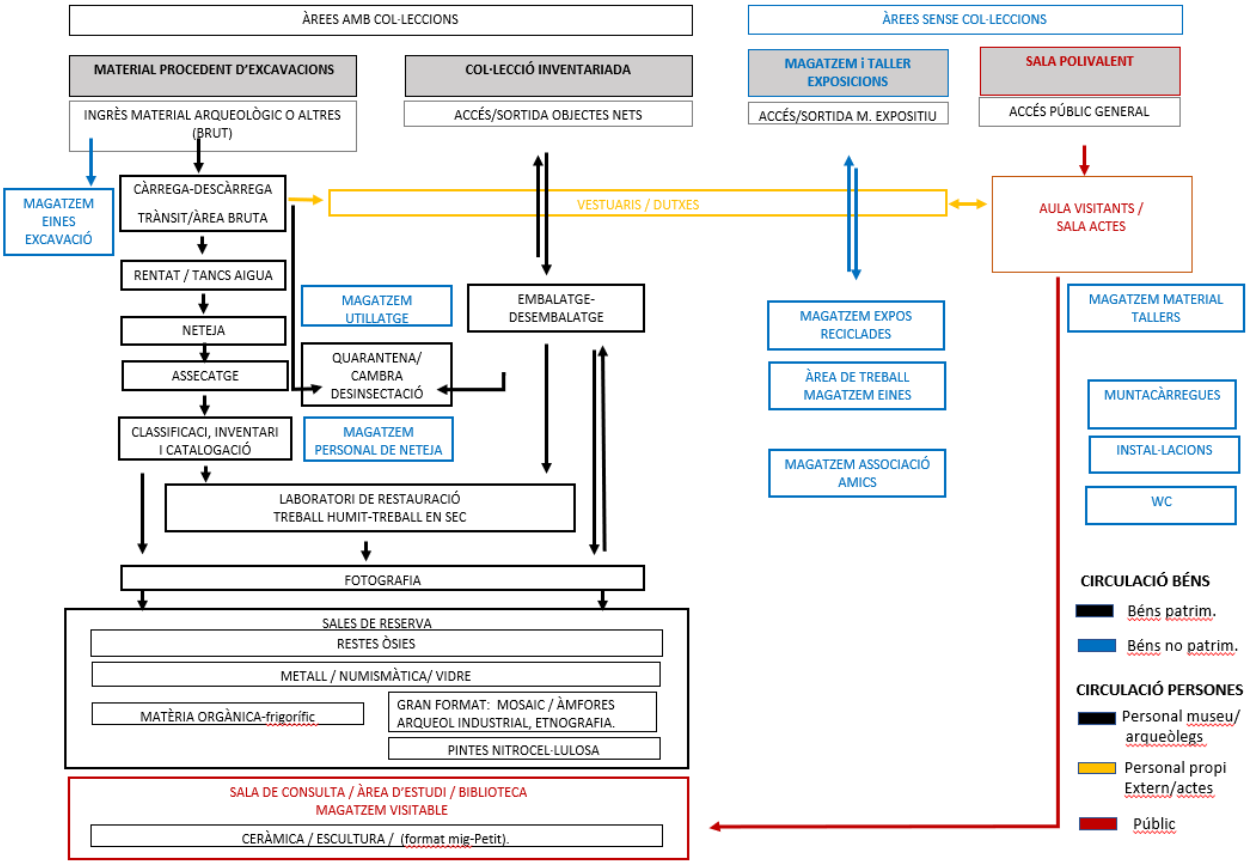

Esquema funcional del nou edifici annex al MHM.

3. Reforç i millora de l'operativitat del sistema de documentació de les col·leccions

Una de les prioritats associades a les col·leccions del MHM és garantir l'eficàcia en el procés de documentació, una tasca essencial per assegurar la correcta custòdia,

registre, control i gestió dels exemplars, així com el seu estudi, difusió o ús museogràfic.

El Museu garanteix les funcions ordinàries d'elaborar l'inventari, la catalogació i la documentació de tota la seva col·lecció.

En els treballs de documentació que realitza el Museu s'estableix la metodologia de la unitat de catalogació:

- La identificació i inventari dels béns mitjançant el registre d'entrada, la numeració i la fitxa d'inventari general.
- Les operacions pròpies de documentació dels béns: ordenar, descriure i estudiar els objectes (mesures, documentació visual, informe de conservació, classificació...).
- La custodia i l'emmagatzematge dels béns en les reserves segons la seva tipologia. Utilitzant els contenidors i els embolcalls adequats en cada cas i vetlant per una topografia acurada que en faciliti la localització.

Igualment, la unitat de registre ha d'executar altres tasques, com el control, la gestió i el moviment de les col·leccions a causa de préstecs, consultes científiques, exposicions temporals, així com peritatges o valoracions patrimonials.

Totes aquestes tasques es veuran substancialment millorades amb la construcció de l'edifici annex i la creació de nous espais de reserva, així com espais de treball especialitzats per a tots els processos de la unitat de catalogació i documentació del Museu.[9] D'altra banda, tots aquests processos compten amb un programa de documentació digital que agilitzen i gestionen tota la informació. Actualment, el Museu empra un sistema informatitzat que no compleix les expectatives esperades (Museumplus), que va adquirir el Consell de Mallorca per a tots les museus de l'illa. Cal, doncs, un estudi previ per tal d'explorar solucions que millorin el sistema informàtic de documentació de les col·leccions (vegeu C.12. Programa transversal de digitalització).

4. Campanya de documentació de la col·lecció

Per tal de posar al dia el treball de documentació de la col·lecció, es fa evident la necessitat d'iniciar un procés d'ampliació de la seva digitalització. En l'actualitat hi ha un endarreriment en aquest àmbit, i per això es requeriria organitzar una campanya intensiva per accelerar i completar aquesta tasca.

L'opció més adequada per executar aquesta tasca amb èxit és recórrer a l'ajut extern. A través d'aquesta col·laboració amb experts en documentació es podria dissenyar un pla de treball detallat que abordi la documentació de les col·leccions. Això ha d'incloure la selecció adequada d'equips i de la tecnologia per a la digitalització, l'establiment de procediments estandarditzats per a l'organització de la informació, així com la

[9] Vegeu l'apartat anterior i l'annex II.

implementació de mesures de preservació digital per assegurar la protecció a llarg termini de la informació digitalitzada.

La campanya de reforç permetrà mantenir un registre exhaustiu i accessible de la col·lecció, contribuir a la seva preservació i facilitar l'accés a la informació per a fins educatius, de recerca i de divulgació.

5. Projecte de documentació fotogràfica digital de les col·leccions

La documentació visual de les col·leccions és indispensable per al procés de catalogació dels objectes de la col·lecció. Serveix per a la identificació, però també és útil per al reconeixement dels objectes en cas de pèrdua o robatori, per fer el seguiment de la seva conservació, per a finalitats investigadores i divulgatives, com ara l'ampliació de la col·lecció en línia. Per tant, la documentació visual de qualitat dels objectes és una inversió necessària. Actualment, el Museu disposa d'un 20 % dels seus objectes museitzables amb fotografia digital de qualitat. És important iniciar una campanya per ampliar aquest percentatge.

És important fer prèviament una bona planificació per tal de conèixer aquells objectes que ja tenen fotografies adequades i aquells que es consideren prioritaris, i analitzar si les imatges actuals són digitals en alta resolució, amb escala gràfica, escala de colors i número de registre... Cal elaborar una bona planificació del treball i un calendari que permeti una correcta organització de les campanyes de fotografia. Igualment, s'elaborarà un protocol de documentació fotogràfica de les col·leccions que estableixi la metodologia i els procediments de treball per tal que sigui una tasca que es realitzi sempre dins dels mateixos paràmetres. Això vol dir especificar el format i definir tots els passos previs de planificació (localització d'objectes, neteja, llista de control...). El protocol també inclourà recomanacions pràctiques, com ara evitar ombres, usos de fons, ús de regle d'amidament, carta de color si fos necessari, format del número de registre, vistes imprescindibles segons la tipologia dels objectes. El protocol també establirà com s'ha de procedir en la manipulació de les imatges, així com la seva administració i emmagatzematge (arxiu digital).

Per dur a terme aquesta tasca caldrà habilitar un plató fotogràfic que permeti la presa d'imatges en condicions òptimes i homogènies per a tots els objectes (excepte els objectes de gran format, que caldrà fotografiar-los en el seu emplaçament original) i l'organització de campanyes ben planificades que garanteixi un avanç constant dels treballs. Aquesta tasca també és una bona oportunitat per revisar altres aspectes de la documentació, com ara les mesures, inspecció de l'estat de conservació o de l'estat de l'etiquetatge o l'embalatge.

6. Desenvolupament d'un projecte de patrimoni immaterial

Tant la mateixa definició de *museu* com la Llei 18/2019, de 8 d'abril, del Govern balear atorga importància a la salvaguarda del patrimoni immaterial. El MHM també ha de participar en aquesta salvaguarda, ja que es tracta de béns associats a la seva missió com a museu d'història i museu social, que posa l'accent en les manifestacions de les comunitats que varen habitar o habiten a Manacor i al seu entorn. Com a museu, es

creu en la necessitat de recopilar i documentar usos, representacions, expressions o coneixements o tècniques que formen part del patrimoni cultural i que són inherents i indeslligables dels béns mobles i immobles, especialment en relació amb la col·lecció etnogràfica i de l'època contemporània que custodia el Museu.

Seguint les directrius ja iniciades en l'Inventari del Patrimoni Cultural Immaterial de Mallorca,[10] el Museu planificarà la creació d'un inventari que documenti i recopili diferents manifestacions associades amb la vida tradicional, com ara: tradicions i expressions orals, toponímia i particularitats lingüístiques, activitats productives i tècniques artesanals, manifestacions festives i creences, representacions i jocs, alimentació, salut i gastronomia, percepció del territori, formes de sociabilitat.
L'inventari també inclourà un arxiu de memòria oral que complementi el coneixement que es té de la nostra història més recent, i que doni preeminència a la memòria i històries viscudes d'esdeveniments o processos històrics significatius, com ara la Guerra Civil, el franquisme, la pèrdua de pes agrícola i el procés d'industrialització i urbanització, l'arribada de persones nouvingudes...

Aquesta línia de treball es pot endegar en col·laboració amb altres entitats, com ara la Biblioteca de Manacor, amb la qual ja s'han assajat iniciatives a través de les Jornades d'Estudis locals, però també es pot comptar amb el Servei de Normalització Lingüística en l'àmbit toponímic o lingüístic, o la implicació de la comunitat educativa a través del Centre de Professorat de Manacor.

7. Projecte «Construïm el MHM»

Si bé el protocol que definirà la política d'adquisicions determinarà d'acord amb uns criteris tècnics els objectes susceptibles de formar part de les col·leccions, ben segur que hi ha molts particulars que disposen a casa seva d'objectes o documentació que el Museu no pot assumir custodiar, però que es considera d'interès documentar.

Per això s'iniciarà el projecte «Construïm el MHM», dirigit especialment a sensibilitzar respecte a la importància del patrimoni cultural i transmetre que la seva conservació i protecció és responsabilitat de tots. Per això se subministrarà un servei de documentació personalitzat a qualsevol ciutadà per identificar, documentar i valorar patrimonialment els béns que tengui en la seva possessió i així conèixer la caracterització d'objectes que es conserven als domicilis particulars. Aquesta catalogació (fitxa i fotografia) permetrà que el Museu conegui l'existència d'objectes d'interès i, a la vegada, la seva catalogació suposa un reconeixement de posada en valor de l'objecte que pot generar una conscienciació del seu propietari per conservar-lo.

La difusió del projecte en les xarxes socials podria tenir una bona acceptació. En els casos que l'objecte identificat ho meresqués, podria esdevenir objecte de la «Peça del mes». També seria interessant que es convertís en una experiència educativa i que a les escoles es demanàs als infants si guarden a casa algun objecte antic que no saben per a què serveix.

[10] <https://copcade.conselldemallorca.cat/inventari>

8. Foment de la peça del mes

La peça del mes és una activitat consolidada, que ha fidelitzat públic, i amb la qual el Museu obri la finestra a la recerca i a objectes de la seva col·lecció d'especial interès científic, desconegudes, troballes noves o no exposades. És, doncs, una activitat que cal mantenir i, a més a més, cal que obtengui més protagonisme mitjançant la publicació a les xarxes socials, just abans de l'esdeveniment, anunciant l'activitat, i també posteriorment, amb una publicació sintètica dedicada a l'objecte presentat.

Com a conclusió, cal considerar que el programa de col·leccions també s'involucra en altres programes del Museu, com ara el programa de conservació, el programa de recerca i el programa d'exposició. En el programa de conservació s'establiran les actuacions per a la conservació de les col·leccions, en el programa de recerca es tractarà la importància de la recerca per la generació de coneixement històric a través dels objectes de la col·lecció i de l'estudi dels edificis patrimonials i dels jaciments arqueològics. En aquest sentit, cal considerar l'estreta i valuosa relació que existeix entre els jaciments arqueològics —s'Hospitalet Vell, Son Peretó i sa Ferradura— i les troballes d'objectes arqueològics que s'hi han efectuat i que formen part de les col·leccions del Museu. Per tant, s'estableix un vincle museogràfic entre la visita als jaciments arqueològics i la visita a les sales del Museu. D'altra banda, l'exhibició d'una selecció dels objectes de la col·lecció és el fil conductor de l'exposició estable del Museu i també d'algunes exposicions temporals que presenten col·leccions monogràfiques.

QUADRE DE SÍNTESI C.1. Programa de col·leccions i documentació	Prioritat
1. Implementació d'un protocol de la política d'adquisicions del Museu	MITJANA
2. Creació d'un nou edifici annex al Museu: una nova infraestructura per a la conservació i reserva de les col·leccions	ALTA
3. Reforç i millora de l'operativitat del sistema de documentació de les col·leccions	ALTA
4. Campanya de digitalització de la col·lecció	MITJANA
5. Projecte de documentació fotogràfica digital de les col·leccions	BAIXA
6. Desenvolupament d'un projecte de patrimoni immaterial	BAIXA
7. Projecte «Construïm el MHM»	BAIXA
8. Foment de la peça del mes	MITJANA

C.2. Programa de conservació preventiva i la seva implementació

La implementació de la conservació preventiva en el MHM té per objectiu garantir la conservació i la vida més llarga dels béns mobles i immobles que el Museu custodia mitjançant la cura de l'entorn, de l'edifici i de les instal·lacions, del clima o dels protocols de funcionament i de gestió dels béns per tal que els protegeixin i actuïn en el seu benefici. Això vol dir que cal incorporar una visió integral de la prevenció que la faci present en tots els nivells de l'estructura del Museu, començant per la mateixa gestió i el sistema d'organització de la institució i continuant per les polítiques del Museu, la formació i els coneixements de la plantilla, els sistemes de documentació dels béns mobles i immobles, els protocols i els procediments d'inspecció, la vigilància o el manteniment, la recerca i la difusió. Per això, cal destinar els recursos humans i econòmics que siguin necessaris.

L'elaboració d'un pla de conservació preventiva és un pas fonamental per estructurar-ne la implantació. El pla consta de tres fases:

1. Recull i anàlisi de la documentació
2. Anàlisi de riscos
3. Disseny i implementació de procediments i protocols.

En aquest sentit, el guió proposat per l'Instituto de Patrimonio Cultural de España s'estructura en els següents apartats:

DOCUMENTACIÓ

La institució
Anàlisi del medi
- Medi natural i urbà
- Clima local i condicions ambientals interiors
- Catàstrofes ambientals locals
- Medi humà

Anàlisi del bé cultural
- Inventari dels béns
- Història dels materials dels béns
- Estat de conservació

Avaluació de la significança
Anàlisi funcional de la institució i dels recursos
- Situació jurídica
- Organització i recursos
- Ús i gestió

ANÀLISI DE RISCOS

Identificació de riscos
- Indicadors de riscos

Valoració de riscos i definició de prioritats d'actuació
- Probabilitat i gravetat

- Magnitud dels riscos
- Definició de prioritats d'actuació

Proposta d'intervencions d'urgència
Proposta de restriccions d'ús compatible

DISSENY I IMPLANTACIÓ DE PROCEDIMENTS I PROTOCOLS

Disseny de procediments i protocols

- Procediments de seguiment i control (objectius, contingut)
- Protocols de manteniment periòdics (objectius, manual d'ús, llibre de l'edifici)
- Gestió de situacions d'emergència
- Implantació de procediments i protocols
- Proposta de model organitzatiu (estructura administrativa, estructura tècnica, finançament)
- Informació interna del pla de conservació preventiva
- Formació i ensinistrament de recursos humans
- Informació externa

Paral·lelament a l'elaboració del pla de conservació, cal establir un seguit de projectes o actuacions que s'avancin i que s'incorporin a la conservació preventiva en el funcionament global del Museu. És fonamental implementar una política de prevenció que protegeixi i beneficiï el conjunt dels béns mobles i immobles i que permeti reduir la necessitat d'intervencions de restauració.

Treballs de restauració d'objectes de la col·lecció procedents de les intervencions arqueològiques.

Es proposen els projectes següents:

1. Implementació de la conservació preventiva al si de l'organització

Revisar els protocols existents i assegurar els aspectes següents:

Incorporar la conservació preventiva en els documents estratègics del Museu:

- Introduir i fer referència a la preservació de la col·lecció a la definició de la missió del MHM, en el pla estratègic, en el programa de col·leccions i en la política d'adquisicions (que permeti fer previsions sobre l'increment de la col·lecció, els formats...).
- Prioritzar les directrius de conservació preventiva
- Elaborar el pla de conservació preventiva.
- Elaborar un pla de salvaguarda de les col·leccions davant d'emergències.
- Incloure en el pressupost ordinari del Museu una partida per a la conservació preventiva dels béns mobles i immobles.
- Designar un responsable de la conservació preventiva amb el perfil de conservador restaurador que realitzi les funcions de: definir i coordinar el desenvolupament del pla de conservació preventiva, establir els criteris i les prioritats per a la conservació de la col·lecció, assessorar i donar assistència tècnica en les accions que afecten la conservació dels objectes, participant des de l'inici en els projectes que involucren les col·leccions, documentar els processos seguits en aquesta matèria.

Investigació i difusió

- Incloure la investigació i la difusió dels processos i dels resultats de l'aplicació de la conservació preventiva.

2. Campanya de posada al dia de documentació de les col·leccions i de les condicions dels espais com a garantia de la seva conservació

Les dificultats de traspàs del sistema de documentació en format Access a Museumplus i la manca de formació motiva un dèficit en el procés de documentació dels béns del Museu. Per tant, es considera fonamental emprendre una campanya que permeti un avançament significatiu en aquesta important tasca.

El procés de registre i de documentació s'ha de concebre com una garantia i un pas previ imprescindible per a la conservació dels objectes i dels béns immobles. Per aconseguir-ho cal disposar de tots els recursos necessaris per:

- Conèixer el nombre d'objectes de la col·lecció. Cal garantir que tots els objectes s'han registrat i s'han introduït en la base de dades amb rigor i assegurant que els registres bàsics estan informats: fotografia ben referenciada, dimensions, pes...
- Establir un protocol per a la presa de mides, anotant les mides màximes, les dels annexos, l'ordre amb què s'anoten, les unitats de mesura, etc.
- Garantir que les dades incorporades són correctes i que sempre hi ha una còpia actualitzada de la base de dades utilitzada. A l'hora de determinar la tècnica o altres camps específics, si és necessari es consultarà especialistes.
- Designar una persona responsable del registre i de la documentació relacionada amb els objectes.
- Posar la documentació dels béns mobles i immobles a l'abast d'investigadors, col·laboradors i persones interessades.
- Documentar l'estat de conservació de cada nova intervenció i l'estat de conservació de les noves adquisicions amb informes elaborats per un conservador restaurador.

En cas que hi hagi objectes pendents de registre, cal vetlar perquè estiguin perfectament identificats i disposats en un lloc destinat específicament a aquest efecte, per tal de planificar i cercar els recursos per al seu registre.

Així mateix, cal garantir que els objectes estan siglats o duen el número de registre associat físicament, i que els objectes en els espais de reserva estiguin identificats amb un codi topogràfic que es va actualitzant a la base de dades cada vegada que es produeix un canvi, sempre conservant l'històric de les ubicacions (quan es mouen dins del Museu i també amb relació als préstecs i depòsits en altres institucions).

3. Implementació de la conservació preventiva en l'ús i en la gestió de la col·lecció i en la protecció del patrimoni immoble

S'establiran els protocols i els procediments necessaris relatius a les accions que impliquen les col·leccions. També es redactarà un informe anual sobre l'estat de la col·lecció i dels béns immobles a protegir que formaria part de la memòria anual del Museu.

Quant als préstecs, el Museu garantirà que es fan les tasques següents:

- Disposar d'un document amb les condicions generals i específiques de préstec.
- Avaluar les condicions de l'espai d'exposició.
- Controlar l'estat dels objectes a la sortida.
- Embalar de manera adequada i segura els objectes.

- Utilitzar els mitjans adequats per al moviment dels objectes.

En relació amb els béns immobles serà necessari:

- Fer i programar inspeccions per conèixer l'estat de conservació.
- Mantenir-los adequadament.
- Protegir els elements més vulnerables.

4. Accions associades a les instal·lacions en matèria de conservació preventiva

Els edificis ofereixen un nivell primordial de protecció de les col·leccions. Protegeixen la col·lecció de les inclemències atmosfèriques, especialment de les temperatures i humitats relatives extremes. Per aquest motiu, és necessari que els edificis disposin d'un manteniment correcte, planificat i que s'executin les actuacions necessàries de millora. D'altra banda, cal considerar que aquests aspectes encara són més importants en edificis històrics com la torre dels Enagistes i el molí d'en Fraret.

El Museu, que ja està aplicant mesures en matèria de conservació preventiva, garantirà els següents aspectes:

<u>Coneixement de l'edifici</u>

- Conèixer les característiques constructives de l'edifici.
- Disposar dels plànols complets, detallats i actuals de l'edifici i de les seves instal·lacions.
- Disposar d'un informe actualitzat i que es revisi i s'actualitzi anualment, que reculli les característiques físiques de les sales i de les instal·lacions de clima, il·luminació, dispositius i personal de seguretat i protecció contra incendis (*Facility Report*).

<u>Seguretat i emergències</u>

- Garantir que les portes i les finestres amb accés als espais on hi ha col·lecció són segures i disposen de panys segurs, reixes o altre tipus de tancament.
- Disposar d'un sistema de protecció contra robatori, intrusió i vandalisme en l'àmbit de detecció i resposta.
- Disposar d'un responsable de seguretat.
- Disposar d'un sistema de protecció contra incendis adequat per a les característiques dels objectes (s'està en procés d'instal·lar detectors de fum via ràdio).
- Impartir formació periòdica al personal sobre protecció contra incendis.
- Entrenar el personal per respondre en cas d'emergència.

Arquitectura, acabats i instal·lacions

- Assegurar que els acabats interiors són adequats per a la conservació.
- Verificar que les connexions horitzontals i verticals entre les sales i els espais on hi ha objectes o on s'ha de transitar amb ells són prou àmplies i segures.
- Estimar el pes dels objectes i verificar que la capacitat de càrrega dels paviments s'hi ajusta.
- Assegurar que a les sales amb objectes no hi ha canonades d'aigua o altre classe d'instal·lacions de lampisteria.
- Prendre mesures per solucionar qualsevol patologia de l'edifici que pugui ocasionar inconvenients, com ara filtracions, despreniments o goteres.

Climatització i il·luminació

- Garantir que les condicions de clima són prou estables i responen a les necessitats dels objectes que s'hi exhibeixen i, si és necessari, disposar d'un sistema actiu de control adequat.
- Controlar l'entrada de llum natural amb filtres, persianes, porticons, estors i el control de la llum artificial, emprant làmpades amb filtres, bombetes led, etc.
- Inspeccionar amb regularitat l'entorn de l'edifici, i l'edifici mateix, així com les instal·lacions de clima i il·luminació amb regularitat.

Neteja i manteniment

- Netejar regularment els espais amb col·lecció.
- Mantenir i reparar l'edifici de manera continuada.
- Disposar d'un programa de control contra plagues.
- Redactar un pla i un calendari de millores de l'edifici i de les instal·lacions.
- Aplicar principis ecològics i de sostenibilitat en el funcionament de l'edifici.

Dins el Museu cal aconseguir les condicions ambientals estables i evitar situacions que suposin canvis que provoquin estrès, trencament o nivells d'humitat elevats i que, per tant, comportin la proliferació de fongs o d'altres microorganismes, o bé de sequedat excessiva que provoqui el deteriorament dels objectes. També s'ha de lluitar contra els contaminants.

A grans trets, i seguint amb les tasques que ja s'estan realitzant en matèria de millora de condicions ambientals, es vetlarà per:

- Assegurar que els objectes no estan sotmesos a T i HR extremes.

- Assegurar ambients especials o microclimes als objectes que tenen necessitats específiques.
- Assegurar que la il·luminació és l'adequada per a la conservació dels objectes.
- Reduir al màxim possible l'exposició a la llum dels objectes més vulnerables (intensitat i temps d'exposició).
- Eliminar la radiació UV de les fonts de llum artificial i de la llum natural que pugui incidir en els objectes.
- Utilitzar productes de neteja que no alliberen substàncies o compostos potencialment perillosos per als objectes.
- Instal·lar aparells i sistemes de control climàtic adequats a la conservació, quan el Museu disposi d'un comptador de corrent propi.
- Controlar el risc derivat de les vibracions identificant i actuant sobre les possibles fonts.
- Dotar els aparells i sistemes de climatització de filtres de gasos i de partícules contaminants.
- Conscienciar el personal del Museu de la importància de les condicions ambientals.

5. Protocol per al seguiment de les condicions dels espais que acullen objectes de la col·lecció i per a la recollida i el tractament de dades

La conservació preventiva suposa tasques sistemàtiques de vigilància i monitoratge de dades sobre les condicions que ofereixen els espais en relació amb:

- Il·luminació
- Condicions climàtiques
- Plagues
- Neteja dels espais
- Incidències

Això significa realitzar una sèrie d'actuacions de manera planificada per tal de garantir el correcte i continu funcionament dels dispositius i accions que serveixen per evitar o atenuar incidències negatives per a la conservació dels objectes de la col·lecció. La manera més adequada per poder sistematitzar les accions, mesurar-ne els efectes i, alhora, recopilar i tractar les dades obtingudes és l'elaboració d'un protocol que s'acompanyi d'un sistema d'avaluació que en garanteixi el compliment.

El protocol ha de garantir aspectes com ara:

Establiment dels criteris referits a les condicions ambientals:

- Fixar les consignes relatives a les condicions ambientals establertes per un professional de la conservació preventiva amb l'aval de la institució.
- Ajustar les consignes de clima a les necessitats dels objectes i d'acord amb el consum energètic, clima exterior, canvis estacionals, capacitat de les instal·lacions, etc.

Inspecció i presa de dades

- Fer el seguiment de la T i HR als espais amb col·lecció.
- Calibrar periòdicament els aparells de registre i tenir cura del seu funcionament correcte.
- Fer revisions puntuals per conèixer els valors d'il·luminació i/o de radiació UV dels objectes en exposició.
- Fer el seguiment dels contaminants que pugui haver-hi presents a l'aire preveient sistemes de resposta.
- Dur a terme procediments bàsics de control actiu i passiu que afavoreixin l'estabilitat ambiental.
- Emmagatzemar, monitorar les dades en suport digital i disposar d'un històric.
- Dur un registre d'esdeveniments i altres actuacions que poden suposar un risc per a l'estabilitat de les condicions ambientals.

C.2. Programa de conservació preventiva i la seva implementació	Prioritat
1. Implementació de la conservació preventiva al si de l'organització	MITJANA
2. Campanya de posada al dia de documentació de les col·leccions i de les condicions dels espais com a garantia de la seva conservació	MITJANA
3. Implementació de la conservació preventiva en l'ús i en la gestió de la col·lecció i en la protecció del patrimoni immoble	MITJANA
4. Accions associades a les instal·lacions en matèria de conservació preventiva	ALTA
5. Protocol per al seguiment de les condicions dels espais que acullen objectes de la col·lecció i per a la recollida i el tractament de dades	ALTA

C.3. Programa de recerca i transferència de coneixement

La recerca és una de les funcions essencials dels museus, imprescindible per assolir els objectius de recuperació, protecció, conservació i difusió d'un patrimoni que, per sobre de tot, necessita ser conegut i investigat.

Això no obstant, els museus no se'ls identifica popularment com a centres d'investigació, especialment aquells de caràcter local, que per les seves dimensions o les limitacions que presenten amb relació als recursos humans es troben amb dificultats importants a l'hora de desenvolupar programes de recerca ambiciosos.

Malgrat aquesta realitat, el MHM està compromès amb la identificació i coneixement del patrimoni del qual té cura, i es defineix com una institució amb vocació investigadora que ha sabut trobar vies per possibilitar la recerca gràcies a la col·laboració amb altres institucions acadèmiques i museístiques, així com amb professionals i estudiosos locals compromesos amb el patrimoni de Manacor.

Recerca i acció científica

Des de fa dècades, el MHM participa en tres programes de recerca arqueològica en diferents jaciments del municipi, en els quals gestiona els jaciments i custodia els materials arqueològics per a la seva classificació i estudi:

- El poblat prehistòric de s'Hospitalet Vell. Direcció tècnica i científica de Damià Ramis i Magdalena Salas, coordinat pel MHM i amb el suport econòmic del Consell de Mallorca i l'Ajuntament de Manacor.

- El jaciment tardoantic de Son Peretó, coordinat pel MHM, sota la direcció tècnica de M. Riera[11] i la direcció científica de M. A. Cau,[12] i amb el suport econòmic del Consell de Mallorca i l'Ajuntament de Manacor.El Projecte Entre Illes, sota la direcció tècnica i científica de Montserrat Anglada, Antoni Ferrer, Maria José León, Damià Ramis i Magdalena Salas, impulsat per l'Associació Amics del Museu de Manacor i coliderat científicament pel MHM i el Museu de Ciutadella. Desenvolupa recerca arqueològica conjunta en els jaciments de sa Ferradura (Porto Cristo, Mallorca) i es Coll de cala Morell (Ciutadella, Menorca).[13] Aquest projecte està finançat per l'Ajuntament de Manacor, Ajuntament de Ciutadella, el Consell Insular de Menorca i el Consell Insular de Mallorca.

[11] En col·laboració amb la Universitat Autònoma de Barcelona i la Facultat Antoni Gaudí d'Història, Arqueologia i Arts Cristianes, de les quals en M. Riera és professor.
[12] En col·laboració amb la Universitat de Barcelona, en la qual és investigador ICREA en l'Equip de Recerca d'Arqueomètrica.
[13] El projecte s'articula a partir d'una xarxa institucional configurada pel MHM, el Museu de Ciutadella, els ajuntaments de Ciutadella i Manacor i el Consell de Menorca. Ha rebut finançament del Consell Insular de Menorca.

S'Hospitalet Vell

Son Peretó

Aquests projectes constitueixen la base de la recerca que desenvolupa el MHM en el territori, centrada en l'excavació, consolidació i museïtzació, per a la posterior difusió, de les restes arqueològiques de cada jaciment; i articulen les principals activitats de transferència científica que du a terme el Museu.

En tots ells es desenvolupen campanyes anuals de recerca que consoliden les principals línies de recerca del MHM:

- Formes d'ocupació durant la prehistòria: edat del bronze i època talaiòtica.
- Jaciments costaners de l'edat del bronze i inici de l'època talaiòtica.
- Sorgiment del cristianisme a l'illa de Mallorca, arquitectura paleocristiana i paisatge durant l'antiguitat tardana.

Aquestes línies tenen com a objectius:

- Consolidar el MHM com una institució de referència en la recerca arqueològica a l'illa de Mallorca i en la gestió sostenible del patrimoni que se'n deriva.
- Excavar en extensió i estudiar en profunditat els 3 jaciments arqueològics que gestiona el MHM.
- Enfortir i ampliar la recerca en xarxa a partir de la col·laboració permanent o temporal amb altres institucions acadèmiques, científiques i patrimonials del territori balear i de la resta de l'Estat.
- Transferir el coneixement i els resultats de les recerques científiques a diferents àmbits:

    - En l'àmbit científic, a través de la participació en congressos i jornades nacionals i internacionals, a més de la publicació d'articles i monografies específiques dels jaciments.

    - En l'àmbit general. La museïtzació dels diferents jaciments ha servit per garantir-ne la comprensió per al públic no especialista.

    - En l'àmbit escolar. S'han fet accions de difusió adaptades a diferents nivells de comprensió. Això ens ha permès desenvolupar línies educatives en centres escolars, escoles d'adults, entitats socials i amb persones discapacitades.

1. Pla d'investigació de les col·leccions

Es proposa l'elaboració d'un pla d'investigació de les col·leccions, en el qual s'analitzin i s'estableixin les necessitats i les prioritats, i es valorin les potencialitats de manera que es pugui impulsar la col·laboració d'especialistes o investigadors novells (treballs de fi de màster, tesines o, fins i tot, tesis doctorals). El pla recollirà la necessitat d'un impuls de la recerca en història moderna, contemporània i etnografia, que permetrà estimular l'estudi i la divulgació de la col·lecció etnogràfica i industrial, dinamitzant altres espais del museu com el molí d'en Fraret. El Museu ja té previsió d'iniciar treballs de recerca sobre algunes de les seves col·leccions. Un d'ells es dedica a les Verges Rosses, que és com s'anomena la producció d'un taller de ceràmica manacorí que va estar en funcionament des del segle XVII fins al segle XIX i que es va especialitzar en figuretes

religioses, que destaquen pels seus cabells daurats. Els resultats d'aquesta recerca es transferirà i es divulgarà en una exposició temporal que es realitzarà l'any 2024. També seran objecte d'investigació la inèdita col·lecció d'indumentària i la col·lecció de plaques de vidre fotogràfiques de l'època contemporània. El pla integrarà la realització i les aportacions de les Jornades d'Estudis Locals de Manacor, organitzades pel Servei de Biblioteques i el MHM, ambdós pertanyents a l'Ajuntament de Manacor, i que tenen lloc cada dos anys a la torre dels Enagistes. També s'estudiaran les convocatòries per concórrer a subvencions i ajudes a la recerca i s'elaborarà una anàlisi d'entitats i centres de recerca que puguin col·laborar en els treballs d'investigació del Museu.

2. Aula de Restauració i Conservació Preventiva del MHM

De l'activitat de custòdia, gestió i cura de les col·leccions del Museu, se'n deriva una sublínia de recerca amb un gran potencial: la conservació preventiva i la restauració de materials, objectes i estructures. El MHM ha desenvolupat projectes en aquest àmbit, però no té una línia d'investigació pròpia que aprofundeixi en procediments, mètodes i tècniques aplicades. L'heterogeneïtat dels fons del Museu, on trobam ceràmica, metall, os, fusta, etc., fan del Museu un gran laboratori del qual extreure experiències d'assaig-error, d'èxit i aplicacions innovadores. Per aquest motiu, es crearà l'*Aula de Restauració i Conservació Preventiva* del MHM per tal d'impulsar la recerca i la divulgació especialitzada en aquest camp d'investigació sobre el patrimoni.

3. Observatori de la vida rural i la memòria popular de Manacor

Una de les noves línies de treball és la intenció de crear l'Observatori de la vida rural i la memòria popular de Manacor, per vehicular les accions de documentació, estudi i valorització del patrimoni material i immaterial de la història social, econòmica i cultural del municipi des del segle XIX fins a l'actualitat. Es concep com una plataforma en la qual hi participin diferents actors i que es fonamenta en la col·laboració i el treball en xarxa, com ara l'Escola Municipal de Mallorquí o la Institució Pública Antoni Maria Alcover.[14]
Aquesta plataforma aglutinarà la investigació pròpia del MHM però també donarà visibilitat a aquella realitzada per estudiosos locals, centres educatius (primària, secundària i formació d'adults), àmbit universitari (treballs de grau i màster), etc. Els seus principals objectius han de ser l'impuls a l'estudi, la recopilació i la preservació del patrimoni cultural, social i històric de la comunitat rural de Manacor. Aquest tipus d'observatori busca entendre i donar visibilitat a les tradicions, costums, formes de vida, històries i coneixements transmesos de generació en generació. La seva estructura pot variar segons els recursos disponibles i la seva àrea d'enfocament. Tot i això, aquí hi ha alguns elements i passos que es consideren importants:

- Definir l'objectiu: l'observatori ha de tenir una clara declaració de missió i objectius. Això pot incloure la recopilació d'històries de vida, la preservació de costums i tradicions, la documentació de coneixements ancestrals, la recerca històrica o qualsevol altre tema rellevant.

[14] També seria interessant comptar amb Artxipèlag, Observatori de la Cultura de les Illes Balears. <https://artxipelag.com/>

- Equips i col·laboradors: a l'observatori hi poden col·laborar entitats, institucions i experts com ara historiadors, antropòlegs, etnògrafs, arxivistes, documentalistes, etc. També pot implicar la participació i col·laboració de la comunitat local i altres entitats interessades en la memòria rural i es pot vincular i crear interessants sinergies amb el nou projecte del molí d'en Fraret.

- Recopilació de materials: aquesta tasca implica la recopilació de diferents tipus de materials, com ara entrevistes amb gent local, fotografies, documents, gravacions d'àudio o vídeo, i qualsevol altra evidència que sigui rellevant per a la memòria popular i la vida rural. La participació d'escoles o de la ciutadania en aquest apartat és fonamental.

- Classificació i organització: un aspecte crític és l'organització adequada dels materials recopilats perquè siguin accessibles i fàcils de consultar per als investigadors, acadèmics i el públic interessat.

- Investigació i anàlisi: implica la investigació i anàlisi dels materials recopilats per aprofundir en les històries, els costums i el context social i històric relacionat amb la vida rural i la memòria popular.

- Divulgació i sensibilització: un observatori d'aquest tipus ha de compartir els seus resultats amb la comunitat local i el públic en general, ja sigui mitjançant publicacions, un web, exposicions, seminaris o altres esdeveniments. La sensibilització sobre la importància de la memòria i el patrimoni cultural pot ajudar a la seva preservació.

- Preservació a llarg termini: l'observatori ha de tenir en compte les estratègies i les tecnologies per preservar els materials recopilats a llarg termini, com ara arxius digitals o altres formes de conservació.

- Col·laboració i xarxes: és important establir vincles amb altres observatoris, institucions acadèmiques i entitats culturals per compartir coneixements, recursos i bones pràctiques en la preservació de la vida rural i la memòria popular.

- Gestió d'una borsa d'investigadors amb l'objectiu de posar en contacte entitats i investigadors.

En clau científica, el MHM incorporarà les estratègies de dades obertes que s'estan impulsant en el marc de la UE. El Museu, com a institució de recerca, no pot quedar al marge de les actuals tendències en la gestió de dades obertes de recerca i també culturals. Aquella recerca que es desenvolupa amb finançament públic ha de ser accessible a tota la societat i la comunitat científica.

4. Arxiu Obert del MHM

La creació d'un arxiu obert del MHM incorporarà no només les dades de recerca sinó també l'accés a les publicacions del Museu, així com al fons i a les col·leccions digitals del Museu, i oferirà un ampli ventall d'imatges i dades digitals sobre la història del Museu i el patrimoni que custòdia (vegeu C.1.12. Programa de digitalització). Com llegim al web del Ministeri d'Assumptes Econòmics i Transformació Digital sobre les dades obertes en museus: «No es tracta simplement de digitalitzar els fons, sinó d'enriquir-los amb metadades que aportin la màxima informació possible (autor, data, tècnica, etc.) i facilitar l'accés en unes condicions que n'afavoreixin la reutilització».[15]

Aquesta obertura implica diversos reptes: la garantia sobre els drets d'autor,[16] les necessitats tècniques per crear la plataforma i digitalitzar-ne els continguts, etc., però pot reportar grans beneficis al Museu, pot incrementar de manera significativa la seva visibilitat i impacte entre la comunitat científica.

5. Transferència científica i difusió social de l'arqueologia

Des de fa 20 anys,[17] el MHM s'ha mostrat compromès amb la transferència del coneixement científic i patrimonial que emergeix dels seus projectes de recerca arqueològica. Aquest fet permet que el nou Pla director del Museu consolidi el programa de transferència del coneixement derivat de l'activitat científica del Museu, que podrà seguir ampliant-se i evolucionant en els anys següents. A partir de les accions i activitats que el Museu ja realitza, la línia de treball s'organitza de la següent manera:

- Transferència del coneixement dins de la comunitat científica. Aquelles activitats i accions destinades a difondre els resultats de la recerca entre la comunitat científica dels àmbits de l'arqueologia, la història i la conservació restauració de béns:
    - Jornades d'Estudis Locals.
    - Participació en congressos, seminaris, tallers especialitzats.
    - Publicació d'articles científics o monografies.
    - Curs d'Arqueologia de Son Peretó, coorganitzat pel MHM i per la Facultat Antoni Gaudí d'Història, Arqueologia i Arts Cristianes, liderat per M. Riera, adreçat a estudiants universitaris i graduats d'arqueologia.

- Transferència social. Aquelles activitats i accions destinades a la difusió dels projectes de recerca i a acostar la ciència a la ciutadania:

[15] https://datos.gob.es/es/blog/datos-abiertos-en-museos
[16] Per a aquells elements que no estan subjectes a drets d'autor existeixen les llicències Creative Commons Zero (CC0), que permeten un accés gratuït i sense restriccions als continguts. Museus com el Metropolitan de Nova York, el Museu Nacional d'Amsterdam o el Museu de la Bretanya han estat pioners en la implementació d'estratègies de dades obertes en les seves institucions.
[17] El projecte de consolidació, adequació i difusió social del jaciment de s'Hospitalet Vell es va iniciar l'any 2002. En el jaciment de Son Peretó, els treballs de restauració i adequació es varen dur a terme durant el període 2005-2007.

- Itineraris arqueològics de lliure accés als jaciments de s'Hospitalet Vell i Son Peretó, on el visitant pot gaudir d'una activitat lliure i autoguiada a partir dels panells informatius, que fan de mediadors en la descoberta del patrimoni.

- Visites guiades als jaciments de s'Hospitalet Vell i Son Peretó: trencam els murs del Museu i connectam la col·lecció permanent amb el seu context territorial, arrodonim i contextualitzam l'experiència al llarg de les sales del Museu, i introduïm la perspectiva de la recerca arqueològica en la interpretació del patrimoni.

Visita a Son Peretó.

- Jornades de portes obertes a les excavacions.

- Conferències divulgatives «La peça del mes». Conferències o actes sobre novetats científiques (especialment associades a les excavacions arqueològiques) o noves adquisicions.

- Programa de voluntariat arqueològic en els jaciments de s'Hospitalet Vell, Son Peretó i sa Ferradura, que convida a la ciutadania a col·laborar en l'excavació anual del jaciment. El programa del MHM, sota el títol de «La cultura a les mans de la gent», s'adherirà (en tràmit) al Registre de Voluntariat del Govern de les Illes Balears.

Treballs de voluntariat a s'Hospitalet Vell

- Programa noves vocacions destinat a promoure l'educació científica entre el públic més jove. Es desenvoluparan recursos didàctics destinats a acostar l'arqueologia i les tècniques de conservació i restauració a la societat amb l'objectiu de crear noves vocacions i sensibilitzar tota la població. S'establiran estratègies presencials, a través del camp d'aprenentatge (vegeu C.1.9. Programa d'acció educativa), i alhora digitals per treballar aquests continguts. Està adreçat a l'àmbit socioeducatiu formal i no formal.

- Exposicions monogràfiques sobre cadascun dels projectes de recerca que es desenvolupen, acompanyat d'una publicació monogràfica. Aquesta tipologia d'exposicions ja s'ha realitzat en els tres jaciments que gestiona el Museu en aquests darrers anys per mostrar les novetats en la investigació.

QUADRE DE SÍNTESI C.3. Programa de recerca i transferència de coneixement	Prioritat
1. Pla d'investigació de les col·leccions	MITJANA
2. Aula de Restauració i Conservació Preventiva del MHM	MITJANA
3. Observatori de la vida rural i la memòria popular de Manacor	BAIXA
4. Arxiu Obert del MHM	MITJANA
5. Transferència científica i difusió social de l'arqueologia	BAIXA

C.4. Programa d'exposicions estables

Els espais expositius estables del Museu són els instruments fonamentals amb què el Museu articula el seu posicionament i el seu relat. Els espais expositius de la torre dels Enagistes, en les quals es presenta un recorregut per la història de Manacor, es relacionen directament amb la visita als jaciments, que actuen com a espais arqueològics museïtzats, considerats com àrees d'exposició a l'aire lliure. En aquest sentit, el Museu també inclou els espais expositius del molí d'en Fraret, on es tracta de la cultura de fora vila a través de l'exposició de la col·lecció etnogràfica.

L'exposició estable ofereix al visitant una visió interpretativa i sintètica de la temàtica del Museu on es pot contemplar una selecció d'objectes de la col·lecció i, sobretot, permet fer-se preguntes, trobar respostes i interactuar amb diferents dispositius de mediació i interacció. Les sales disposen de l'exposició d'objectes, suports gràfics amb textos en català, imatges complementàries i il·lustracions de recreació, així com altres recursos com ara escenografies, calaixos o dispositius de descobriment, reproduccions tàctils, estacions olfactives o jocs i racons especialment concebuts per als més petits. També es disposa de fulls de sala en diferents idiomes. El relat ofereix un viatge per la història de Manacor i del seu territori des de la prehistòria fins a l'actualitat, amb un enfocament en el qual es prioritza la caracterització de les cultures i comunitats que van habitar i explotar els recursos del territori, així com han anat configurant, al llarg dels segles, el paisatge cultural actual de Manacor. Cal esmentar que la formalització museogràfica d'aquest relat no s'ha completat totalment. S'han implementat progressivament les sales de la prehistòria, de l'època romana, de l'antiguitat tardana, de l'època medieval musulmana i de l'època medieval cristiana, aquesta última sala inaugurada recentment i adaptada a textos en lectura fàcil. No obstant això, encara resta finalitzar el relat amb la creació de les sales corresponents a les èpoques moderna i contemporània; la seva execució està pendent de l'alliberament de l'espai de la zona de reserva de les col·leccions en un edifici annex a l'exterior, amb la continuació del recorregut previst a l'entorn de la claustra com a element vertebrador de les diferents sales organitzades cronològicament en els diferents grans períodes de la història de Manacor.

D'altra banda, la secció etnogràfica del Museu, ubicada en el molí d'en Fraret, està en procés de renovació museològica i museogràfica. El museu ha emprès un procés de reflexió i participació per definir el seu posicionament museològic. En aquest procés hi ha participat el veïnat del barri on es troba el molí, així com agents relacionats: productors agroalimentaris, grups de joves[18] i l'associació d'Amics del Museu. Les conclusions extretes, i que s'han considerat a l'hora d'elaborar el projecte museològic, dibuixen un equipament que esdevé un espai estretament relacionat amb el territori i la comunitat. Un equipament que es projecta més enllà de les seves parets i que actua com un instrument de debat i reflexió sobre les transformacions del territori i de la societat. La desaparició de la vida rural, la pèrdua d'identitat i de pràctiques sostenibles, així com l'allunyament de la societat del territori en el qual viu, són temes de debat molt actuals i controvertits.

[18] Associació de Veïns del Molí d'en Fraret, Associació d'Amics del Museu, Esplai de Crist Rei, Xítxeros amb Empenta i Unió de Cooperatives Agroalimentàries de les Illes Balears.

En els anys vinents, els reptes associats amb les exposicions estables del Museu es fonamenten en les següents actuacions:

1. La incorporació d'instruments i recursos que ofereixen noves mirades per a l'accessibilitat cognitiva a les sales d'exposició

El Museu ha sol·licitat una auditoria a la Coordinadora Balear de Persones amb Discapacitat, una entitat que treballa per millorar la qualitat de vida de les persones amb discapacitat, per avaluar els continguts de l'exposició estable de la torre dels Enagistes i millorar-ne l'accessibilitat cognitiva. Les conclusions d'aquesta anàlisi elaborada pels usuaris de l'entitat és la base per confeccionar un projecte que determini els instruments més adequats i efectius que serveixen per acostar l'experiència museogràfica a públics amb capacitats diferents. En aquest sentit, l'anàlisi implica revisar i adaptar els textos mitjançant la inclusió de definicions i explicacions dels conceptes complexos. També es varen fer algunes recomanacions, com ara afegir un directori a la recepció, millorar la senyalització i indicar el recorregut recomanat per visitar cadascuna de les sales. És aconsellable que els textos tenguin títols clars i utilitzin paraules ressaltades. També es considera important incorporar mapes i cronologies per guiar els visitants, a més d'incloure il·lustracions i fotografies dels elements esmentats en els textos.

Actualment ja s'han adaptat tots els textos a lectura fàcil, que s'aniran implementant progressivament en la informació gràfica de les diferents sales. Mentrestant, està pendent confeccionar fulls de sala amb els nous textos adaptats a lectura fàcil.

El Museu també planteja sobreposar a la museografia actual píndoles que ofereixin altres mirades i matisos complementaris al discurs general. En aquest sentit, l'any 2023 el Museu també ha posat en marxa una nova experiència a les sales de l'exposició permanent, que consisteix en la incorporació d'estacions olfactives amb les quals els visitants poden relacionar cada període històric amb els aromes que millor els representen. Les estacions olfactives s'acompanyen d'uns fulls rígids explicatius.

Espais de descoberta.

Reproduccions per a la seva explotació tàctil.

Estacions olfactives.

Igualment, està previst incorporar recursos adreçats a oferir pinzellades sobre la perspectiva de gènere al llarg de la història, amb l'organització de visites guiades «en clau de dona».

2. El projecte i formalització museogràfica de les sales de les èpoques moderna i contemporània

Un dels reptes més importants del Museu en els anys vinents és culminar l'exposició estable de la seu de la torre dels Enagistes amb la museografia de les sales dedicades a les èpoques moderna i contemporània. Amb això, el Museu finalitzarà el seu relat històric i oferirà als visitants una visió completa de la història de Manacor i el seu entorn pròxim.

No obstant això, aquest projecte no es podrà formalitzar fins que el Museu disposi de l'edifici annex i pugui alliberar les dues sales de la planta baixa, ara ocupades amb el magatzem de les col·leccions i el laboratori de feina, i que s'han de convertir en les noves sales d'exposició. En els pròxims anys, doncs, el Museu pot avançar els projectes museològics i museogràfics d'aquestes dues sales, amb la definició de la seva estructura temàtica, la selecció d'objectes a exposar, la seva neteja i restauració, la redacció de textos i el disseny museogràfic.

3. El projecte i implementació de la museografia renovada al molí d'en Fraret

El Museu disposa d'un document en què es formula una nova proposta museològica per al molí d'en Fraret que té com a objectiu assolir les carències detectades en el procés participatiu, i donar un aire més atrevit i innovador a aquesta secció etnològica, fent de la inclusió i la participació les seves senyes d'identitat.

El relat incorporarà la interpretació i la divulgació de la història i el funcionament del molí, actualment absent del discurs, i mantendrà l'estructura del cicle productiu tradicional com a eix principal del discurs temàtic: el cicle econòmic estretament relacionat amb el cicle anual i l'explotació econòmica del territori, ja que articula de manera molt entenedora el relat i connecta el cicle vegetatiu del camp amb el cicle productiu i simbòlic de les comunitats pageses i, a més a més, durant el procés participatiu es va valorar positivament. L'espai expositiu incorporarà eixos transversals que acompanyaran els visitants durant el recorregut expositiu i complementen el discurs argumental. Es tracta d'uns ítems que sintetitzaran els valors que es volen transmetre amb aquest nou plantejament museològic, com la sostenibilitat, el reciclatge, la interculturalitat, el punt de vista intergeneracional i el punt de vista posat en el futur del camp. Aquests eixos transversals s'expressaran mitjançant recursos museogràfics que es trobaran en punts estratègics del recorregut expositiu, en aquells que escauen per la temàtica tractada, i són els següents: Gastronomia («Els menjars / Els sabors de Mallorca»), Reciclatge i sostenibilitat («(Re)utilitzar»), Analogies d'objectes antics amb nous («El pas del temps»), Multiculturalitat («Fer lligams»).

El plantejament museològic també proposa dur a terme activitats intergeneracionals i multiculturals que es podran fer a l'exterior del molí, no només a la plaça sinó també a altres equipaments com escoles, residències, associacions, etc. També s'organitzaran o s'impulsaran activitats relacionades amb la gastronomia (receptari, confitures i conserves), amb col·lectius de gent jove, gent gran i gent migrant. Igualment, la programació del molí connectarà estretament amb el món educatiu i s'integrarà en la vida cultural manacorina i amb la comunitat pròxima.

4. L'ampliació d'elements museogràfics a l'exterior de la torre dels Enagistes

L'espai exterior del Museu té previst una remodelació integral que permeti una ordenació i l'aplicació d'un pla d'usos per aprofitar-lo com a espai verd i d'esbarjo. Està previst ordenar l'espai d'aparcament, dedicar espais oberts de jardí, un espai de passeig per a cans i la creació d'infraestructures per a la realització d'actes i activitats a l'aire lliure.

L'espai limitat de la seu de la torre dels Enagistes també condueix a dedicar part d'aquest exterior a tractar temàtiques que no tenen cabuda a l'interior de l'edifici.

Així, es proposa crear un element museogràfic exterior que expliqui la significació històrica i les principals característiques arquitectòniques de la seu principal del Museu, mitjançant plafons, faristols o taules interpretatives. Fins i tot es pot incorporar una maqueta tàctil que permeti interpretar la morfologia de l'edifici. Caldrà utilitzar materials resistents i antivandàlics. La incorporació d'un codi QR permetrà una accessibilitat universal i l'ampliació d'informació.

També es crearà un mòdul (del tipus tòtem amb un plànol) que presenti els recursos permanents que ofereix el Museu (jaciments arqueològics, molí), així com altres recursos que conformin un itinerari històric de Manacor (torre del Palau, farinera, església...). Es planteja com un suport gràfic, del tipus directori, i que s'acompanya d'un plànol de situació dels recursos. Es proposa situar-lo a prop de l'aparcament, ja que d'aquesta manera ben segur que estimularà els visitants a continuar descobrint la història de Manacor.

A l'espai exterior també es realitzarà la museïtzació de la zona de la sínia i de les canalitzacions que l'envolten, incorporant una àrea interpretativa sobre aquests elements, tant des del punt de vista històric (de quina època és?), com tecnològic (per a què servia?, com funcionava?).També s'hi han plantat plantes aromàtiques amb cartells amb la seva identificació, i s'ha instal·lat un refugi d'insectes.

El projecte d'adequació de tota la zona exterior té un cost de 391.081,96 € i n'està prevista la implementació entre el 2024 i el 2025.

QUADRE DE SÍNTESI C.4. Programa d'exposicions estable	Prioritat
1. La incorporació d'instruments i recursos que ofereixen noves mirades	ALTA
2. El projecte i formalització museogràfica de les sales de les èpoques moderna i contemporània	MITJANA
3. El projecte i implementació de la museografia renovada al molí d'en Fraret	ALTA
4. L'ampliació d'elements museogràfics a l'exterior de la torre dels Enagistes	BAIXA

C.5. Programa d'exposicions temporals

El Museu d'Història de Manacor compta amb una llarga tradició en la programació d'exposicions temporals. El Museu disposa de tot l'espai de la planta alta de l'edifici de la torre dels Enagistes per a exposicions que es renoven contínuament. Per al Museu és una línia important d'activitats amb la qual aconsegueix:

- Divulgar i exposar de manera monogràfica temàtiques que no tenen lloc a l'exposició permanent o que es tracten d'una manera molt sintètica.
- Donar sortida a treballs de recerca o novetats de la col·lecció.
- Tractar temes d'actualitat i que generen interès entre la població amb museografies diferents, més atrevides o informals que en l'exposició estable.
- Establir lligams amb altres entitats per col·laborar en la producció conjunta d'exposicions temporals o en el lloguer d'exposicions que es consideren d'interès.
- Cedir l'espai per a l'exhibició d'exposicions temporals externes, organitzades per administracions públiques.
- Dinamitzar la programació del Museu i generar notorietat.
- Possibilitar que el públic manacorí torni periòdicament al Museu, i incorporar nous públics.

Una sòlida i estructurada programació d'exposicions temporals permet el desenvolupament i la presentació de temàtiques monogràfiques que completen la visita, ofereixen novetats i noves perspectives. És fonamental comptar amb un programa coherent a mitjà i llarg termini per poder organitzar amb antelació (com a mínim a tres anys vista) tots els processos associats a l'organització i la producció d'exposicions temporals.

Ara com ara, el Museu preveu la següent programació d'exposicions de producció pròpia per als anys vinents:

2024: exposició sobre la col·lecció de les Verges Rosses.
2025: col·lecció de plaques de vidre fotogràfiques.
2026: 100 anys del MHM!, commemoració del centenari de la institució.

Amb la finalitat que la programació d'exposicions temporals del Museu sigui coherent i alhora diversa, s'han definit diferents eixos temàtics que es recomana alternar:

- Presentació de col·leccions del Museu.

  Exposicions basades en la mostra d'agrupacions d'objectes de la col·lecció del Museu —històrica i etnogràfica— que es consideren d'interès, però la capacitat de l'espai d'exposició estable no en permet l'exhibició. Es poden oferir exposicions que presentin col·leccions concretes (Verges Rosses) o d'altres que tractin temes transversals que permetin mostrar objectes de diferents èpoques històriques (entorn a temàtiques al llarg de la història: l'alimentació, la salut i la higiene, la mort...), com per exemple l'exposició «Para taula».

- Presentació de resultats de projectes d'investigació sobre la història de Manacor.

  Exposicions que es fonamenten en la transferència de coneixement de treballs de recerca sobre qualsevol aspecte relacionat amb la història de la ciutat. Es procura que, al llarg dels anys, hi hagi una bona representativitat cronològica. És el cas de «S'Hospitalet Vell. Fa 20 anys que feim història», realitzada en el 2023.

- Presentació de temes d'actualitat i d'interès per a la societat.

  Exposicions que presenten temes que es consideren interessants i que ens interpel·len com a societat i que acostumen a mostrar un discurs amb certa reflexió. Les temàtiques transversals encaixen perfectament: la sostenibilitat, el conflicte, la multiculturalitat... sempre amb l'enfocament històric, però que incorpori la visió del present i la reflexió sobre el futur. És el cas de l'exposició sobre el canvi climàtic realitzada l'any 2022.

- Presentació de temàtiques relacionades amb commemoracions, personatges o esdeveniments rellevants de la història de Manacor o del mateix Museu. És el cas de l'exposició sobre l'erudit Joan Binimelis, realitzada el 2016.

Una manera d'acostar aquestes exposicions a l'escola és traslladar els continguts de l'exposició a les aules amb fitxes explicatives (vegeu C.1.9. Programa d'acció educativa: exposicions viatgeres).

El Museu acostuma a realitzar una exposició pròpia cada any, amb un calendari extens amb la finalitat d'optimitzar els recursos invertits. No obstant això, el Museu complementa l'any amb altres exposicions, habitualment de producció forana i de períodes d'exhibició més curts.

El Museu disposa d'un protocol concebut per servir de guia en l'organització d'exposicions temporals, en el qual es recullen informacions pràctiques: dimensions dels espais, planimetries, mesures dels plafons, tipus d'il·luminació... El protocol també exposa els requeriments que cal seguir per garantir que les exposicions compleixin les prescripcions d'accessibilitat recomanades (característiques del disseny gràfic per a una bona llegibilitat, disseny de mobiliari, com ara les vitrines, per assegurar l'accessibilitat visual per a qualsevol persona...).

El Museu també té previst ampliar les modalitats d'exposicions efímeres amb les següents línies d'actuació:

1. Cicle d'exposicions virtuals

Les exposicions virtuals en un museu representen una evolució en la forma en què els continguts es presenten al públic. A través de la tecnologia i les plataformes en línia, els museus poden dur a terme exposicions accessibles des de qualsevol lloc del món i amb una accessibilitat global.

Es crearan dues tipologies diferents d'exposicions virtuals:

- Versions virtuals a partir d'exposicions físiques.

  La inversió de temps i de recursos que suposa la producció d'una exposició física es pot rendibilitzar amb la generació, simultàniament a la versió física, d'una versió virtual que quedarà visible de manera permanent a la plataforma web del Museu. Si bé el format d'una exposició virtual és molt diferent al d'una exposició física, l'aprofitament de recursos és evident (disseny gràfic, textos, imatges i il·lustracions...).

- Versions exclusivament virtuals.

  Es faran en el cas de temàtiques difícils de formalitzar en un espai físic o quan el format virtual sigui més adequat, com per exemple exposicions virtuals basades en fotografies o filmacions antigues, en memòria oral o entrevistes...

2. Cicle de microexposicions viatgeres

Es tracta d'exposicions originalment temporals, posteriorment adaptades per itinerar i ser ambaixadores del Museu en diferents ubicacions. Es tracta de mostres modestes, de dimensions reduïdes, però que acosten el Museu a col·lectius, espais o entorns poc habituals. El seu format és molt versàtil: són diverses fitxes de mida DinA3 que bé es poden penjar a l'aula o en un espai comú de l'escola, però a la vegada es poden segregar i treballar cadascuna de manera independent, de forma individual o en grups.

Els vestíbuls de les escoles, instituts o la biblioteca poden ser espais adequats per tractar «curiositats històriques» o «bombolles temàtiques», que estimulin l'alumnat o el professorat a interessar-se pel Museu o visitar-lo: què eren els *myotragus balearicus*?, quines monedes s'utilitzaven abans de l'euro?, quin llegat ens queda dels romans?...

Els espais públics també poden ser llocs interessants perquè el Museu hi tengui presència, en indrets com ara el mercat o places concorregudes. Al mercat es podrien tractar temes relacionats amb l'alimentació o els costums gastronòmics, mentre que l'anecdotari històric o la toponímia es podrien desenvolupar en aquestes microexposicions.

La política d'exposicions temporals també s'acompanya sempre d'una política de difusió i comunicació. Per això és imprescindible planificar una línia de difusió completa i coherent:

- Definició dels productes de comunicació: xarxes socials, cartell, fullet, nota de premsa...

- Elaboració d'una línia gràfica corporativa que unifiqui tots els productes de difusió i comunicació de les exposicions temporals amb la finalitat d'establir un reconeixement de marca.

- Desenvolupament d'un programa didàctic específic per a escoles i famílies.

- Planificació de visites guiades.

- Organització de conferències o debats.

- Segons les temàtiques, organització de visites a llocs, altres museus...

QUADRE DE SÍNTESI C.5. Programa d'exposicions temporals	Prioritat
1. Cicle d'exposicions virtuals	MITJANA
2. Cicle de microexposicions viatgeres	MITJANA

C.6 Programa d'acció cultural i difusió

El MHM vol ser un punt de trobada, de relació, d'intercanvi i descoberta per a la ciutadania i les diferents comunitats culturals que viuen a Manacor, on el patrimoni i la cultura dialoguin amb la societat, contribuint a fomentar el pensament crític, la mirada diversa i inclusiva, la construcció comunitària de les identitats i els relats (on tothom estigui representat) i la consolidació dels valors i drets cultural i democràtics de tota la població.

En aquest sentit, l'acció mediadora sobre el patrimoni esdevé una eina essencial per acostar el coneixement i el valor dels elements patrimonials i culturals a la ciutadania, mitjançant mètodes i models d'aprenentatge innovadors, inclusius i significatius per a tots els públics i al llarg de la vida.[19]
Aquest programa articula les accions de difusió i mediació patrimonial i cultural del MHM, presencials i digitals, amb l'objectiu d'acostar les seus, les col·leccions i l'evolució històrica de Manacor i el seu territori a la ciutadania.

El programa d'acció cultural i difusió s'articula en tres eixos complementaris:

1. Les estratègies presencials de mediació i divulgació

Les activitats presencials permeten un acompanyament físic, reflexiu, emocional directe amb el públic, i propicien l'establiment de diàlegs entre la ciutadania i el patrimoni, l'escolta activa dels públics i les relacions de confiança i empatia entre visitants i museu. Les estratègies in situ situen les persones al centre i permeten explorar noves fórmules i vehicles de mediació patrimonial que incorporen l'experimentació artística i la multidisciplinarietat, la innovació i els aprenentatges vivencials (*learning by doing*).

1.a. Visites guiades. S'ampliaran visites a totes les seus i espais del Museu, adreçades a tot tipus de públic. Es diversificarà l'oferta existent per tal de superar el format clàssic centrat en l'explicació de les col·leccions o vestigis arqueològics i arquitectònics, per tal de transitar cap a activitats que connectin passat i present, i puguin generar espais de pensament i debat sobre temes d'actualitat. Un recurs significatiu en aquest sentit són les estratègies de pensament visual (VTS), que utilitzen les obres o peces del Museu com a elements mediadors amb el públic, superant el paradigma de la peça com a objecte d'estudi. Les VTS donen grans resultats en contextos educatius, amb infants i joves, però també amb públics diversos ja que no persegueixen objectius d'instrucció de les persones participants, sinó que operen amb la voluntat de propiciar diàlegs oberts i espais de reflexió lliure i creativa amb el públic a partir de la pròpia experiència i emocionalitat. No és aprendre història, sinó fer servir la història per

[19] Aquest és un dels principis de les ciutats educadores: educació per a tothom i al llarg de la vida, no només durant la infantesa i joventut. Aquesta perspectiva 360 sobre l'acció educativa que realitza la institució museística es troba desenvolupada en l'apartat C.1.9 dedicat al programa educatiu del Museu.

aprendre.[20] El MHM desenvoluparà un programa de VTS per a les seves mediacions patrimonials i visites. Aquest recurs li permetrà oferir experiències més emocionals, destinades a empatitzar amb els públics i treballar en favor de la inclusió, la multiculturalitat i el benestar comunitari. En aquest sentit, una de les experiències realitzades són les visites a través de les peces singulars que han fet persones no especialistes. El maig de 2022 es va iniciar la proposta «el museu amb els teus ulls», microvídeos distribuïts per les xarxes socials en els quals usuaris del Museu mostraven la seva visió o el seu lligam emocional amb algun objecte del Museu. En el 2023 s'han fet visites monotemàtiques des del punt de vista gastronòmic amb el títol «Un aperitiu amb història».

Aperitius amb història.

En un futur, el Museu té pensat incorporar un visita guiada per a l'exposició permanent en clau de gènere, que permeti donar a conèixer la història de Manacor des de la mirada de les dones, sovint invisibilitzades en la història oficial.

[20] Les VTS permeten millorar les competències bàsiques, especialment aquelles vinculades a l'ús de la llengua i la comunicació oral; desenvolupen el pensament crític i creatiu, potencien l'autoestima i la inclusió. <https://blog.museunacional.cat/estrategies-de-pensament-visual/>

1.b. Visites teatralitzades i espais de recreació històrica. Aquesta línia, que es va encetar l'any 2022, està destinada a enfortir el treball comunitari i l'obertura del MHM cap a la societat, implicant entitats i col·lectius locals (grups de teatre, de memòria històrica local, etc.) en la producció d'activitats de divulgació cocreades. Són una eina per propiciar sinergies amb altres departaments o serveis municipals com els de promoció econòmica, turisme, etc.

1.c. Jocs d'escapada per a joves. Per tal d'acostar el públic jove al Museu, es crearan nous circuits basats en la gamificació (enigmes, pistes). Poden ser recursos cocreats amb els propis joves o amb entitats que treballen amb adolescència i joventut. Poden tenir com a fil conductor temàtiques històriques o patrimonials vinculades a les col·leccions però incorporar alhora continguts propers als interessos o necessitats d'aquests col·lectius.[21] Aquest recurs és apte també per a altres tipus de públic (familiar, grups, etc.).
L'any 2023, el Museu ha afegit una prova pilot d'aquesta modalitat d'activitat, especialment dissenyada per als joves. Aquesta emocionant experiència ofereix una forma única de recórrer l'exposició permanent, utilitzant pistes i activitats que conviden a la interacció i el descobriment. El relat és una màquina del temps que transporta els participants per les diferents sales del Museu (èpoques històriques) i en cadascuna se'ls presenta un repte.

1.d. Les arts al Museu. Programa destinat a incorporar les arts (música, poesia, cinema, audiovisual) al MHM com un vehicle més per obrir la institució a tota la societat acollint altres actes i expressions culturals: recitals, concerts, cinema a la fresca. Aquest programa impulsarà una nova proposta de residències artístiques, amb artistes emergents i/o consolidats, per convidar-los a produir noves creacions a partir d'un diàleg entre present i passat amb peces o objectes de les col·leccions del Museu. També proposarà projectes d'expressió artística i inclusió social per a col·lectius vulnerables (diversitat funcional, gent gran, col·lectius multiculturals).[22] El curs escolar 2023-2024 es posa en marxa el programa «Visions del molí», que permet fer una interpretació de la col·lecció etnogràfica que es custodia al molí d'en Fraret des del punt de vista de les arts plàstiques, i està adreçat a alumnes de batxillerat.
1.e. Jornades temàtiques. Taules rodones i conferències divulgatives entorn d'una temàtica concreta: com per exemple el *Fora Vila Viu!* que es realitza al molí d'en Fraret. Aquestes jornades temàtiques es poden ampliar a altres espais del Museu i esdevenir una eina de dinamització de les altres seus patrimonials del MHM.

[21] El Museu d'Art de Girona ha incorporat aquest recurs a la seva oferta d'activitats <https://museuart.cat/escape-room-urba-lenigma-del-museu-9/>; també el Museu de Ciències Naturals de Barcelona <https://museuciencies.cat/activitats/19-04_escape_room/>
[22] Experiències d'èxit en aquesta línia les trobam per exemple als Museus de Sant Cugat, un museu de la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona, amb la iniciativa Museu Obert, que ha impulsat múltiples projectes com *Fem un museu* (diversitat intel·lectual), *Guia'm* (alumnat amb Asperger), *Fotomemòries* (persones amb Alzehimer), *Explica'm teixint* (víctimes de violència de gènere) <https://museu.santcugat.cat/14352/programes/>.

Activitat en el marc de Fora vila Viu.

1.f. Tallers familiars i per al públic en general. L'oferta de tallers temàtics s'obrirà al públic familiar i general, a més de l'oferta de tallers adreçats a l'àmbit educatiu. És un recurs dinàmic, molt polivalent pel que fa a temàtiques i formats, que contribueix a generar sinergies i estrènyer relacions amb la comunitat; permet treballar l'acció social impulsant la inclusió, la multiculturalitat, i alhora afavoreix la fidelització de públics. Experiències realitzades en aquesta línia són, per exemple, els tallers d'experimentació arqueològica, entre altres.

2. Les estratègies digitals de dinamització

L'ús de les xarxes socials en l'estratègia de comunicació del Museu no se circumscriu només a una funció comunicativa, sinó que han esdevingut una eina didàctica i divulgativa sobre el patrimoni i les activitats que es desenvolupen, alhora que persegueix l'objectiu d'obrir la institució a la participació ciutadana. Altrament, el web del Museu esdevé un portal digital que també actua com a dinamitzador de la institució, on s'allotja informació que s'actualitza i que, a la vegada, ofereix l'enllaç per accedir a les xarxes socials associades.

Les xarxes socials permeten fomentar el paper proactiu de la comunitat virtual a la qual s'adrecen, afavoreix que els usuaris se sentin copartíceps i corresponsables de la posada en valor del patrimoni material i immaterial de la institució, i contribueixin a la seva defensa, difusió, conservació i preservació. Per tant, són una eina que no es limita només a la transferència de coneixement o a la mediació cultural, sinó que permet retre comptes sobre la gestió del llegat patrimonial que es realitza i implicar la ciutadania en la construcció col·laborativa de coneixement i patrimoni comunitari.[23]En aquest sentit, el MHM estableix els següents recursos de dinamització i participació digital:

[23] A. Besó (2021), «Redes sociales y patrimonio. Una aproximación desde la historia de la difusión de los bienes culturales», *Revista PH Instituto Andaluz del Patrimonio Histórico*, nº 102, p. 187-188. M. P. Subires (2012), «Internet como medio para la salvaguardia del patrimonio cultural inmaterial», *Revista TELOS, Revista de Pensamiento, Sociedad y Tecnología*, nº 91, p. 1-14.

2.a. L'ús d'etiquetes (#), que permeten vehicular els continguts a tendències i/o temàtiques multiescala (local, estatal, global), i crear-ne de pròpies per tal d'afavorir la difusió de materials i la participació ciutadana. D'altra banda, l'ús d'etiquetes en les nostres publicacions ens ajuda a ordenar-les i localitzar-les amb més facilitat, i a monitorar-ne l'impacte.

2.b. Fils de Twitter. És un altre recurs per generar i dinamitzar debats o reflexions, o fins i tot afavorir la creació col·laborativa de continguts. El MHM oferirà a través d'aquesta eina continguts vinculats a aspectes museològics i museogràfics, a la recerca historicoarqueològica, a l'educació patrimonial i a l'accessibilitat que permetin identificar el Museu com un referent de la divulgació dels patrimonis locals.

2.c. Publicacions temporals. Les principals xarxes socials disposen d'espais per compartir continguts efímers, que estan disponibles només 24 hores (històries d'Instagram, estats de WhatsApp i Facebook). Les històries d'Instagram són un dels recursos més populars, amb eines lúdiques per afavorir la interacció amb els usuaris: enquestes, *quiz*, rebre preguntes, etc. Molts d'aquests recursos ja els està implementant el Museu, i es podria treballar per convertir-los en accions de dinamització sostinguda; alguns exemples serien:

a. *L'Enigma*, acció de dinamització a través d'imatge fotogràfica on es proposi un *quiz* als usuaris sobre per a què servia un objecte/peça, o de quina època és.

b. *Un museu a casa (o El millor de cada casa)*, reactivació del projecte de participació ciutadana que ja va fer el Museu durant el 2020. Convida els usuaris a posar en valor objectes personals a través de les històries de vida que s'hi amaguen darrere.

2.d. Canal de continguts d'Instagram. Instagram pot ser igualment una eina de mediació patrimonial gràcies als recursos audiovisuals que ofereix: IGTV i reels (públic jove). S'implementaran iniciatives sobre:

- Mediació cultural a partir de l'objecte. Curiositats i detalls singulars de les peces exposades o dels fons:
    - *Feim zoom!* Podria ser una sèrie fotogràfica en format píndoles de coneixement, on una imatge d'alta qualitat anàs acompanyada d'una petita explicació patrimonial i històrica sobre la peça.
    - *La peça del mes*, que mantendria el format vídeo. Incorporarà un eix temàtic anual i divulgarà un contingut més aprofundit (origen, història de l'objecte, recerca vinculada, conservació preventiva, etc.). *La peça del mes* també estarà disponible a IGTV.
    - *Galeria Zero / Expositor Zero*. Espai per mostrar noves adquisicions, préstec de peces que arribin al Museu, etc.

En molts casos, la producció audiovisual que es genera es pot implementar amb la seva inclusió programada a la plataforma YouTube.

- Les peces més «estimades» de les col·leccions: les peces «favorites» de diferents agents de la comunitat del Museu: la favorita del personal del centre, amics del Museu, autoritats de Manacor, arqueòlegs i investigadors, etc. Seria una línia de mediació participativa en format vídeo curt (2 minuts), que podria estar disponible tant a la galeria d'IGTV com a YouTube. Aquesta acció s'ha iniciat l'any 2023 en l'exposició temporal sobre el 20 aniversari de les excavacions de s'Hospitalet Vell.

- Vehicular elements patrimonials amb tendències globals com la sostenibilitat o l'estratègia Residu Zero, que ha estat una aposta política a les Illes Balears. A partir d'una peça, d'una pràctica històrica (per exemple, de caràcter etnogràfic), posar-la en valor amb relació al fenomen global escollit. Per exemple: Patrimoni Eco.

2.e. Retransmissions en directe per estríming. Instagram, Twitter, Facebook i YouTube ofereixen la possibilitat de retransmetre en directe a través de les seves plataformes i després penjar (o no) els vídeos dels *directes* realitzats com a vídeo de IGTV (vídeos Instagram) o a Facebook. És un recurs interessant per incrementar la participació en xerrades i conferències, i fer arribar els continguts a usuaris que (per horaris, per context geogràfic, etc.) no hi poden participar habitualment de manera presencial. Aquesta iniciativa necessita una planificació prèvia i la difusió del calendari de sessions en directe, així com comptar amb l'equip necessari per a la producció (telèfon, micròfon, connexió wifi...).

2.f. Reels. Aquest recurs d'Instagram permet editar vídeos (es recomana que siguin curts: 15-30 segons) amb una gran varietat de recursos i pujar-los a la galeria. És una eina molt similar al que permet fer TikTok i és especialment interessant per adreçar-se a un públic molt jove.

2.h. Col·laboració amb influenciadors culturals. Teixir aliances amb youtubers o influenciadors balears (o de més enllà), i amb actors i actrius o personalitats culturals reconegudes, pot servir per acostar els museus i el patrimoni al públic juvenil, i obrir les reflexions sobre els museus del segle XXI a la ciutadania del futur.

L'experiència i l'anàlisi de l'impacte de les xarxes en la comunitat de seguidors del Museu recomana estimular la interacció i buscar noves tàctiques atractives i recursos que captin l'atenció del públic i en fomentin la participació activa. A continuació, es presenten algunes estratègies per millorar aquesta interacció. Per això s'incrementaran els formats relacionats amb: concursos sobre la història de Manacor o el Museu (reptes, preguntes i enigmes a resoldre, fotografia, relats o dibuixos...); opinions i enquestes (perquè els seguidors puguin expressar els seus punts de vista i preferències sobre temes relacionats amb el Museu, com ara escollir la peça del mes, participar en l'elecció d'un títol d'una exposició o, simplement, donar la seva opinió sobre una activitat, exposició...

L'estratègia digital del Museu és una aposta per estar al dia de les principals eines de difusió, dinamització i participació. Però totes aquestes accions necessiten una dedicació

que el Museu, amb els recursos humans de què disposa actualment, no pot assumir. A més a més, es tracta d'una ocupació constant, ja que tant el portal web com les xarxes socials requereixen una actualització i dinamització permanent. Igualment, és important que totes aquestes eines disposin d'una acurada planificació que permeti una dinamització ordenada i coherent, així com de sistemes d'avaluació trimestrals que avaluïn els resultats i permetin fer els ajustos necessaris en els continguts i en la planificació. En conclusió, per dur a terme aquesta proposta és necessària una contractació externa.

QUADRE DE SÍNTESI C.6. Programa d'acció cultural, difusió i comunicació	Prioritat
1. Estratègies presencials de mediació i divulgació	
1.a. Visites guiades	BAIXA
1.b. Visites teatralitzades i espais de recreació històrica	MITJANA
1.c. Jocs d'escapada per a joves	MITJANA
1.d. Les arts al Museu	MITJANA
1.e. Jornades temàtiques	BAIXA
1.f. Tallers familiars i per al públic en general	MITJANA
2. Les estratègies digitals de dinamització	
2.a. L'ús d'etiquetes (#)	ALTA
2.b. Fils de Twitter	ALTA
2.c. Publicacions temporals	MITJANA
2.d. Canal de continguts d'Instagram	MITJANA
2.e. Retransmissions en directe per estríming	BAIXA
2.f. Reels	MITJANA
2.h. Col·laboració amb influenciadors culturals	MITJANA

C.7. Programa de comunicació

El programa de comunicació està destinat a consolidar, enfortir i ampliar el MHM com una institució cultural, patrimonial i social de referència a l'illa de Mallorca. Parteix de la necessitat d'establir una imatge institucional unitària, coherent i alineada amb la missió, la visió i els valors del Museu, des de la qual acostar continguts a la societat i sensibilitzar i educar la ciutadania sobre el valor del patrimoni material i immaterial de Manacor, i la importància de la seva salvaguarda, conservació, investigació i protecció.

Des de la perspectiva de la comunicació del present, no es tracta que les institucions parlin als seus públics, sinó que dialoguin i interactuïn amb ells; cal considerar-los un interlocutor vàlid i situar-los al centre de les estratègies de comunicació i divulgació en tant que agents proactius, capaços d'intervenir de manera crítica i constructiva en la creació dels missatges i en el desenvolupament dels processos comunicatius.

L'objectiu general del programa de comunicació és consolidar, enfortir i ampliar el posicionament digital del MHM i la seva comunitat virtual i presencial per tal que esdevingui una institució cultural, patrimonial i social de referència a l'illa de Mallorca. Aquest objectiu general s'acompanya d'objectius més específics:

- Incrementar l'impacte social i institucional del MHM en totes les seves plataformes digitals (web i xarxes socials) i posicionar-lo adequadament en la ment dels seus públics.
- Establir una imatge de marca unitària, coherent i alineada amb la missió, la visió i els valors de la institució.
- Sensibilitzar i educar sobre el valor del patrimoni material i immaterial de Manacor i la importància de la seva salvaguarda, conservació, investigació i protecció.
- Incorporar la perspectiva multicultural i els criteris d'accessibilitat universal en la producció i difusió de continguts digitals i fora de línia.

El programa de comunicació s'articula a partir d'aquelles idees i valors que vol transmetre el MHM al seu públic, i estableix uns posicionaments i missatges generals que marquen les estratègies comunicatives específiques. En aquest sentit, els posicionaments del MHM són:

- El MHM és una institució cultural i patrimonial moderna, innovadora, social, inclusiva i educadora.
- El patrimoni material i immaterial que divulga, preserva i investiga el MHM és un llegat únic, indispensable per descobrir i conèixer l'evolució històrica de Manacor i de l'illa de Mallorca en el context de la Mediterrània occidental.
- El MHM és un equipament obert, empàtic, vivencial, experiencial i accessible a tothom, que vol projectar-se cap al futur des de la seva funció social, la participació ciutadana i la cogovernança.

El MHM comunica des de dues grans dimensions:

- La comunicació externa, aquella adreçada als públics i a la projecció institucional del MHM.

- La comunicació interna, aquella que es genera entorn de la mateixa organització i equip de treball, i també entre diferents departaments i professionals de l'Ajuntament.

1. Implementació del Pla de comunicació externa

Per tal de millorar l'efectivitat de la comunicació del Museu, s'ha elaborat un **Pla de comunicació** que parteix d'una diagnosi ja explicitada en l'apartat d'anàlisi d'aquest document. L'eix articulador del programa de comunicació del Museu i que recull el pla se situa en les accions comunicatives externes, adreçades al gran públic i a la projecció institucional a través de múltiples canals i plataformes. És fonamental que les accions comunicatives estiguin alineades amb la missió, la visió i els valors del Museu.

Els canals de comunicació

En l'àmbit de la comunicació podem distingir diferents suports comunicatius:

- **Canals físics o fora de línia**: cartellera, fullets, tríptics, banderoles, notícies en premsa, marxandatge, revista *Musa*.

- **Canals en línia**: web, Facebook, Twitter, Instagram, WhatsApp, YouTube.

- **Campanyes**: de màrqueting emocional, de creació de marca (bràndinig), de sensibilització, comunicatives, de participació.

- **Mitjans de comunicació**: premsa escrita i digital, ràdio, TV, *podcàsting*.

- **Canals presencials**: comunicació interpersonal en activitats de carrer o portes obertes (esdeveniments propis), oficina de turisme; i també durant la participació en cursos, congressos, fires, xerrades o presentacions.

Els objectius

El Pla de comunicació estableix els objectius que es volen assolir, expressats en el següent quadre:

Objectius generals	Objectius específics
OG1. Incrementar l'impacte social i institucional del MHM en totes les seves plataformes digitals (web i xarxes socials) i posicionar-lo adequadament en la ment dels seus públics.	**OE1.** Marcar una estratègia de segmentació de públics i continguts per a cadascuna de les xarxes socials. **OE2.** Establir lligams amb els seguidors i generar sentiment de pertinença i comunitat amb el MHM i el seu patrimoni/col·leccions.

Objectius generals	Objectius específics
	OE3. Incrementar la presència del públic jove (16-25 anys) en les activitats, en la programació del Museu, i en les xarxes socials. **OE4.** Establir estratègies de col·laboració amb els agents turístics locals i la institució Rafa Nadal Open per tal d'incrementar anualment el públic internacional que s'interessa per visitar el MHM. **OE5.** Millorar els índexs d'interacció del públic amb els continguts digitals del MHM. **OE6**. Comunicar el compromís del Museu amb l'ètica i la transparència en totes les seves accions i decisions.
OG2. Establir una imatge de marca unitària, coherent i alineada amb la missió, la visió i els valors de la institució.	**OE7.** Dissenyar un missatge contundent que connecti amb el visitant i el públic del Museu. **OE8.** Establir una comunicació 360º basada en una sola veu que implementa canals, llenguatges i temps diversos segons l'anàlisi i segmentació estratègica de continguts per a cada plataforma. **OE9.** Definir i dissenyar una identitat gràfica única per a totes les plataformes digitals, materials promocionals i canals de comunicació. **OE10.** Fixar campanyes periòdiques de creació de marca (bànding) per a totes les plataformes del MHM.
OG3. Sensibilitzar i educar sobre el valor del patrimoni material i immaterial de Manacor i la importància de la seva salvaguarda, conservació, investigació i protecció.	**OE11.** Dissenyar estratègies de transferència del coneixement vinculades als projectes de recerca arqueològica que porta a terme el MHM. **OE12.** Incrementar els continguts sobre les col·leccions del Museu en les plataformes digitals del MHM. **OE13.** Incorporar el patrimoni etnogràfic i la memòria viva en les estratègies de divulgació de les xarxes socials del MHM. **OE14.** Visibilitzar, difondre i promoure els recursos educatius i els materials didàctics (físics i digitals) disponibles al MHM.
OG4. Incorporar la perspectiva multicultural i els criteris d'accessibilitat universal en la producció i difusió de continguts digitals i fora de línia.	**OE15.** Implementar el Pla d'accessibilitat del MHM. **OE16.** Mantenir un diàleg i col·laboració constant amb les entitats de persones amb diversitat funcional. **OE17.** Establir ponts amb la comunitat musulmana de Manacor que permetin la detecció de necessitats, interessos i oportunitats dels diversos col·lectius que configuren aquesta comunitat: famílies, infants i joves, dones, gent gran, etc.

Objectius generals	Objectius específics
	OE18. Desenvolupar estratègies de comunicació que permetin acostar el Museu al col·lectiu de gent gran (+65) a través de residències, centres d'atenció a la tercera edat i espais sociosanitaris.

Les accions

A partir dels objectius específics fixats, s'han establert les accions que defineixen les activitats principals i les actuacions concretes que permetran assolir els objectius plantejats.

Objectius específics	Accions
OE1. Marcar una estratègia de segmentació de públics i continguts per a cadascuna de les xarxes socials.	A1. Definició dels públics, de la línia de continguts i l'estil de comunicació que s'implementarà en cadascuna de les xarxes socials del MHM.
OE2. Establir lligams amb els seguidors i generar sentiment de pertinença i comunitat amb el MHM i el seu patrimoni/col·leccions.	A2. Creació d'un relat sobre la funció social del MHM i els vincles que s'estableixen amb les seves comunitats (virtuals i físiques) a partir de l'ús de la narrativa de marca (*storytelling* 'explicar històries'). A3. Promoció de converses i crides a la participació a partir de les publicacions realitzades a les xarxes socials.
OE3. Incrementar la presència del públic jove (16-25 anys) en les activitats, en la programació del Museu i en les xarxes socials.	A4. Creació d'un teixit de sinergies i col·laboracions anuals amb les entitats juvenils locals i del territori. A5. Realització de campanyes anuals de captació de públic implicant influenciadors locals o altres referents joves del territori. AE6. Incorporació del llenguatge i dels codis comunicatius propis de la població jove en les plataformes digitals que s'adrecin a aquest públic. A7. Incorporació de la participació directa dels joves en la dinamització de projectes i activitats, o en la producció de materials.
OE4. Establir estratègies de col·laboració amb els agents turístics locals i altres institucions locals (per exemple: Rafa Nadal Open) per tal d'incrementar anualment el públic internacional que s'interessa per visitar el MHM.	A8. Definició conjunta d'interessos, necessitats i oportunitats amb relació als visitants que gestiona cada agent. A9. Disseny de nous recursos, activitats i materials adaptats als públics potencials.
OE5. Millorar els índexs d'interacció del públic amb els continguts digitals del MHM.	A10. Dinamització i atenció a les comunitats virtuals vinculades a cada xarxa social. A11. Impuls d'iniciatives promocionals per activar la participació en les campanyes: creació d'etiquetes, sortejos, concursos.
OE6. Comunicar el compromís del Museu amb l'ètica i la transparència en totes les	A12. Elaborar una carta de serveis que reculli les dades identificatives i la missió del Museu,

Objectius específics	Accions
seves accions i decisions.	els serveis que ofereix, els drets de les persones usuàries, els compromisos de qualitat, la normativa reguladora, les vies de participació dels ciutadans... A.13. Publicar al web informació rellevant del Museu: pressupostos, plans estratègics, memòries anuals. A.14. Establir i comunicar els canals de comunicació per respondre les preguntes, preocupacions, queixes dels usuaris, abordar errors o irregularitats d'una manera transparent i responsable.
OE7. Dissenyar un missatge contundent que connecti amb el visitant i el públic del museu.	A15. Definició del missatge (o missatges) que representarà la missió, la visió i els valors de la institució.
OE8. Establir una comunicació 360º basada en una sola veu que implementa canals, llenguatges i temps diversos segons l'anàlisi i segmentació estratègica de continguts per a cada plataforma.	A16. Definició dels recursos de comunicació que s'implementarà en cada plataforma.
OE9. Definir i dissenyar una identitat gràfica única per a totes les plataformes digitals, materials promocionals i canals de comunicació.	A17. Ús generalitzat del símbol gràfic en totes les xarxes socials i unificació de la identitat gràfica.
OE10. Fixar campanyes periòdiques de bànding (creació i gestió de marca) per a totes les plataformes del MHM.	A18. Definició de les sensacions, emocions i connexions que es volen generar amb el bànding. A19. Disseny i elaboració de materials o recursos de suport. A20. Gestió i coordinació de l'estratègia: programació, execució, anàlisi de resultats, avaluació.
OE11. Dissenyar estratègies de transferència del coneixement vinculades als projectes de recerca arqueològica que du a terme el MHM.	A21. Selecció de la informació i preparació de materials per a les xarxes socials.
OE12. Incrementar els continguts sobre les col·leccions del Museu en les plataformes digitals del MHM.	A22. Disseny de propostes divulgatives basades en la mediació cultural a través de l'objecte. A23. Promoció de la visita presencial al MHM a través d'aquestes propostes divulgatives. Connexió de la virtualitat amb la visita física.
OE13. Incorporar el patrimoni etnogràfic i la memòria viva en les estratègies de divulgació de les xarxes socials del MHM.	A24. Difusió i promoció de l'espai i les col·leccions visitables al molí d'en Fraret a través de les xarxes socials. A25. Difusió i posada en valor dels materials sobre memòria oral produïts pel MHM.
OE14. Visibilitzar, difondre i promoure els recursos educatius i els materials didàctics (físics i digitals) disponibles al MHM.	A26. Disseny de continguts digitals destinats a mostrar materials didàctics, experiències educatives d'èxit i evidenciar les col·laboracions amb la comunitat educativa.

Objectius específics	Accions
OE15. Implementar les accions adreçades a comunicació dins del Pla d'accessibilitat del MHM.	A27. Coordinació, supervisió i execució de les accions previstes i els materials creats per implementar una comunicació inclusiva i accessible des de totes les xarxes del MHM.
OE16. Mantenir un diàleg i col·laboració constant amb les entitats de persones amb diversitat funcional.	A28. Realització de reunions de validació de campanyes, materials i/o activitats impulsades des del MHM.
0E17. Establir ponts amb els col·lectius de persones migrades de Manacor que permetin la detecció de necessitats, interessos i oportunitats de les diverses persones que configuren aquesta comunitat: famílies, infants i joves, dones, gent gran, etc.	A29. Col·laboració amb personal mediador del Museu que permeti la presa de contacte i la construcció d'una relació de confiança. A30. Programació de visites adaptades de descoberta del MHM. A31. Recollida i anàlisi de necessitats i oportunitats de col·laboració amb els referents de la comunitat.
OE18. Desenvolupar estratègies de comunicació que permetin acostar el Museu al col·lectiu de gent gran (+65) a través de residències, centres d'atenció a la tercera edat i espais sociosanitaris.	A32. Contacte amb els principals centres d'atenció a la tercera edat. A33. Programació de visites, tallers i activitats adaptades per a gent gran al MHM. A34. Disseny de programes de documentació i posada en valor de la memòria viva de la gent gran.

Els missatges

En la comunicació del present, no es tracta de parlar al públic sinó de parlar amb ell. Les línies argumentals del Pla de comunicació recullen aquelles idees i valors que vol transmetre el MHM al seu públic. En aquest apartat, es fixen els posicionaments i els missatges generals, i es determina la seva adaptació a cadascun dels públics objectius a qui ens volem adreçar:

Posicionaments:

- El MHM és una institució cultural i patrimonial moderna, innovadora, social, inclusiva i educadora.

- El patrimoni material i immaterial que divulga, preserva i investiga el MHM és un llegat únic, indispensable per descobrir i conèixer l'evolució històrica de Manacor i de l'illa de Mallorca en el context de la Mediterrània occidental.

- El MHM és un equipament obert, empàtic, vivencial, experiencial i accessible a tothom, que vol projectar-se cap al futur des de la seva funció social, la participació ciutadana i la cogovernança.

Missatges:

Es recull una proposta orientativa dels missatges que es poden associar a cada públic.

Públic	Missatge	Estil	Materials[24]
Persones adultes d'àmbit local i balear (30-65 anys).	*Al Museu trobareu el llegat dels nostres avantpassats i un espai obert a la vostra col·laboració!*	Informació clara. Estil proper i motivador. Ús de la narrativa de marca.	Comunicatius i de captació.
Turistes adults d'àmbit nacional (30-65 anys).	*Descobriu el patrimoni cultural de Manacor!*	Estil promocional. Màrqueting emocional i ús de la narrativa de marca.	Comunicatius.
Turistes adults internacionals (30-65 anys).	*Completau la vostra estada a Manacor i a l'illa de Mallorca descobrint un patrimoni històric, arqueològic i cultural excepcional!*	Estil promocional. Màrqueting emocional i ús de la narrativa de marca.	Comunicatius.
Públic familiar d'àmbit local, balear i nacional.	*Aprenem i gaudim en família amb les activitats i tallers del Museu!*	Estil planer i accessible.	Comunicatius.
Públic familiar internacional.	*Descobriu espais i activitats educatives per a tota la família!*	Estil promocional. Màrqueting emocional i ús de la narrativa de marca.	Comunicatius.
Adolescents (14-18).	*Vine al Museu i fes-lo teu!*	Ús dels codis i els recursos comunicatius propis del jovent.	Comunicatius i de captació.
Joves (18-30 anys).	*El Museu és també un espai jove: vine, opina i transforma'l.*	Ús dels codis i els recursos comunicatius propis del jovent.	Comunicatius i de captació.
Gent gran (+65).	*La gent gran fa el Museu!*	Estil planer i accessible.	Comunicatius i de captació.
Comunitat musulmana de Manacor.	*El Museu, el patrimoni de tots: descobrim tot allò que ens uneix!*	Estil planer, inclusiu i accessible.	Comunicatius i de captació.
Col·lectius amb diversitat funcional.	*El Museu és inclusiu, un espai cultural accessible per a totes les persones.*	Estil planer i accessible.	Comunicatius i de captació.
Comunitat educativa.	*Docents i especialistes de l'educació, el Museu és un espai*	Informació clara, exposició de continguts	Comunicatius i de captació.

[24]. Els materials poden ser **comunicatius**, per donar a conèixer i informar sobre les línies de treball de la institució, els projectes que es duen a terme i la programació d'activitats que s'impulsa; o **de captació** que serveixen per promoure col·laboracions, adhesions i processos de participació.

Públic	Missatge	Estil	Materials[24]
	educador amb qui treballar conjuntament en favor de l'equitat i l'èxit educatiu.	especialitzats, èmfasi en conceptes clau de la Ciutat Educadora.	
Entitats vinculades al lleure educatiu.	*El temps de lleure és temps de cultura i educació: aprofitau tots els recursos del Museu!*	Estil planer, informació sobre recursos didàctics i d'entreteniment. Ús dels codis i els recursos comunicatius propis del jovent.	Comunicatius i de captació.
Professionals de l'àmbit dels museus, historiadors i arqueòlegs.	*El Museu és una institució compromesa amb la recerca, la transferència del coneixement i la innovació.*	Estil acadèmic, amb informació i llenguatge especialitzat.	Comunicatius i de captació.
Entitats i institucions d'interès local.	*Unim forces per oferir als visitants experiències inoblidables.*	Estil institucional. Posada en valor del potencial de la col·laboració.	Comunicatius i de captació.

2. Implementació del Pla de comunicació interna

El programa de comunicació del MHM preveu la importància d'establir i introduir eines que facilitin la coordinació i l'intercanvi de la informació a l'interior de la mateixa institució com una tasca indispensable a l'hora de marcar els objectius, els continguts i les estratègies de comunicació externes, amb la finalitat d'optimitzar el seu impacte i els seus resultats.

S'estableix un pla multicanal per facilitar la circulació de la informació i el seguiment de projectes, accions, continguts, així com la fixació d'espais i plataformes regulars de treball conjunt i de coordinació. La mateixa estructura del Museu fa que aquesta comunicació interna depassi la plantilla estable del Museu i s'amplia al grup de professionals que d'una manera més o menys contínua participa en tasques fonamentals en els projectes o en la feina quotidiana del Museu. Per tant, en primer lloc, s'establirà la llista "oberta" de la família del Museu.

Les eines que s'habilitaran són:

- Tramesa per correu, WhatsApp, xat Google
  Creació d'un grup del canal que es consideri més adequat per informacions puntuals i àgils.

- Eines de treball col·laboratiu
  Actualment Google ofereix eines molt útils per al treball col·laboratiu, com ara Drive (plataforma per emmagatzemar i compartir arxius), Jamboard (pissarra digital per compartir), agenda (agenda compartida amb tots els membres de la institució que es pot relacionar i compartir contingut del Drive).

- Memòria anual d'activitats
  La institució ha d'elaborar una memòria actual d'activitats que recopili i resumeixi l'activitat de l'any, l'avaluació i els resultats obtinguts. És una eina útil de recopilació de dades i de reflexió sobre la tasca d'un any que cal elaborar i compartir amb tots els membres de l'equip. És convenient que les memòries anuals es facin públiques com a compromís de transparència i de rendiment de comptes amb la ciutadania.

- Reunions presencials/virtuals
  Les reunions específiques o de seguiment són eines fonamentals per a la comunicació interna dins de la institució. És convenient partir d'un ordre del dia i elaborar una breu acta que es comparteix amb tots els assistents.

- Enquestes (Google Forms)
  L'eina Google Forms, molt fàcil de manejar, és un bon instrument per tal de comunicar-se internament, realitzant enquestes que permetin copsar l'opinió dels membres de l'equip d'una manera àgil i ràpida.

QUADRE DE SÍNTESI C.7. Programa de comunicació	Prioritat
1. Implementació del Pla de comunicació externa	MITJANA
2. Implementació del Pla de comunicació interna	BAIXA

C.8. Programa de participació

El museu del segle XXI ha de ser una institució oberta a la seva societat, no només com a seu acollidora de visitants, sinó com una institució arrelada a la comunitat i en el territori, propera, d'ús quotidià, capaç de generar vincles de confiança que permetin construir nous models de relació amb els públics.

El programa de participació recull i desenvolupa la perspectiva del nou museu social, on la participació ciutadana i comunitària és un eix central de l'acció social, divulgativa i educativa del museu. Aquest programa permet, igualment, l'aterratge d'estratègies vinculades a la defensa dels drets culturals de les persones, com el dret a la participació cultural, al coneixement, a la memòria comunitària, a la representació i la conservació de les identitats. El museu és una institució clau per afavorir les mirades i les interpretacions diverses sobre el patrimoni local que permetin connectar passat i present i també connectar diferents cultures, reflectint les noves realitats socials, culturals i identitàries del territori.

Es defineixen eines per al foment de la participació:

1. Cocreació

El MHM ha de seguir avançant cap un model d'equipament museístic més obert, més amable i pròxim a la ciutadania, que exerceixi una funció efectiva d'espai cultural de proximitat, capaç d'incorporar nous relats i mirades col·lectives i comunitàries a través de la participació, la creació col·lectiva, la ciència ciutadana, el coneixement cocreat, l'experimentació i els diàlegs creuats entre les arts i la ciència. Aquesta línia de treball es materialitzarà en:

Projectes d'acció social de caire intersectorial. Foment de la col·laboració amb altres departaments i àmbits ciutadans com els serveis socials o la salut per desenvolupar iniciatives i activitats de cocreació de continguts amb infants, joves i famílies vulnerables, gent gran, persones migrades. També es fomentarà la mediació cultural inclusiva que permeti acostar el relat del Museu a tota la població a través d'experiències de voluntariat com les mentories culturals o els apadrinaments culturals, que fomenten les relacions intergeneracionals i multiculturals.[25] En les mentories, una persona acompanya a una altra en la participació d'activitats o en la visita a equipaments culturals; pot ser una experiència intergeneracional, en la qual adults acompanyin a infants en situacions vulnerables. Els apadrinaments serveixen per establir vincles estables entre la institució i col·lectius poc presents en el Museu. Es tracta de trencar les barreres culturals existents i fomentar l'apropiació i l'exercici dels drets culturals a tota la ciutadania. Els apadrinaments poden tenir diverses durades, però s'aconsella que s'implementin durant tot un curs.

[25] Aquesta línia de treball es pot desenvolupar enfortint col·laboracions ja existents entre el MHM i entitats com APROSCOM, o Coordinadora Balear de Persones amb Discapacitat, que és la federació d'entitats sense ànim de lucre que aglutina les associacions que treballen en favor de la inclusió i el benestar de les persones amb diversitat funcional i les seves famílies.

Projecte *Construïm el MHM*

Dedicat a la incorporació participada d'elements patrimonials als fons del Museu a través de campanyes de la recuperació documental d'objectes (vegeu el programa C.1.1.).

- Projectes de recerca col·laborativa i ciència ciutadana, *Feim ciència amb el MHM*. S'impulsaran iniciatives comunitàries i participatives per a la documentació d'elements patrimonials locals.

- Projectes de memòria històrica per construir relats de la història recent (vincular amb recerca).

2. Cogovernança

El foment de la participació també passa per la incorporació de noves vies d'accés ciutadà als mecanismes i espais de gestió de la pròpia institució, generant nous models de governança de caire comunitari. Aquests processos contribueixen a la cohesió social i territorial, i articulen xarxes de participació sòlides i de llarg recorregut. Es treballarà a partir de:

- La gestió de la botiga del MHM, que fa l'Associació Amics del Museu.

- Participació a partir d'espais virtuals. Les xarxes socials permeten fomentar la participació a partir de l'ús d'etiquetes (#), enquestes, *quiz*, recollida de preguntes, etc. Aquest recurs permet implicar als col·lectius infantil i juvenil en la creació de continguts per a xarxes socials, encarregant-los el disseny i la producció de materials i/o la dinamització de noves eines com Tik-Tok. Es pot vehicular amb centres educatius i/o esplais o organitzacions de lleure a través de projectes d'ApS específics.[26]

- Processos participatius perquè la ciutadania seleccioni, mitjançant votacions populars, els projectes que vol que impulsi el Museu.

[26] Un exemple d'ApS (aprenentatge servei) de comunicació podria ser el disseny, la producció i el pla de dinamització per a xarxes socials dels continguts d'una exposició temporal que hagi programat el Museu, o sobre l'agenda mensual i trimestral d'activitats, o bé sobre peces, fons i col·leccions del Museu.

Botiga del museu.

3. Canal col·laboratiu d'observació patrimonial

Es crearà un canal de comunicació directe entre el Museu i la ciutadania perquè aquesta pugui contribuir a la preservació i conservació del patrimoni, informant sobre aspectes com l'estat de la neteja, si s'han produït desperfectes, actes de vandalisme, etc.

4. El Consell del MHM

Es crearà un consell del Museu format per personal tècnic interdisciplinari que pugui oferir un acompanyament assessor en temes d'accessibilitat, aspectes científics, etc.; aquest òrgan de participació tendrà representació ciutadana: infància, joves, entitats i veïnatge. Aquest consell estarà vinculat amb el consell de cultura que l'Ajuntament té te previst crear properament.

QUADRE DE SÍNTESI C.8. Programa de participació	Prioritat
1. Cocreació. Programa de mentories i apadrinaments	ALTA
2. Cocreació. *Construïm el MHM*	BAIXA
3. Cocreació. *Feim ciència amb el MHM*	MITJANA
4. Cogovernança. Processos participatius per projectes	ALTA
5. Cogovernança. Canal col·laboratiu d'observació patrimonial	ALTA
6. El Consell del MHM	MITJANA

C.9. Programa d'acció educativa

En les darreres dècades, s'ha consolidat a nivell internacional el moviment de les Ciutats Educadores en el qual el municipi és entès com un ecosistema ple d'oportunitats educatives i transformadores per a tota la ciutadania, al llarg de la vida. Aquesta perspectiva assumeix que l'educació «transcendeix els murs de l'escola per impregnar tota la ciutat»,[27] i reconeix la funció educadora de les institucions públiques i dels espais ciutadans, tant en les seves expressions no formals (àmbit no reglat) com informals (no planificades). A la ciutat educadora «tot educa; tothom educa».

Des d'aquesta visió, el Museu sobresurt com un agent educador de primer ordre, capaç d'oferir experiències educatives significatives, inspiradores, lúdiques i inclusives a partir de llenguatges diversos i competències transversals, i contribueix a fomentar l'equitat i la innovació educativa en infants i joves. El Museu és igualment un actor educador intergeneracional (educació al llarg de la vida), a través del qual el patrimoni esdevé una eina de transformació social pels seus valors plurals, col·lectius, emocionals i identitaris.

Manacor és Ciutat Educadora des de l'any 1992 i el 2018 va rebre la distinció de Ciutat Amiga de la Infància que atorga UNICEF, mitjançant la qual reconeix el compromís dels governs locals amb els drets dels infants i l'impuls de polítiques que garanteixin el desenvolupament integral d'infants i joves.

El MHM té una llarga trajectòria com a institució cultural compromesa amb l'educació, que el present Pla director permetrà consolidar, enfortir i ampliar en els pròxims anys. El Museu parteix d'una llarga experiència i d'un treball amb els centres educatius amb la finalitat d'adaptar les seves propostes amb les necessitats i expectatives dels centres educatius. És per això que l'any 2021 es va impulsar una avaluació de la seva acció educativa amb la participació dels equips docents. L'experiència va servir per copsar el protagonisme que pot arribar a tenir el Museu com a referent i eina educativa a les escoles.

El Museu ha d'avançar cap a models de referència com el defensat per l'Educació 360, on s'aposta perquè el museu esdevingui una institució comunitària de referència i s'imbriqui en el sistema educatiu com un agent més.[28] Aquesta perspectiva implica revisar l'oferta educativa i introduir canvis sistèmics en el disseny d'activitats i recursos que permetin passar del format de visites puntuals a estades o residències educatives de més llarg recorregut. Fer del museu una aula més dels centres, on l'alumnat trobi propostes metodològiques originals i innovadores, transgressores fins i tot, i en el qual les col·leccions siguin un vehicle per aprofundir en temes i continguts d'actualitat, que situïn l'alumnat al centre del seu propi aprenentatge, acompanyant-lo en la construcció d'una mirada crítica i transformadora sobre la seva realitat i els reptes de futur que afronta la nostra societat.
Amb aquest objectiu, el programa educatiu articula 3 eixos complementaris d'acció que han de convertir el MHM en un entorn d'aprenentatge per a la comunitat:

[27] Preàmbul de la Carta de les Ciutats Educadores.
[28] Pep Marés (Adhoc Cultural), *Museus com a espais educatius i d'aprenentatge*, Educació 360.

1. Acció Educativa «Museu és Escola»

Aquesta línia del programa s'adreça a l'àmbit de l'educació formal per tal d'acompanyar els centres i els equips docents en el desplegament dels currículums de ciències socials des de l'educació infantil fins als estudis postobligatoris. Ofereix continguts didàctics als professionals del sector educatiu sobre els àmbits temàtics del Museu i sobre altres continguts i temàtiques que són poc tractades a l'aula. El MHM ha d'avançar cap a fórmules de cocreació de les activitats del programa amb el conjunt de la comunitat educativa. Es desplega a través de:

1.a. Residències educatives

Es proposa una fórmula de més llarg recorregut que les visites i els tallers per a la descoberta dels espais i col·leccions del Museu, a partir d'estades temporals de l'alumnat en el Museu. Durant un trimestre, l'alumnat realitza al Museu una classe setmanal de l'assignatura de medi social, fent de la institució una extensió de l'aula. Aquestes sessions poden estar conduïdes per una persona mediadora del MHM, utilitzant els recursos ja existents (tallers); o bé liderades pel professorat d'acord amb un programa de continguts codissenyat prèviament entre el Museu i el centre educatiu, adaptats a cada etapa educativa i currículum. Així mateix, es poden organitzar visites de personal del Museu a les aules, prèvies i/o posteriors a la realització de l'estada, que serveixin de fase preparatòria o de cloenda de tota l'experiència educativa.[29]

1.b. El Museu com a aula a cel obert

El Museu té previst realitzar una ordenació de l'espai exterior de què disposa, un espai a l'aire lliure amb moltes possibilitats per esdevenir un espai per dur a terme activitats de tota mena. Entre elles es proposa que l'espai es converteixi en un laboratori experimental per al col·lectiu educatiu, un espai idoni per treballar a l'aire lliure continguts relacionats amb totes les àrees de coneixement: natura, l'emergència climàtica, matemàtiques, llengua, història... Els formats es basaran fonamentalment en els jocs, les accions de descoberta o les activitats creatives. Seria interessant iniciar una comunicació/formació amb els responsables del projecte «Escuela a cielo abierto», que estan treballant formes d'educació a partir de la reconnexió dels infants amb la natura.

1.c. Aprenentatge i servei per a centres educatius

L'ApS és una eina educativa que vehicula en un sol projecte processos d'aprenentatge a través d'activitats de servei a la comunitat. En aquest tipus d'iniciatives, l'alumnat treballa sobre alguna problemàtica real de l'entorn amb l'objectiu de millorar la situació de partida. Són projectes educatius que permeten donar resposta a necessitats reals del Museu de manera col·laborativa, implicant centres educatius i alumnat en els processos de cerca i implementació de solucions. Així el Museu ofereix aprenentatges vivencials i significatius, situa l'alumnat al centre, i

[29] Un model d'èxit sobre aquest tipus de col·laboracions de llarg recorregut entre centres educatius i institucions culturals o científiques de referència és el programa *Magnet. Aliances per a l'èxit educatiu*, que impulsa la Fundació Jaume Bofill juntament amb la Generalitat de Catalunya.

contribueix a la seva formació en valors cívics i comunitaris.[30] Aquesta eina educativa, és especialment interessant treballar-la amb l'alumnat de secundària o centres d'alta complexitat, tot i que és una metodologia apta també per a infants del darrer cicle de primària.

1.d. Camp d'aprenentatge

Els camps d'aprenentatge de les Illes Balears són considerats serveis educatius que ofereixen a la comunitat educativa la possibilitat de treballar continguts curriculars fora de l'aula, a partir d'activitats d'observació, experimentació i treball de camp en entorns singulars, que permeten descobrir les característiques naturals i culturals del territori. El MHM és una institució que podria integrar-se en la xarxa de camps d'aprenentatge de les Illes Balears, oferint tallers i visites a les diferents seus del Museu i als parcs arqueològics de s'Hospitalet Vell i Son Peretó.

2. Acció Educadora i Participació «El Museu és Educació+».

Aquesta línia del programa s'adreça a l'àmbit de l'educació no formal (lleure educatiu i sociocultural) des d'una perspectiva intergeneracional. L'objectiu és oferir espais educadors amb continguts significatius i vivencials a les entitats que treballen amb infants i joves en els temps de fora de l'escola (esplais, casals, grups d'escoltisme). També a grups d'acció social adreçats a famílies en risc o col·lectius vulnerables (centres oberts, espais familiars). El programa Educació+ suposa una oportunitat d'obertura del Museu a col·lectius que actualment no hi tenen una presència important, com per exemple els joves o les famílies d'orígens forans, facilitant processos d'apropiació cultural de la institució.[31] Paral·lelament, el programa Educació+ planteja l'interès d'impulsar un espai de formació contínua, a manera d'aula d'extensió universitària, per a persones interessades en l'arqueologia, el patrimoni, la història, la conservació i restauració, l'etnografia, etc.

3. «La caixa d'eines»

Aquesta línia consisteix a crear i promocionar recursos didàctics i educadors oberts a tota la comunitat educativa, tant de l'àmbit formal com del no formal, i a tota la ciutadania: infància, joves, famílies i gent gran.

Recursos físics: materials que el Museu posa a disposició de centres educatius i entitats a través de sol·licitud de préstec:

[30] Un exemple d'ApS podria ser demanar a l'alumnat ajuda amb la creació de continguts i dinamització de xarxes (vegeu C.1.8. Programa de Participació); o demanar col·laboració amb el muntatge d'una exposició; o col·laborar en la creació de materials i recursos didàctics per ser penjats en la web, etc.

[31] En el cas dels joves, igual que s'apuntava en el programa d'acció educativa, l'eina de l'ApS pot ser un òptim recurs per crear col·laboracions estables i significatives amb el Museu. Els projectes d'ApS poden desenvolupar-se tant en l'àmbit de l'educació formal com en el context del «fora de l'escola». El format no canvia, simplement s'adapten els continguts per treballar els objectius fixats en cada cas.

- Maletes viatgeres: actualment el MHM disposa de 5 unitats que acosten continguts històrics i patrimonials sobre les sales de l'exposició permanent: prehistòria, sala romana, antiguitat tardana, món islàmic i època medieval. Aquesta eina de mediació i educació patrimonial es consolidarà i ampliarà amb noves unitats que permetin tractar continguts i temàtiques d'interès per al Museu: etnografia i món rural, processos migratoris, transformació dels paisatges culturals i canvi climàtic, etc. Aquest és un recurs que permet endegar processos de disseny participatiu i cocreació, ja sigui amb la comunitat educativa o amb col·lectius ciutadans. Aquest recurs, àmpliament experimentat pel Museu, es pot ampliar temàticament amb maletes que aprofundeixin en el mètode d'arqueològic, les principals analítiques que aporten coneixement sobre els jaciments estudiats o les tècniques de conservació i restauració.

Maletes viatgeres.

- Exposicions viatgeres: traslladar els continguts de les exposicions temporals en fitxes per les aules (vegeu C1.5. Programa d'exposicions temporals i C.1.11. Programa d'accessibilitat: el Museu a l'escola).

Recursos digitals: materials didàctics i educatius disponibles i/o descarregables de manera gratuïta a través del web del Museu:

- Dossiers temàtics. Continguts teòrics adaptats al currículum escolar dedicats a la història de Manacor i Mallorca. S'aniran ampliant els dossiers existents, amb noves temàtiques i continguts curriculars de secundària i batxillerat.

- Quaderns didàctics. Materials divulgatius per interaccionar amb els continguts històrics i patrimonials del Museu. S'ampliaran les temàtiques i les franges d'edat, i es mantindrà la sèrie dedicada a gent gran i persones amb capacitats intel·lectuals diverses.

- Itineraris i jocs de pistes amb *Mobile History Map*. Es generaran escenaris virtuals amb l'app educativa *Mobile History Map*, que permet gamificar continguts i crear itineraris sobre Google Maps de manera col·laborativa (amb centres educatius, entitats, col·lectius), amb informació detallada sobre cada element incorporat.[32]

QUADRE DE SÍNTESI C.9. Programa d'acció educativa	Prioritat
1. Acció Educativa «Museu és Escola»	
1.a. Residències educatives	MITJANA
1.b. El Museu com a aula a cel obert	ALTA
1.c. Aprenentatge i servei per a centres educatius	MITJANA
1.d. Camp d'aprenentatge	MITJANA
2. Acció Educadora i Participació «El Museu és Educació+»	MITJANA
3. «La caixa d'eines»	MITJANA

[32] Les fitxes del *Mobile History Map* poden incorporar text, fotografia, arxius de vídeo i àudio, i models 3D.

C.10. Programa de relacions i treball en xarxa

El MHM és una institució oberta al territori i a la seva societat, però també compromesa amb la construcció cultural de l'illa de Mallorca i del sistema balear. És per això que el present Pla incorpora un programa destinat a establir estratègies per enfortir i ampliar el treball en xarxa institucional i consolidar el Museu d'Història de Manacor com un referent en la preservació i la promoció del patrimoni cultural de Mallorca i les Balears.

Per aconseguir aquesta fita, el Pla incorpora un programa destinat a establir estratègies per a:

- Ampliar el treball en xarxa: el MHM es compromet a treballar de manera col·laborativa amb altres museus, institucions culturals, organitzacions i entitats locals. A través d'aquesta col·laboració, es comparteixen recursos, coneixements i esforços per aconseguir fites comunes, especialment en l'àmbit de la formació i divulgació del patrimoni cultural.

- Enfortir la cooperació institucional: és fonamental establir vincles sòlids amb altres institucions culturals, com ara altres museus, biblioteques, universitats, arxius i entitats relacionades amb la cultura i la història. Això pot impulsar la realització de projectes conjunts, intercanvis i exposicions.

- Involucrar la societat: el MHM vol ser una institució oberta i accessible a la societat. Per això, el Pla incorpora accions per promoure la participació activa del públic en les activitats del Museu, fomentant la interacció, les activitats educatives, i altres propostes que connectin la gent amb la història i el patrimoni de Manacor.

- Col·laborar i establir aliances en diversos àmbits de la gestió municipal per aconseguir un posicionament òptim del Museu, la història i el patrimoni en la política local. A través d'aquest enfocament, es creen sinergies i es desenvolupen projectes conjunts en àrees com el turisme, l'educació i altres aspectes culturals.

El treball institucional en xarxa és clau per optimitzar la prestació de serveis directes, optimitzar recursos i cercar fórmules operatives de cooperació supramunicipal en àmbits com la producció d'exposicions temporals o la difusió del patrimoni cultural local, així com aspectes de gestió, preservació i promoció dels museus que en formen part. Però sobretot ha de contribuir a la diferenciació i posada en valor del patrimoni local, fugint en tot moment dels processos d'estandardització que dilueixin les especificitats de cada institució i del seu capital cultural i patrimonial.

Museologia	Recerca	Ajuntament
Xarxa de Museus Mallorca	Universitats UB, UAB, Antoni Gaudí	Turisme, cultura, educació i medi ambient
Associació de museòlegs de Catalunya	Biblioteca Municipal de Manacor	Consell de Cultura (consell de ciència)
Professionals especialistes col·laboradors	Professionals especialistes col·laboradors	Escola música i dansa

Societat	Agents de proximitat
Associacions, entitats culturals	Productors agroalimentaris i artesans
Associacions, entitats de joves	Fundació Rafa Nadal
Col·lectius tercer sector social	Perles Majorica
Col·lectiu educatiu	Coves del Drach i Coves dels Hams

Quadre dels agents col·laboradors del Museu d'Història de Manacor

La primera dimensió del treball col·laboratiu fa referència al sector museístic. El Museu d'Història de Manacor gaudeix d'un bon posicionament en aquest àmbit. La institució forma part de la Xarxa de Museus de l'illa de Mallorca, creada pel Consell Insular de Mallorca, però que malauradament és una xarxa molt poc activa. Actualment està formada per 10 centres reconeguts —6 de privats i 4 de públics— i hi ha dues peticions més per tramitar.[33]

L'escassa activitat de la Xarxa de Museus ha motivat que alguns museus formin un grup col·laboratiu, i s'ha creat una xarxa de la qual formen part el Museu d'Història de Manacor, el Museu Arqueològic de Son Fornés i la Fundació Cosme Bauçà de Felanitx. Aquests museus organitzen activitats conjuntes, com ara en ocasió del Dia Internacional dels Museus, i s'associen per oferir productes conjunts. Durant l'any 2021, varen dur a terme la iniciativa de constituir un corredor segur de la covid que unia 9 museus i varen establir un passaport on els visitants acumulaven punts. L'esperit és continuar amb aquestes col·laboracions. D'altra banda, i a títol personal, alguns tècnics de museus s'han associat

[33] Museus públics: Museu d'Història de Manacor, Es Baluard. Museus privats: Sa Bassa Blanca. Col·leccions públiques: Fundació Cosme Bauçà, IMEDEA. Col·leccions privades: Alfàbic, Impremta Guasp, Els Calderers, Col·lecció Chopin i George Sand, Col·lecció del Consell de Mallorca. Han sol·licitat el reconeixement com a museu: Museu d'Art Sacre de Mallorca i Museu de Ciències Naturals de Sóller.

per crear una secció mallorquina dins de l'Associació de Museòlegs de Catalunya.

A més, el Museu compta amb una xarxa de professionals col·laboradors especialitzats en diversos àmbits de la museologia i la museografia. Aquests experts participen en projectes i tasques del Museu, i aporten la seva expertesa per garantir qualitat, pluralitat i professionalitat. La mateixa multidisciplinarietat de la museologia i la museografia fa que el Museu també compti amb una diversitat de professionals dedicats a àmbits com la conservació i la restauració, la documentació, la virtualització d'objectes, l'arqueologia experimental, el disseny, l'educació ambiental, la fotografia, la il·lustració i la mediació cultural.

El MHM continuarà contribuint de manera proactiva en xarxes museístiques i mantindrà relacions amb altres institucions museístiques del país. Aportarà continguts, activitats i iniciatives que permetin donar visibilitat al patrimoni i a l'acció cultural que desenvolupa el Museu en el territori. Alhora, cercarà la transferència de coneixement i bones pràctiques entre institucions afins.

Cal destacar que el Museu compta amb la revista *MUSA*, que pretén suplir la manca d'un espai de trobada comú per als professionals dels museus a l'illa. També ha organitzat altres activitats d'interès compartides per altres institucions museístiques, com ara la Primera Jornada d'Arqueòlegs de les Illes Balears el 2006 i la Primera Jornada de Museus i Sostenibilitat el 2022.

El programa recull una segona dimensió del treball en xarxa que està vinculada a l'àmbit de la recerca. El MHM col·labora activament amb diverses institucions universitàries com la Universitat de Barcelona, la Universitat Autònoma de Barcelona i la Facultat Antoni Gaudí. A més d'això, també estableix col·laboracions amb la Biblioteca Municipal de Manacor, amb la qual organitzen conjuntament les Jornades d'Història Local. L'objectiu del Museu és continuar ampliant aquestes aliances estratègiques en l'àmbit de la recerca historicoarqueològica, treballant amb altres institucions, equips d'investigació i especialistes per enfortir el programa de recerca científica del Museu.

En aquest context, el Museu compta amb una xarxa d'investigadors que no només col·labora en els treballs de recerca del Museu, sinó que també contribueix en activitats de transferència de coneixement. A través d'activitats com «la peça del mes», els especialistes investigadors analitzen un objecte de la col·lecció i comparteixen el seu coneixement amb un ampli públic mitjançant una xerrada. A més, els investigadors col·laboradors participen en breus vídeos explicatius dissenyats per a les xarxes socials, amb l'objectiu d'acostar la història de Manacor a la ciutadania sense intermediaris.

El Museu té previst establir aliances amb el sector de les arts plàstiques amb l'objectiu de connectar els objectes de la col·lecció amb interpretacions artístiques. Aquesta col·laboració s'estén tant a artistes consolidats com a aquells que es troben en el procés de formació, com ara en cicles formatius i batxillerat artístic. En aquest sentit, l'activitat «Visions del molí», que s'inicia el curs 2023-2024, és un exemple d'aquesta connexió, ja que permet enllaçar la col·lecció etnogràfica del Museu amb la seva interpretació artística, establint així aliances amb nous sectors culturals. A través d'aquest tipus de col·laboracions, el Museu busca enriquir el coneixement i la comprensió dels seus objectes exposats mitjançant la perspectiva artística, així com fomentar el diàleg i la creativitat entre diferents àmbits culturals.

La tercera dimensió del programa de relacions i treball en xarxa posa l'accent en la intersectorialitat dins del propi Ajuntament. En els pròxims anys, el MHM s'enfronta al repte de crear aliances de llarga durada amb altres departaments de l'Administració local per treballar de manera federada i conjunta, amb l'objectiu de convertir el patrimoni i la història de Manacor en un vehicle efectiu de transformació social i un factor de benestar comunitari. Les àrees de turisme, cultura i educació són aquelles amb les quals la comunicació i la col·laboració són necessàries i s'han de potenciar.

La quarta dimensió es vincula amb la vessant social. El Museu no només interactua amb les persones que el visiten, sinó que ha de connectar amb tota la comunitat que l'envolta. La concepció actual del Museu és inherentment social, que va molt més enllà de ser un simple espai d'exposició, ja que s'integra plenament a la vida comunitària i treballa activament amb la comunitat. La participació ciutadana és clau, i s'estableixen aliances amb entitats i associacions locals. El Museu no només mostra el patrimoni, sinó que el posa al servei de la comunitat, afavorint l'interès, l'aprenentatge i la preservació de la història local mitjançant un enfocament inclusiu i participatiu.

L'associació d'Amics del MHM és una eina que possibilita una major col·laboració i implicació de la comunitat en l'activitat del Museu. Però el cercle de col·laboracions del Museu també està teixint vincles i sinergies amb diferents entitats i associacions de la zona, com ara associacions, entitats de joves, col·lectius del tercer sector o l'important col·lectiu educatiu; totes elles participen de diferent manera en les activitats i projectes que es duen a terme.

Finalment, el Museu, com un repte de futur, buscarà reforçar els vincles amb actors de la comunitat que puguin establir col·laboracions i sinergies mútues. Actualment, s'estan desenvolupant treballs amb col·lectius de producció agroalimentària i artesana perquè s'impliquin i participin en la renovació conceptual del molí d'en Fraret, amb l'objectiu de convertir-lo en un punt de trobada per al sector rural i agrícola de Manacor.

El Museu també cercarà aliances amb altres equipaments per oferir paquets de visita conjunta i descomptes, entre altres propostes.

1. Pla de patrocini i mecenatge

El Museu explorarà opcions de mecenatge i es contactarà amb empreses que puguin contribuir amb fons o béns materials mitjançant patrocini o col·laboracions estratègiques que afavoreixin la projecció pública del Museu. Aquestes iniciatives permetran una major implicació de la comunitat i un finançament diversificat per al creixement i l'èxit del Museu. Per aquest motiu s'elaborarà un pla de mecenatge i patrocini per atreure possibles patrocinadors i mecenes i que haurà de tenir una estructura orientativa basada en:

- Introducció: presentar el Museu i la seva missió, context i importància del pla de patrocini i mecenatge.

- Objectius: definir els objectius específics que es volen aconseguir amb el patrocini i el mecenatge i indicar les àrees o projectes concrets que es pretén finançar.

- Audiència: identificar el tipus d'empreses, fundacions o individus que són potencials patrocinadors o mecenes, i analitzar com els seus interessos s'ajusten amb els del Museu.

- Oferta de col·laboració: descriure els beneficis i oportunitats que el Museu ofereix als patrocinadors o mecenes (exposició de marca, visibilitat, accés exclusiu, etc.) i presentar paquets de patrocini amb diferents nivells d'inversió i recompenses corresponents.

- Estratègies de captació: detallar les tàctiques de captació i contacte amb els possibles patrocinadors o mecenes (presentacions, esdeveniments, comunicacions).

- Gestió i reconeixement: explicar com s'administrarà la col·laboració i els compromisos i els beneficis per a cada part, i definir com es reconeixerà la contribució dels patrocinadors i mecenes (actes d'agraïment, reconeixement en materials de comunicació, etc.).

QUADRE DE SÍNTESI C.10. Programa de relacions i treball en xarxa	Prioritat
Creació del Consell de la Ciència del MHM	MITJANA
Pla de patrocini i mecenatge	MITJANA

C.11. Programa d'accessibilitat

La Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat (2006), basada en la Declaració Universal dels Drets Humans (1948), assumeix el fenomen de la discapacitat com una qüestió de drets humans, a la qual els estats, i per extensió les institucions públiques que en formen part, han de donar resposta a través de la implantació de mesures no discriminatòries i d'acció positiva, que vetlin i garanteixin els mateixos drets i llibertats fonamentals a totes les persones, sense distinció.

El respecte a la dignitat inherent a la persona, el foment de l'autonomia individual i la llibertat en la presa de decisions són alguns dels eixos rectors sobre els quals es basa la Convenció. Aquesta norma apel·la igualment al respecte per la diferència i l'acceptació de les persones amb discapacitat com a part de la condició humana i la seva diversitat. Així doncs, els principis de no discriminació, de participació en igualtat d'oportunitats i la inclusió a la societat han de ser respectats i afavorits per qualsevol persona, organització o empresa privada, i en especial per les institucions públiques.

En les darreres dècades, l'aprovació de la Convenció ha afavorit la legislació estatal i autonòmica en favor dels drets de les persones amb discapacitat. Aquest procés és el que propicia l'aprovació de la Llei 8/2017, de 3 d'agost, d'accessibilitat universal de les Illes Balears, que culmina una llarga trajectòria de regulacions balears en favor de la no discriminació del col·lectiu amb diversitat funcional, i que té per objectiu «aconseguir una societat inclusiva i accessible que permeti avançar cap a la plena autonomia de les persones, propiciï la igualtat d'oportunitats per a tothom, especialment la gent amb discapacitats, i eviti la discriminació [...]».

Fruit d'aquest nou marc normatiu i d'una llarga trajectòria avançant en el compromís d'esdevenir un equipament obert a tothom, el MHM obté l'aprovació del seu Pla d'accessibilitat el 2021, i es converteix en el primer museu balear que disposa d'un document que marca el full de ruta per esdevenir una institució respectuosa i compromesa amb la diversitat de la seva societat.

L'accessibilitat universal és un dret humà i l'eina necessària per construir espais culturals i patrimonials inclusius, participatius i respectuosos amb els drets de les persones amb diversitat funcional. És quelcom que millora la qualitat de vida de tota la ciutadania, i que genera entorns, productes i serveis més segurs i usables per a tothom. És també el vehicle per convertir els museus en institucions dinàmiques, transversals i compromeses amb l'educació al llarg de la vida, com defensa la Carta de Ciutats Educadores o els internacionals ODS (Agenda 2030: ODS 4. Educació de qualitat).

Amb el Pla d'accessibilitat i el present Pla director, el Museu d'Història de Manacor fa una aposta per construir un equipament de present, que es projecta cap al futur des de la innovació i el compromís ferm de no deixar ningú enrere. L'accessibilitat s'ha d'entendre, però, com una cadena d'elements interrelacionats que s'han de tractar conjuntament i de manera coordinada, on participi activament el col·lectiu de persones amb discapacitat. Els valors d'autonomia personal i no discriminació són assolibles des del *disseny per a tothom*, a partir d'una projecció i implementació de conjunt que s'executi de manera global en els espais, en la major extensió possible i amb els mínims ajustos raonables, assegurant l'accessibilitat i la igualtat d'oportunitats a tots els públics.

Des d'aquesta perspectiva, l'actual Pla d'accessibilitat del Museu preveu un conjunt d'intervencions i millores transversals que s'han d'implementar a curt i mitjà termini. Els seus objectius són:

Objectius comuns

- Garantir la cadena d'accessibilitat des del moment que una persona decideix visitar el Museu fins que finalitza la seva experiència. Aconseguir un compromís institucional per poder fer-ho.

- Promoure la participació ciutadana. Fomentar la comunicació entre associacions locals i autonòmiques per garantir una experiència gratificant i enriquidora.

- Establir un compromís entre el Departament d'Educació i el Museu per treballar de manera conjunta i crear plans estratègics. Posar l'accent en les diferents diversitats i necessitats dels infants; per això és necessari comptar amb un equip de professionals que donin respostes en aquest camp (professionals de la pedagogia, docents, professionals experts en currículum...).

- Implantar noves tecnologies que facilitin l'accessibilitat del coneixement.

- Millorar les comunicacions del Museu.

- Fer l'avaluació de les accions realitzades.

Visita en llengua de signes a l'exposició permanent.

Objectius específics per a la torre dels Enagistes

- Acabar amb les barreres físiques per facilitar la cadena d'accessibilitat.
- Treballar sobre els continguts que comunica el Museu.
- Avaluar les mesures aplicades per a l'accessibilitat de la discapacitat física, sensorial i cognitiva.

Objectius específics per al molí d'en Fraret

- Adequar l'exposició permanent.
- Treballar sobre els continguts que comunica el Museu.
- Promoure el museu de la memòria.
- Avaluar les mesures aplicades per a l'accessibilitat de la discapacitat física, sensorial i cognitiva.

Objectius específics per als jaciments arqueològics

- Donar accessibilitat física als jaciments.
- Fer els continguts accessibles.
- Avaluar les mesures implantades.

Objectius específics de l'àmbit turístic

- Consolidar el patrimoni de Manacor com un agent actiu de turisme accessible.
- Intentar crear sinergies amb els departaments de turisme de l'Ajuntament de Manacor, el Consell de Mallorca i el Govern perquè aquestes destinacions turístiques accessibles tenguin cabuda dins de l'oferta existent fins ara.

El balanç dels reptes plantejats en el Pla d'accessibilitat presentat l'any 2020 es resumeix en la següent taula en què queden reflectides les accions específiques que s'han duit a terme durant els anys 2020-2023 i les que encara estan pendents de realitzar. Cal considerar que l'inici de la implementació del pla va coincidir amb l'episodi de la covid-19, període en què va ser difícil dur a terme les accions previstes. Tot i això, el mateix pla disposa d'un termini d'implementació que arriba fins a final de l'any 2024, per la qual cosa s'hi continua treballant.

Accions comunes fetes a tots els equipaments i jaciments arqueològics Accions realitzades i continuades en el temps
Seguir pautes de disseny universal en totes les accions, tangibles i intangibles, que es desenvolupin. En aquest sentit, s'han seguit aquestes pautes en el disseny de la museografia de la sala de medieval i en l'exposició temporal dedicada als 20 anys de les excavacions de s'Hospitalet Vell. Es tracta d'una acció continuada que afecta qualsevol activitat que el Museu organitzi.
Mantenir i ampliar el web en tots els seus apartats, inclòs el d'accessibilitat. També es tracta d'una acció continuada. S'ha fet la revisió de la pàgina web per part de col·lectius amb discapacitat i s'han organitzat alguns apartats com el d'educació.
Crear un protocol de visites per atendre la diversitat de públics i incorporar mecanismes d'inclusió. La implementació d'aquest protocol serà una acció continuada.
Formar el personal del Museu. Es tracta d'una acció continuada.
Crear un protocol de comunicació a les xarxes socials. La implementació d'aquest protocol serà una acció continuada.
Crear places d'aparcament per a persones amb mobilitat reduïda. La implementació d'aquest protocol serà una acció continuada.
Continuar fomentant el voluntariat i implicar-lo en el funcionament del Museu. La implementació d'aquest protocol serà una acció continuada.
Implantar patrons de lectura fàcil per a la comunicació dels continguts del Museu: exposicions permanents de la torre dels Enagistes i del molí d'en Fraret i de la senyalització dels jaciments arqueològics.
Crear un manual intern de museografia accessible per a totes les exposicions del Museu, on s'incloguin recursos de disseny sensorials, intel·lectuals i d'accessibilitat física i cognitiva.
Avaluar tots els serveis d'accessibilitat implantats. També es tracta d'una acció continuada. S'ha avaluat el web i els textos de les exposicions temporals i permanents, a més de la valoració de l'accessibilitat cognitiva de l'exposició permanent.
Accions pendents A banda de l'episodi de covid-19 que va afectar el dia a dia del Museu, la manca de pressupost tampoc ha permès una implementació més efectiva
Ampliar la col·lecció virtual del Museu.
Crear una mesa de treball conjunta entre el Departament d'Educació de l'Ajuntament de Manacor i el Museu per atendre de manera transversal la diversitat i les diferents necessitats dels infants.
Crear una col·lecció d'objectes en línia a partir de la base de dades i que sigui accessible des de la pàgina web.

Promoure que la ciutadania formi part de les decisions del Museu (peces del mes, temes d'exposicions) i fomentar que sigui punt de trobada entre diferents col·lectius.
Implicar el Departament de Cultura de l'Ajuntament a compartir inquietuds i pràctiques comunes en accessibilitat en l'àmbit cultural.
Possibilitar les relacions i el diàleg amb associacions i col·lectius que representin persones amb discapacitat o persones en risc d'exclusió social. És un treball per realitzar, teixint canals de participació i feina, entre els diferents departaments i amb diferents institucions de l'àmbit del benestar social, l'educació, la immigració, la igualtat, l'atur, etc.[34]
Formar el personal en tecnologies de la informació i la comunicació.
Implantar tecnologies de la informació i la comunicació per a la difusió dels continguts del Museu (recreacions en 3D, videojocs).
Torre dels Enagistes Accions realitzades
Instal·lar un ascensor per accedir a la planta pis.
Crear àrees de descans durant el recorregut i al pati del Museu.
Crear un accés i un itinerari segur a l'espai exterior del Museu.[35]
Implantar la lectura fàcil dels textos de l'exposició permanent (3 idiomes).
Accions pendents
Crear material audiovisual subtitulat i interpretat amb llenguatge senzill a cada sala del Museu (vídeos de 3 minuts).
Construir un relat conjunt amb tot el personal del Museu per fer les visites comentades.
Realitzar avaluacions internes i de les persones usuàries sobre les mesures aplicades per a l'accessibilitat de la discapacitat física, sensorial i cognitiva.
Avaluació externa de tots els serveis d'accessibilitat implantats.
Molí d'en Fraret Accions realitzades o en procés
Canviar gradualment el mobiliari de les sales d'exposició permanent i adaptar els textos i el disseny a l'espai físic del molí. Està en procés el projecte de renovació del molí, que ha comptat amb un procés de participació en el qual han col·laborat el veïnat i agents implicats. La finalitat és promoure accions conjuntes amb els col·lectius perquè el molí d'en Fraret sigui un museu viu,

[34] Des de 2020, el Museu forma part de la xarxa Apropa Cultura, la qual cosa ha permès que la institució sigui reconeguda per diverses associacions i col·lectius de l'àmbit de la discapacitat. Aquesta incorporació ha estat una oportunitat valuosa per promoure l'accessibilitat i la inclusió en les activitats i els programes del Museu. No obstant això, som conscients que encara queda per fer, i estam compromesos a establir contacte amb altres col·lectius que s'enfronten risc d'exclusió social, com ara nouvinguts, persones en situació de desocupació, víctimes de violència de gènere, etc.

[35] El segon semestre del 2023, un equip d'arquitectura va desenvolupar el projecte per adequar la zona del jardí de la torre dels Enagistes. La intenció és que pugui ser executat l'any 2024.

on hi tengui lloc la memòria i que es converteixi en un espai on desenvolupar tallers i visites per promoure la salut, la recuperació de la memòria quotidiana i un futur més sostenible i respectuós amb el medi ambient.
Accions pendents (que s'aniran implementant segons avanci la renovació museogràfica)
Seleccionar objectes d'accés tàctil.
Implantar noves estratègies que despertin tots els sentits.
Implantar la lectura fàcil dels textos de l'exposició permanent (3 idiomes).
Crear material audiovisual subtitulat i interpretat amb llenguatge senzill a cada sala del Museu (vídeos de 3 minuts).
Construir un relat conjunt amb tot el personal del Museu per fer les visites comentades.
Seleccionar textos per fer notes de veu per a la implantació de codis QR.
Avaluar tots els serveis d'accessibilitat implantats, de manera interna i per les persones usuàries.
Jaciments arqueològics Accions realitzades continuades en el temps
Implantar un itinerari accessible i segur, seleccionant les zones a visitar. Durant el període 2020-2023, en els jaciments de s'Hospitalet Vell i Son Peretó s'han duit a terme les següents actuacions en matèria d'accessibilitat: A s'Hospitalet Vell: - S'ha creat una plaça d'aparcament per a persones amb mobilitat reduïda (PMR). - S'han habilitat zones de descans adequades per als visitants. - S'ha dissenyat un itinerari accessible perquè tots puguin explorar el jaciment sense dificultats. - S'ha col·locat un panell tàctil en la zona del talaiot, que ofereix una experiència sensorial a les persones amb discapacitat visual i que no poden pujar les escales annexes al talaiot. A Son Peretó: - S'ha creat una plaça d'aparcament per a persones amb mobilitat reduïda (PMR). - S'ha desenvolupat un itinerari accessible en una àrea específica del jaciment.
Adaptar les zones de descans perquè siguin accessibles.
Col·locar a l'entrada un panell en baix relleu. En el cas de s'Hospitalet Vell, disposar d'una maqueta del talaiot per a les persones que no poden pujar les escales.
Realitzar un itinerari clar que pugui seguir-se amb els plafons virtuals ja implantats en el jaciment.
Realitzar fulletons amb la informació general i d'accessibilitat en lectura fàcil en els quals es comuniquin els canvis realitzats.
Adaptar les visites a cada tipus de públic que visita al jaciment.

Construir un relat conjunt que homogeneïtzi els continguts que es transmeten a les visites comentades.
Accions pendents
Intentar que les entrades per carretera als jaciments siguin accessibles a tots els vehicles (acció important en el cas de Son Peretó), condicionar les zones d'aparcament a la part baixa del jaciment de Son Peretó (aquesta acció necessita la col·laboració del departament de Carreteres del CIM).
Avaluar tots els serveis d'accessibilitat implantats, de manera interna i per les persones usuàries.
Turisme Accions realitzades o continuades en el temps
Totes les accions mencionades en aquesta taula col·laboren a millorar l'accessibilitat de l'oferta turística.
Continuar amb contactes assidus i col·laboracions amb les institucions estatals de referència (Real Patronat sobre Discapacitat, CEMIR, CEAPAT-INSERSO, etc.).
Accions pendents
Comunicar l'oferta accessible del Museu mitjançant la premsa, la ràdio, la TV i també in situ.
Mantenir una comunicació fluida amb les oficines de turisme de les diferents administracions respecte de l'oferta accessible del Museu d'Història de Manacor.

Més enllà d'aquesta estructura central i comuna a tota la institució, el programa d'accessibilitat del nou Pla director s'articula a partir de les dimensions funcionals de la diversitat a les quals vol donar resposta el MHM en tots els seus espais físics i virtuals.

1. Línia d'accessibilitat física

En els darrers anys, el MHM ha avançat de manera significativa en l'adaptació dels seus espais per tal que siguin accessibles a totes aquelles persones que tenen diversitat funcional de tipus físic. Les adaptacions s'han realitzat seguint les indicacions establertes per PREDIF (Plataforma Representativa Estatal de Personas con Discapacidad Física) després d'haver realitzat una avaluació exhaustiva dels equipaments del Museu: torre dels Enagistes, molí d'en Fraret i jaciments arqueològics de s'Hospitalet Vell i Son Peretó.

En aquest sentit, la torre dels Enagistes, seu principal del Museu, compta amb diferents recursos i mesures per facilitar la mobilitat i l'ús de les persones amb dificultats físiques o aquelles que van en cadires de rodes:

- Els accessos a l'equipament des del carrer són aptes per a persones amb cadira de rodes o mobilitat reduïda; així mateix, tots els espais de circulació del Museu són amplis i accessibles.

- La recepció i punt d'informació del Museu compta amb un mostrador adaptat (en alçada i forma) per a persones amb cadira de rodes.

- Disposa de lavabos adaptats i canviadors de bolquers.

- S'han creat àrees de descans en el recorregut del Museu i en el pati. També es disposa de cadires-bastó per als usuaris que les necessitin.

- S'està projectant un accés i un itinerari segur en la zona enjardinada del Museu.

Tanmateix, l'edifici de la torre dels Enagistes compta amb ascensor funcional d'accés a la segona planta. Aquest element és clau per assegurar l'accessibilitat en la totalitat de la seu principal del Museu, ja que dona accés a la segona planta de l'edifici, que és on es localitzen les exposicions temporals, a persones amb mobilitat reduïda.

Perquè tot el públic pugui gaudir de l'edifici històric de la torre dels Enagistes, també s'ha previst en el Pla d'accessibilitat l'adequació del jardí i la creació d'un itinerari accessible a tothom en aquest espai, que està en projecte.

Pel que fa als altres espais patrimonials del MHM, cal destacar que el molí d'en Fraret, seu de la secció etnogràfica, compta amb ascensor, espais de circulació aptes per a cadires de rodes i mostrador de recepció i lavabos adaptats. La nova museografia prevista implementarà els criteris d'accessibilitat perquè tots els recursos puguin ser gaudits pel públic visitant, sigui quina sigui la seva condició física. En aquest sentit, s'anirà substituint progressivament el mobiliari dels espais expositius del molí.
En el cas dels jaciments arqueològics de s'Hospitalet Vell i Son Peretó, ambdós compten amb places d'aparcament per a vehicles adaptats. Tanmateix, en el cas de Son Peretó cal habilitar un accés per carretera i aparcaments per a tots els vehicles (en col·laboració amb altres departaments de l'Ajuntament).

Degut a les característiques pròpies de cada equipament, s'han creat itineraris accessibles per una part de les restes museïtzades. Un dels reptes de futur del MHM és ampliar l'accessibilitat dels espais arqueològics visitables perquè puguin ser gaudits per qualsevol persona. Així doncs, s'implementaran plataformes adaptades en els recorreguts per facilitar l'accés i la circulació de cadires de rodes.

De la mateixa manera que tots els panells informatius i materials de mediació patrimonial instal·lats en els recorreguts respecten les alçades i aspectes formals necessaris per assegurar l'accessibilitat, es preveu que qualsevol ampliació segueixi els mateixos criteris. El jaciment de s'Hospitalet compta amb una àrea de descans adaptada i a Son Peretó està pendent de realització.

2. Línia d'accessibilitat sensorial

El MHM ha implementat igualment nombrosos recursos per assegurar l'accessibilitat sensorial del seu públic. Les intervencions s'han centrat en millorar l'accessibilitat visual i auditiva principalment en la seu central del Museu.

Les persones amb dèficit visual actualment disposen de:

- Senyalització de les portes de vidre amb vinils de color contrastat a tots els edificis del Museu.

- Accés autoritzat a cans d'assistència.

- Espais expositius ben il·luminats i amb mobiliari ben contrastat amb els paviments.

- Recursos tàctils i manipulatius a cadascuna de les sales de l'exposició permanent, situats a l'alçada corresponent per a l'accessibilitat dels visitants, afavorint la interacció amb els continguts.

Objectes d'exploració tàctil.

- Codis QR amb notes de veu que recullen els textos que hi ha a les sales d'exposició permanent del Museu.

- Servei de préstec de lupes i ulleres que augmenten la realitat per tal de poder veure el detall dels objectes i continguts de les vitrines.

Les persones amb dèficit auditiu actualment disposen de:

- Mostrador amb bucle magnètic per a usuaris amb audiòfons o implants coclears, encara que la demanda és quasi inexistent i, actualment, el sistema està desactivat, tant al molí d'en Fraret com a la torre dels Enagistes.

- Servei de visites guiades a grups en LSE (amb sol·licitud prèvia).

- Subtítols, textos escrits o vídeos en LSE com a complement dels recursos auditius disponibles al Museu.

Vista d'exploració tàctil amb persones cegues al Molí d'en Fraret.

Durant el 2023 s'incorporen a les diferents sales d'exposició permanent els dispensadors d'aromes per proporcionar una ambientació i una experiència olfactiva.

El programa d'accessibilitat del nou Pla director, d'acord amb el Pla d'accessibilitat del Museu, permetrà avançar cap a uns recursos integradors d'accessibilitat sensorial que promoguin experiències més immersives per a tots els públics.

En aquesta línia, el MHM crearà vídeo-audioguies que integrin l'acompanyament guiat per tots els espais expositius de la institució (torre dels Enagistes, molí d'en Fraret, jaciments arqueològics), els subtítols i LSE, i estímuls sonors que enriqueixin i contextualitzin els espais visitats. Amb aquest recurs, no es farà distinció entre els materials de suport en funció de la diversitat funcional de la persona, sinó que tot el públic, independentment de la seva condició, podrà gaudir d'una visita inclusiva amb múltiples recursos sensorials, interactius i immersius.

La interactivitat s'impulsarà igualment amb la incorporació d'un programa de recursos hàptics a totes les seus del Museu. Aquest programa oferirà recursos de mediació patrimonial sobre l'exposició permanent, la secció etnogràfica i la visita als jaciments amb panells i suports que incorporin mapes, planimetries, dibuixos arqueològics i interpretatius que permetin connectar a tots els públics amb el relat històric i les propostes museogràfiques del MHM.

Aquests criteris d'accessibilitat seran d'aplicació també als recursos educatius dels quals ja disposa el Museu i aquells que es desenvolupin fruit del nou pla estratègic.

3. Línia d'accessibilitat cognitiva

El programa d'accessibilitat del Pla director es completa amb l'atenció a la diversitat cognitiva, que està adreçada a facilitar la mediació patrimonial, la interacció i el gaudi en el Museu de les persones amb discapacitat intel·lectual, amb necessitats de suport a la comprensió o amb trastorns de l'espectre autista (TEA).

Actualment, el MHM ja disposa d'alguns continguts amb lectura fàcil:

- Tots els textos de les sales d'exposició permanent i del web estan en lectura fàcil.
- Tots els jaciments del jaciments arqueològics ja estan en lectura fàcil.
- Des de l'any 2021, les exposicions temporal produïdes pel Museu.
- La nova sala de l'època medieval inaugurada l'any 2023 ja incorpora textos en lectura fàcil i validats per la Coordinadora Balear.

A mesura que es vagin renovant les diferents sales d'exposició permanent s'incorporarà la lectura fàcil en la gràfica.

Quan s'implementi la nova museografia del molí d'en Fraret, els continguts s'adaptaran també a lectura fàcil, completant així tot el discurs vinculat a les seus i col·leccions del Museu. Aquest tipus de suport també afavoreix l'accés al coneixement a infants, gent gran o població migrada, quan encara no tenen un domini elevat de la llengua catalana o castellana.

Durant l'any 2023 s'han validat els textos en lectura fàcil de les diferents sales de l'exposició permanent. Aquesta acció ens servirà per dur a terme un full de sala amb lectura fàcil. Igualment, s'ha realitzat l'avaluació de l'estructura i el llenguatge del web per tal d'adaptar-la a l'accessibilitat cognitiva, que ja compta amb textos en lectura fàcil en la majoria d'apartats i cal estendre-ho a tot el portal.

L'accessibilitat cognitiva es completarà amb l'edició de materials que incorporin pictogrames per a persones amb TEA. Es produiran unes guies adaptades que permetin a col·lectius de persones amb TEA interactuar amb les exposicions i espais patrimonials del Museu.

Aquesta adaptació es farà extensiva als recursos educatius, físics i digitals, del Museu. Paral·lelament, es crearà un programa d'activitats de visita adaptades a aquests col·lectius, que no tenguin com a objectiu acompanyar simplement les persones, sinó oferir-los un espai d'experimentació.

4. Línia d'accessibilitat i inclusió social

Més enllà de l'eliminació de barreres i la implementació del *disseny per a tothom*, el programa d'accessibilitat del MHM té per objectiu treballar la inclusió social des de la mediació patrimonial, desenvolupant projectes participatius adreçats a col·lectius. Així, el Museu fa un pas endavant en el seu compromís per acostar la cultura, la història i l'arqueologia a tota la ciutadania, fent del patrimoni una eina de cohesió social i d'oportunitats educatives per a tothom.

Des d'aquesta perspectiva, el Museu s'obre al fet que la diversitat sigui protagonista, mitjançant projectes de col·laboració amb entitats que treballen en favor de la inclusió. S'establiran, doncs, relacions estables amb associacions i col·lectius amb els quals poder cocrear i executar una programació inclusiva estable en el Museu.

QUADRE DE SÍNTESI C.11. Programa d'accessibilitat	Prioritat
1. Línia d'accessibilitat física	ALTA
2. Línia d'accessibilitat sensorial	MITJANA
3. Línia d'accessibilitat cognitiva	BAIXA
4. Línia d'accessibilitat i inclusió	ALTA

C.12. Programa transversal de digitalització

Els museus, com altres institucions culturals, han hagut d'afrontar en les darreres dècades el repte de la «transformació digital» de les seves organitzacions, en la qual la irrupció de les noves tecnologies i els recursos digitals han generat noves funcions, tasques i/o perfils professionals, així com noves oportunitats d'estudi, inventari i conservació dels fons, d'accés al coneixement i coproducció de continguts amb el públic i la ciutadania, d'interacció amb les col·leccions o d'accessibilitat, entre d'altres.

La tecnologia digital permet a les institucions patrimonials obrir les seves col·leccions, i fer del museu un espai més obert, integrador i sostenible. Facilita el contacte de la ciutadania amb el patrimoni, incrementa les oportunitats de participació activa de la població en la institució i fomenta la diversitat cultural, la tolerància i la cohesió social. Com defensen organismes europeus especialitzats,[36] un major accés al patrimoni cultural condueix a canvis socials i econòmics positius, que es poden accelerar i consolidar gràcies a la digitalització.
Això no obstant, no s'ha de perdre de vista la necessitat que l'aplicació de la tecnologia digital al museu sigui accessible i «utilitzable», és a dir, d'ús obert i fàcil de fer servir. No es tracta d'aplicar millores tecnològiques de manera acrítica, sinó que han d'estar alineades amb els valors de la institució, dimensionades a la seva realitat estructural, operativa i econòmica, i han de ser constants per assolir una transformació real a mig i llarg termini.

La digitalització no només permet obrir el Museu a la seva societat i al món, sinó que millora l'eficàcia i l'impacte de la institució des de múltiples punts de vista:

- La gestió i l'anàlisi de les dades internes sobre els fons, les col·leccions i els materials arqueològics fruits del treball de camp.

- La introducció de noves eines de treball col·laboratiu.

- La deslocalització de l'estudi i la investigació dels fons i col·leccions, que es poden realitzar de manera no presencial i, per tant, situar el MHM al món, explorant i obrint vies de col·laboració amb professionals i investigadors d'àmbit nacional i internacional.

El present programa articula el desplegament integral i transversal de les estratègies de digitalització de tots els elements i àmbits del Museu: col·leccions, gestió, investigació, publicacions, divulgació. S'aborden de manera coherent i sistèmica tots els vessants de la institució per tal d'establir una estratègia global i fixar els mecanismes per implementar-la.

[36] Estratègia 2020-2025 d'Europeana, p. 11.

En aquest sentit, s'articula el pla de digitalització del MHM des de dos eixos principals d'acció:

1. Pla de digitalització interna. Millora de les eines i recursos de la institució per desenvolupar les principals tasques de documentació, preservació i estudi del patrimoni del MHM. Comprèn els següents continguts:

    1.a. Sistema digital centralitzat de registre, inventari i catalogació dels fons, col·leccions i materials d'excavació mitjançant el programari de gestió MuseumPlus.

    1.b. Sistema d'informació integrada sobre conservació preventiva dels fons. Integració d'informació sobre processos de restauració acomplerts, prescripcions tècniques de conservació en les fitxes del fons mitjançant el programari de gestió MuseumPlus.

    1.c. Automatització del control de les condicions ambientals de les sales de la col·lecció permanent, mitjançant programari registrador i gestor digital de les dades.

    1.d. Gestió i observatori de públics, mitjançant programes de càlcul i estadístiques.

    1.e. Treball intern en xarxa i col·laboratiu. Implantació d'un servidor comú i un sistema i protocol de còpia de seguretat de la informació digital del MHM. Incorporació de programari de treball remot (a distància) corporatiu per a tota l'organització i professionals que treballen amb els fons del Museu.

    1.f. Projecte per a la posada en línia d'una selecció de la col·lecció a partir de l'adaptació de les dades i imatges emmagatzemades al gestor MuseumPlus.

2. Pla de digitalització externa. Implantació de recursos tecnològics digitals per oferir accés obert als recursos patrimonials del MHM i interacció activa amb la ciutadania. Comprèn els següents continguts:

    2.a. Arxiu obert i en línia. Fons patrimonial, documental i didàctic[37] en suport digital. La plataforma de suport, a través del portal web del Museu, ha de ser accessible i fàcil d'utilitzar per fomentar-ne el gaudi per part de la ciutadania. L'Ajuntament està iniciant un programa de documentació en 3D dels edificis històrics.

    2.b. *Recerca Oberta.* Implantació d'una plataforma de publicació de dades d'investigació obertes (*open science*) en recerca: dades d'investigació,

[37] Els recursos educatius del Programa Educatiu del Pla director que es desenvolupin en suport digital estaran disponibles en l'Arxiu Obert del MHM (vegeu C1.09. Programa d'acció educativa).

publicacions especialitzades (*MUSA*), documentació i arxiu,[38] que s'integrarà a la plataforma web del Museu.

2.c. Versió digital de les exposicions temporals i visita virtual per la col·lecció permanent.

2.d. Enfortiment del sistema web del Museu per poder acollir les plataformes d'accés obert.

2.e. Fons 3D del MHM. Ampliació de la galeria Sketchfab del Museu amb objectes, però també la producció de vols de dron i fotogrametria 3D dels jaciments i el seu entorn; restitucions 3D de les restes arqueològiques i de les peces significatives del fons del Museu. Creació de codis QR per fer accessible aquest material.

Per a aquestes actuacions, serà essencial disposar d'un allotjament web amb prou capacitat per emmagatzemar totes les dades i garantir un trànsit fluid. El Museu ja compta amb un allotjament del seu lloc web, que podria actuar com a servidor únic. En aquest sentit, caldrà preveure la capacitat necessària i el ritme de creixement per avaluar-ne la possible ampliació.

QUADRE DE SÍNTESI C.12. Programa transversal de digitalització	
1. Pla de digitalització interna	
1.a. Sistema digital centralitzat de registre, inventari i catalogació	ALTA
1.b Sistema d'informació integrada sobre conservació preventiva dels fons	ALTA
1.c. Automatització de les condicions ambientals de les sales	MITJANA
1.d. Observatori de públics	BAIXA
1.e. Treball intern i col·laboratiu en xarxa	MITJANA
1.f. Posada en línia d'una selecció de la col·lecció.	BAIXA
2. Pla de digitalització externa	
2.a. Creació d'un Arxiu obert i en línia	ALTA
2.b. Recerca Oberta	BAIXA
2.c. Visita virtual per l'exposició permanent. Galeria virtual per les exposicions temporals	MITJANA
2.d. Enfortiment web per acollir plataformes d'accés obert	ALTA
2.e. Fons 3D del MHM	ALTA

[38] El Consejo Nacional de Ciencia, Tecnología e Innovación Tecnológica (CONCYTEC) té un repositori de dades obertes de recerca de tot el país: https://alicia.concytec.gob.pe/ ; d'altra banda, el Govern balear també té una plataforma pròpia de dades obertes que podria servir de suport ja que té una categoria de ciència i tecnologia: https://www.caib.es/sites/opendatacaib/ca/inici_home/?campa=yes

Taula resum de les actuacions per programes

QUADRE DE SÍNTESI C.1. Programa de col·leccions i documentació	Prioritat
1. Implementació d'un protocol de la política d'adquisicions del Museu	MITJANA
2. Creació d'un nou edifici annex al Museu per a la conservació i reserva de les col·leccions	ALTA
3. Reforç i millora de l'operativitat del sistema de documentació de les col·leccions	ALTA
4. Campanya de digitalització de la col·lecció	MITJANA
5. Projecte de documentació fotogràfica digital de les col·leccions	BAIXA
6. Desenvolupament d'un projecte de patrimoni immaterial	BAIXA
7. Projecte «Construïm el Museu»	BAIXA
8. Foment de la peça del mes	MITJANA
C.2. Programa de conservació preventiva i la seva implementació	
1. Implementació de la conservació preventiva dins del si de l'organització	MITJANA
2. Campanya de posada el dia de documentació de les col·leccions i de les condicions dels espais com a garantia de la seva conservació	MITJANA
3. Implementació de la conservació preventiva en l'ús i en la gestió de la col·lecció i en la protecció del patrimoni immoble	MITJANA
4. Accions associades a les instal·lacions en matèria de conservació preventiva	ALTA
5. Protocol per al seguiment de les condicions dels espais que acullen objectes de la col·lecció i per a la recollida i el tractament de dades.	ALTA
C.3. Programa de recerca i transferència de coneixement	
1. Pla d'investigació de les col·leccions	MITJANA
2. Aula de Restauració i Conservació Preventiva del MHM	MITJANA
3. Observatori de la vida rural i la memòria popular de Manacor	BAIXA
4. Arxiu Obert del MHM	MITJANA
5. Transferència científica i difusió social de l'arqueologia	BAIXA
C.4. Programa d'exposició estable	
1. Incorporació d'instruments i recursos que ofereixen noves mirades	ALTA
2. Projecte i formalització museogràfica de les sales de les èpoques moderna i contemporània	MITJANA
3. Projecte i implementació de la museografia renovada al molí d'en Fraret	ALTA
4. Ampliació d'elements museogràfics a l'exterior de la torre dels Enagistes	BAIXA
C.5. Programa d'exposicions temporals	Prioritat
1. Cicle d'exposicions virtuals	MITJANA
2. Cicle de microexposicions viatgeres	MITJANA

QUADRE DE SÍNTESI C.6. Programa d'acció cultural, difusió i comunicació	Prioritat
1. Estratègies presencials de mediació i divulgació	
1.a. Visites guiades	BAIXA
1.b. Visites teatralitzades i espais de recreació històrica	MITJANA
1.c. Jocs d'escapada per a joves	MITJANA
1.d. Les arts al Museu	MITJANA
1.e. Jornades temàtiques	BAIXA
1.f. Tallers familiars i per a públic en general	MITJANA
2. Les estratègies digitals de dinamització	
2.a. L'ús d'etiquetes (#)	ALTA
2.b. Fils de Twitter	ALTA
2.c. Publicacions temporals	MITJANA
2.d. Canal de continguts d'Instagram	MITJANA
2.e. Retransmissions en directe per estríming	BAIXA
2.f. Reels	MITJANA
2.h. Col·laboració amb influenciadors culturals	MITJANA
C.7. Programa de comunicació	**Prioritat**
1. Implementació del Pla de comunicació externa	MITJANA
2. Implementació del Pla de comunicació interna	BAIXA
C.8. Programa de participació	**Prioritat**
1. Cocreació. Programa de mentories i apadrinaments	ALTA
2. Cocreació. *Construïm el MHM*	BAIXA
3. Cogovernança. Processos participatius per a projectes	MITJANA
4. Cogovernança. Canal col·laboratiu d'observació patrimonial	ALTA
5. El Consell del MHM	MITJANA
C.9. Programa d'acció educativa	**Prioritat**
1. Acció Educativa «El Museu és Escola»	
1.a. Residències educatives	MITJANA
1.b. El Museu com a aula a cel obert	ALTA
1.c. Aprenentatge i servei per a centres educatius	MITJANA
1.d. Camp d'aprenentatge	BAIXA
2. Acció Educadora i Participació «El Museu és Educació+»	MITJANA
3. «La caixa d'eines»	MITJANA
C.10. Programa de relacions i treball en xarxa	**Prioritat**
1. Pla de patrocini i mecenatge	ALTA

QUADRE DE SÍNTESI C.11. Programa d'accessibilitat	Prioritat
1. Línia d'accessibilitat física	ALTA
2. Línia d'accessibilitat sensorial	MITJANA
3. Línia d'accessibilitat cognitiva	BAIXA
4. Línia d'accessibilitat i inclusió	ALTA
C.12. Programa transversal de digitalització	
1. Pla de digitalització interna	
1.a. Sistema digital centralitzat de registre, inventari i catalogació	ALTA
1.b. Sistema d'informació integrada sobre conservació preventiva dels fons	ALTA
1.c. Automatització de les condicions ambientals de les sales	MITJANA
1.d. Observatori de públics	BAIXA
1.e. Treball intern i col·laboratiu en xarxa	MITJANA
1.f. Posada en línia d'una selecció de la col·lecció	BAIXA
2. Pla de digitalització externa	
2.a. Creació d'un Arxiu obert i en línia	ALTA
2.b. Recerca Oberta	BAIXA
2.c. Visita virtual per l'exposició permanent. Galeria virtual per les exposicions temporals	MITJANA
2.d. Enfortiment web per acollir plataformes d'accés obert	ALTA
2.e. Fons 3D del MHM	ALTA

D. SERVEIS I AGENTS VINCULATS

Els serveis que ofereix el Museu són essencials per al seu correcte funcionament i per a l'èxit d'aquesta important institució cultural. Entre aquests serveis, destaquen l'atenció al públic i la biblioteca, que exerceixen un paper fonamental en el dia a dia del Museu. A més, col·lectius com els Amics del Museu d'Història de Manacor i els voluntaris també col·laboren amb la institució i desenvolupen tasques essencials en la seva organització.

D.1. Servei de recepció i atenció al públic

El servei de recepció i atenció al públic és essencial per a una experiència satisfactòria al Museu d'Història de Manacor (MHM). Amb dos punts d'atenció a la torre dels Enagistes i al molí d'en Fraret, l'objectiu d'aquest servei és donar la benvinguda als visitants i proporcionar-los orientació adequada. Per garantir una atenció de qualitat, el Museu disposa d'un protocol d'atenció i rebuda al visitant que s'actualitza i que assegurarà que tot el personal d'informació tengui la mateixa informació i ofereixi el mateix tractament a tots els visitants.

Amb aquest protocol, assegurarem una atenció amable i personalitzada, amb personal ben informat sobre les exposicions, horaris i activitats del Museu. A més, es gestionaran eficientment les cues i s'oferirà material informatiu com fullets i mapes per a una millor comprensió de les exposicions.

El protocol s'ocupa dels següents àmbits:

- Benvinguda i orientació. Es dona una cordial benvinguda i salutació als visitants i se'ls proporciona la informació essencial del Museu, com els horaris d'obertura, les exposicions destacades, les activitats programades i la resta d'equipaments, monuments o jaciments arqueològics que es poden visitar al municipi. També s'entreguen fullets informatius o guies per ajudar-los a orientar-se tant dins del Museu com en les diferents sales. S'informa de l'existència de fulls de sala en diferents idiomes i dels QR amb notes de veu. També s'informa d'altres aspectes abans d'iniciar la visita: l'ús de les taquilles per deixar bosses i motxilles o la prohibició de fer fotografies amb flaix, el servei de bucle magnètic (que encara és molt poc demandat), el préstec de lupes o dels bastons cadira.

- Atenció al visitant. El personal de recepció està disponible per ajudar els visitants amb qualsevol dubte, preocupació o necessitat d'assistència. L'objectiu és satisfer les seves necessitats i proporcionar-los una experiència agradable durant la visita.

- Informació sobre les exposicions i activitats. El personal de recepció està ben informat sobre les exposicions temporals i permanents del Museu, així com sobre les activitats programades. Està preparat per proporcionar informació detallada sobre cada activitat i respondre preguntes dels visitants, així com gestionar inscripcions i pagaments per serveis o activitats.

- Control d'accés. El personal de recepció supervisa l'accés dels visitants a les diferents àrees del Museu, comptabilitza el nombre de persones i recopila dades per a les

estadístiques de públic (procedència). S'assegura que els visitants es desplacin únicament pels espais públics autoritzats.

- Atenció a grups i visites guiades. El personal de recepció coordina les visites de grup i les visites guiades, proporciona la informació necessària i facilita les inscripcions, ja sigui de manera presencial, telefònica o per correu electrònic. També es responsabilitza de gestionar les reserves per a visites escolars i tallers.

- Resolució d'incidències. En cas de problemes o incidències durant la visita, el personal de recepció és el punt de contacte per als visitants. S'esforça per resoldre les situacions adequadament o, si cal, contacta amb els serveis més adequats per afrontar qualsevol emergència.

- Venda de productes de la botiga del Museu. El personal d'atenció al públic també s'encarrega de vendre els productes disponibles a la botiga del Museu administrada pels Amics del Museu, com publicacions, articles de regal i recordatoris. Quan s'adverteix la falta de material es comunica als Amics del Museu.

- Avaluació. Al final de la visita, el personal de recepció sol·licita als visitants que valorin la seva experiència al Museu mitjançant una enquesta ràpida. L'objectiu és conèixer el grau de satisfacció dels visitants amb l'equipament i el servei prestat per poder millorar en el futur.

D.2. Servei de biblioteca

El Museu també disposa d'una biblioteca especialitzada relacionada amb la seva temàtica, amb dos objectius principals:

1. Proporcionar publicacions útils per a l'estudi de les col·leccions i els projectes arqueològics, i també sobre museologia, museografia, arqueologia i història per a ús intern.

2. Oferir la biblioteca com una eina útil per a investigadors i altres usuaris interessats.

La biblioteca és alimentada a través d'intercanvis. Es reben periòdicament publicacions d'altres museus de les Illes Balears, de Catalunya i del País Valencià, així com d'altres institucions relacionades. Els volums de la biblioteca estan registrats en una base de dades (Access).

A més de les aportacions obtingudes a través dels intercanvis, també s'admeten donacions. Recentment, s'ha incorporat la col·lecció d'arqueologia i museologia donada per Elena Juncosa, i també un conjunt de llibres d'arqueologia de Gabriel Pons.

Malauradament, l'adquisició de noves publicacions no és constant, ja que no es disposa d'un pressupost estable.

En l'actualitat, la biblioteca no pot proporcionar el servei als investigadors i interessats degut a la manca d'espai i d'infraestructura adequada. No obstant això, en el nou edifici

annex està prevista la integració d'un espai d'estudi i consulta, que podrà atendre tant els investigadors interns com externs. Això permetrà un millor accés a la informació i una millor facilitat per a la realització d'estudis i investigacions.

D.3. Amics del Museu d'Història de Manacor

Els Amics del Museu de Manacor constitueixen una associació amb caràcter civil i personalitat jurídica pròpia. La seva missió principal és desenvolupar activitats al llarg de l'any relacionades amb la història i el patrimoni de les Illes Balears, amb el Museu com a centre d'operacions.

Els objectius principals d'aquesta associació són els següents:

- Promoure el coneixement dels museus i les col·leccions de les Illes Balears, tant entre els seus membres com en el públic en general. Així mateix, fomentar la participació en la investigació i la divulgació de la història i la cultura de la regió, així com la salvaguarda del patrimoni històric, cultural i artístic.

- Col·laborar activament en les activitats i funcions de caràcter cultural del Museu.

Per aconseguir el primer objectiu, l'associació, com a ens de representació social i de participació, s'implica de manera activa en la dinamització de la institució, planificant una programació anual que proposa una àmplia gamma d'activitats. Aquestes iniciatives, obertes a la participació de la societat, inclouen excursions, sortides i esdeveniments al Museu.

El segon objectiu esdevé essencial ja que els membres de l'Associació col·laboren activament en tasques associades amb l'organització i la gestió del Museu. La seva participació és rellevant en tasques operatives pròpies del Museu, tant públiques com internes.

Pel que fa al finançament de l'associació, les quotes dels membres constitueixen la base econòmica principal. Altres ingressos es deriven de la prestació de serveis auxiliars, com la publicació de materials i la gestió de la botiga del Museu. L'associació assumeix la responsabilitat de gestionar la botiga del Museu, i pren decisions sobre la compra i la creació de productes.

En termes d'organització, l'associació està estructurada al voltant de l'Assemblea General i la Junta de Govern com a òrgans de direcció. A més, es reconeixen diverses categories de membres, que poden ser a títol personal o institucional:

- Socis numeraris
- Socis protectors
- Socis honoraris

Així doncs, l'Associació dels Amics del Museu de Manacor exerceix una funció vital en la promoció, difusió i salvaguarda del patrimoni cultural de les Illes Balears, amb un enfocament participatiu i col·laboratiu.

Visita organitzada pels Amics del Museu
per conèixer altres institucions.

Cicle de les Muses, organitzat pels Amics dels Museu.

D.4. Voluntariat

El Museu d'Història de Manacor ha desenvolupat un programa de voluntariat que, sota el lema «La cultura entre les mans de la gent» té la finalitat d'ajudar en les tasques d'investigació i divulgació de la institució i actuar com una important via de participació social. Actualment està en procés d'inscripció en el Cens d'Entitats de Voluntariat de les Illes Balears.

El programa de voluntariat del Museu s'estructura en tres línies de treball:

- Suport a les excavacions arqueològiques que organitza el Museu, tant en tasques de camp com de laboratori.

- Suport en la cura de la col·lecció del Museu, en tasques de neteja, procés de siglatge o d'ordenació.

- Suport als esdeveniments que organitza el Museu, aportant ajut en l'habilitació d'espais, decoracions o participant en activitats com ara visites guiades.

- Suport en tasques internes del Museu, com ara col·laboracions per realitzar enquestes, preparar materials...

El programa preveu oferir formació als voluntaris per assegurar un bon funcionament i, especialment, aconseguir una acció voluntària de qualitat. Per aquest motiu, si bé el voluntariat està obert a qualsevol persona, és d'especial valor voluntaris que tenguin formació en el camp de les humanitats o ciències socials.

Voluntàries col·laborant en tasques de neteja
de materials arqueològics.

Voluntàries col·laborant en tasques de neteja
de materials arqueològics.

E. GESTIÓ

El Pla director del Museu també inclou una secció dedicada a l'anàlisi i els instruments de gestió necessaris per dur a terme les estratègies i accions establertes en aquest document amb l'objectiu d'assolir la missió i els objectius de la institució.

La gestió d'un museu aborda diversos aspectes, però destaquen especialment els recursos humans, els recursos econòmics i l'organització de la institució, ja que són els pilars fonamentals que en permeten el funcionament.

E.1. Model organitzatiu i recursos humans

El Museu d'Història de Manacor es troba en una situació crítica en el que es refereix als seus recursos humans, una situació que s'ha agreujat amb el pas dels anys. Malgrat això, gràcies a l'entrega incansable del seu personal actual, l'activitat i la dinàmica del Museu es mantenen sorprenentment actives, el que fa que ens preguntem com és possible aconseguir-ho. Aquesta dinàmica es fa possible gràcies a les hores extra realitzades pel personal, a l'organització interna, a la xarxa de col·laboradors i a la perspicàcia en l'obtenció d'ajuts, beques o subvencions que permeten la incorporació de joves al Museu durant breus períodes de temps.

No obstant això, aquesta situació és insostenible i requereix una revisió profunda de l'organigrama i la plantilla del Museu per tal de redimensionar les seves necessitats en quant a recursos humans. És fonamental dotar-lo dels perfils professionals especialitzats que són necessaris per afrontar els reptes que planteja aquest Pla director. Això és indispensable per a mantenir el Museu com una institució activa i dinàmica en el context dels museus del segle XXI.

L'organigrama del Museu ha d'estar format per una estructura bàsica que integri els següents àmbits tècnics:

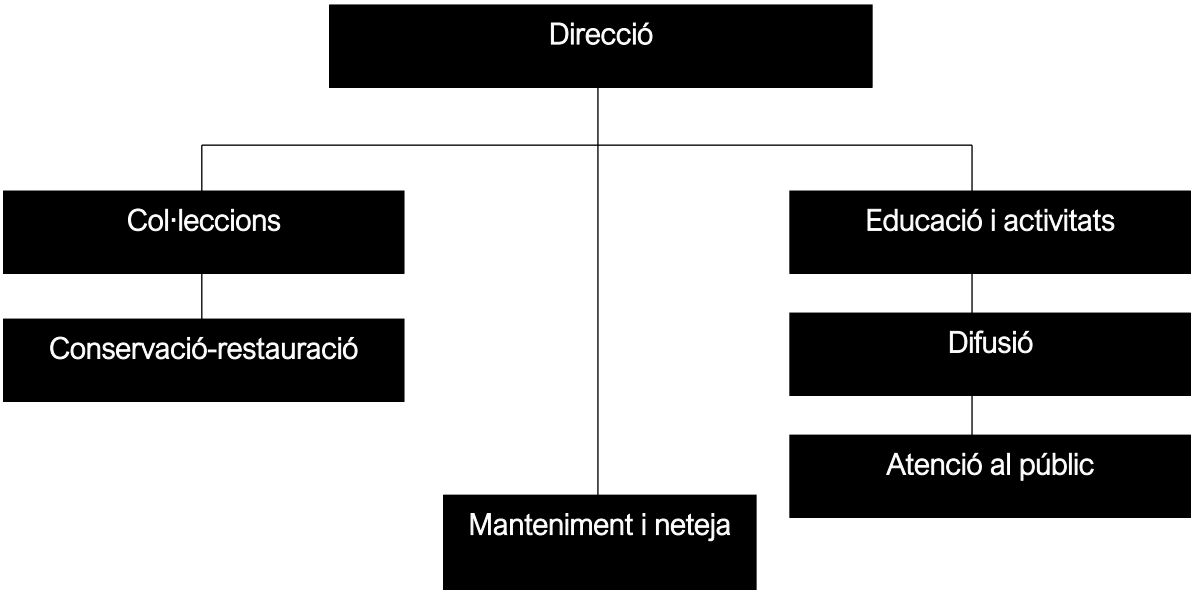

La definició de la plantilla necessària per a la gestió, el funcionament i el manteniment del Museu permetrà establir amb exactitud les categories laborals i els perfils professionals.
El catàleg de llocs de treball inclou 4 grans blocs:

A. Recursos humans que desenvolupen treballs constants i que, per tant, han de traduir-se en llocs de treball estables.

B. Recursos humans que poden desenvolupar-se mitjançant campanyes de reforç en algunes de les polítiques del Museu i que poden ser contractes eventuals, coincidint amb treballs de suport més puntuals.

C. Recursos humans que es poden externalitzar o subcontractar.

D. Recursos humans compartits amb altres àrees de l'Ajuntament de Manacor.

En l'àmbit de les institucions museístiques, és crucial reconèixer que els recursos humans constitueixen el pilar fonamental del seu funcionament. La presència d'un equip ben cohesionat i especialitzat és indispensable per assegurar una gestió dinàmica, eficient i adequada, essencial per a una entitat amb vocació pública i compromesa amb el servei a la comunitat. En conseqüència, una proporció significativa del pressupost d'aquestes institucions s'inverteix en la seva partida de recursos humans, i això reflecteix la importància de comptar amb professionals qualificats per a la correcta execució de les seves funcions i la consecució dels objectius.

La direcció

El Museu és una organització amb una direcció unipersonal.

Directora (A): és la gestora executiva de l'organització. Com a tal, és la responsable de governar el dia a dia del Museu, dirigir el personal i exercir les relacions institucionals amb l'Administració pública i amb altres institucions. Pren les decisions per al desenvolupament de les polítiques i dels plans, i és la responsable que s'executin correctament i de fer-ne l'avaluació i rendició de comptes. És l'encarregada de la gestió dels recursos humans i financers del Museu, així com de la documentació tècnica per a la tramitació administrativa de contractacions externes.

Aquesta plaça actualment està adscrita al Departament de Cultura i és compartida amb el Departament d'Urbanisme ja que també realitza la direcció del Servei de Patrimoni municipal.

Conservació-restauració

Actualment aquest àmbit no disposa de cap lloc de treball estable. És un fet indiscutible que una institució com el Museu d'Història de Manacor, en el qual la col·lecció creix any rere any a través de la investigació i actuació en els seus jaciments arqueològics i els dipòsits d'intervencions en el municipi, necessita un conservador i restaurador de la col·lecció. Així, els jaciments arqueològics i monuments que custodia són els seus actius principals, la conservació i la restauració representa un treball constant que garanteixi la custodia, la cura i la protecció dels objectes. Per tant, es considera imprescindible que el Museu disposi en la seva plantilla d'un conservador i d'un restaurador.

Conservador/a (A): ha de gestionar les reserves de les col·leccions, tenir cura de les col·leccions i béns immobles, crear i mantenir el sistema de documentació del Museu, gestionar i supervisar el registre i l'inventari dels objectes de les col·leccions, organitzar els catàlegs de les col·leccions, realitzar els tràmits d'assegurança, préstecs, dipòsits, custòdia i control de sortida i entrada d'objectes de la seu del Museu, planificar, realitzar o supervisar recerques en profunditat sobre les peces de la col·lecció, participar i seleccionar objectes per a exposicions, col·laborar amb altres professionals del camp com historiadors de l'art, arqueòlegs i experts en conservació. També pot establir contactes amb altres institucions culturals i museus per a intercanviar coneixements i recursos.

Actualment, aquesta funció la realitza la directora del Museu i, en casos puntuals, es du a terme una contractació externa. Això suposa, per exemple, un endarreriment en l'actualització de la documentació i registre de la col·lecció.

Restaurador/a (B): el seu àmbit de treball inclou vetlar per la conservació preventiva de la col·lecció i dels jaciments arqueològics o monuments que custodia el Museu, examinar físicament tots els objectes que entren en el Museu (en el cas de les exposicions temporals o peces en préstec, material arqueològic) i preparar els informes d'estat preceptius, dur a terme directament o per encàrrec extern els tractaments dictaminats, investigar en mètodes i procediments de conservació, supervisar la manipulació i el moviment dels objectes, així com les seves condicions d'exposició i emmagatzematge,

elaborar projectes de conservació i emetre els informes necessaris per a la protecció dels béns mobles i immobles sota la responsabilitat del Museu.

Documentalista (B): especialista en bases de dades documentals de la col·lecció que realitzi periòdicament campanyes de reforçament de l'inventari i el catàleg digital del Museu.

Educació i activitats

El Museu d'Història de Manacor, al llarg de la seva trajectòria, ha consolidat un exitós programa educatiu i un programa d'activitats per a tot tipus de públics. Fins a dia d'avui, l'organització i el manteniment d'aquestes activitats no ha estat liderada per una persona estable que pugui donar estabilitat als programes. Ha estat realitzada per diverses persones.

Tècnic/a d'activitats (A): ha de planificar i dur a terme programes educatius per a públics diversos, establir i mantenir xarxes de relació i cooperació amb escoles, associacions, entitats, etc., elaborar materials pedagògics per a ús d'escoles i instituts d'ensenyament, desenvolupar programes de formació per a guies i monitors del Museu, elaborar, coordinar i planificar la programació anual d'activitats del Museu adreçades a tots els públics.

Difusió

La difusió d'un museu és essencial per a comunicar la missió, l'oferta cultural i les activitats del museu al públic, al mateix temps que promou la participació i la interacció activa de la comunitat. El seu treball contribueix a fer que el museu sigui accessible, atractiu i rellevant per a una àmplia gamma de visitants i audiències.

Tècnic/a en difusió (C): malgrat que és una tasca complexa, es proposa que la persona encarregada d'aquesta tasca tengui un encàrrec extern. Els seus treballs serien la promoció de les activitats, esdeveniments i exposicions, establir la comunicació amb el públic, transmetre la informació general del Museu pels canals adequats (activitats, horaris, serveis...), recollir comentaris i suggeriments de visitants i usuaris, planificar i gestionar publicacions i materials promocionals, així com ser la persona encarregada de conduir les xarxes socials i l'actualització del web. Igualment també seria l'encarregada de gestionar i analitzar les audiències (estudi de públics, enquestes...) i avaluar l'impacte de les seves estratègies de difusió.

Personal d'atenció al públic

Atenció al públic a la torre dels Enagistes (A): l'àrea d'acollida i recepció de la torre dels Enagistes necessita una persona de manera estable que pugui desenvolupar les tasques en l'horari d'obertura al públic: donar la benvinguda als visitants quan arriben al Museu, proporcionar informació sobre horaris, tarifes i serveis disponibles, i respondre preguntes inicials; fer reserves de visites guiades, ajudar els visitants a orientar-se en el Museu i proporcionar les explicacions que demanin els visitants sobre l'exposició i els objectes exposats, atendre les preguntes i consultes, coordinar i guiar visites de grups escolars, turistes i altres grups organitzats, assegurant-se que tenguin una experiència educativa i agradable, tractar les queixes o problemes que puguin sorgir durant la visita, atendre la

botiga del Museu, brindar ajuda a visitants amb discapacitats per a garantir una experiència inclusiva, mantenir netes i ordenades les àrees de recepció i les zones comunes del Museu. Cal el coneixement i el maneig de diferents idiomes per a les tasques d'atenció al públic.

Atenció al públic al molí d'en Fraret (C)

L'atenció al públic que visita el molí d'en Fraret, amb les mateixes funcions que l'anterior, es regularà amb un contracte extern adequat als horaris de visita de l'equipament. Cal el coneixement i el maneig de diferents idiomes per a les tasques d'atenció al públic.

Manteniment, jardineria i neteja

Aquest serveis s'executen des dels serveis centrals de l'Ajuntament de Manacor.

Altres aspectes important de la gestió

El Museu té encara algunes assignatures pendents que es consideren importants i que afecten la seguretat dels béns i de les persones. En aquest sentit, cal solucionar alguns aspectes com ara:

- La instal·lació de detectors de fum

  La majoria de les regulacions de seguretat i construcció exigeixen la instal·lació de detectors de fum en llocs públics com museus. L'incompliment d'aquestes regulacions pot resultar en multes i tancament temporal o permanent del Museu.

  La seva importància en un museu radica en diversos aspectes clau, com ara la protecció de les col·leccions, la seguretat dels visitants i la preservació del propi edifici. Un incendi en un museu pot resultar una tragèdia i la pèrdua irreversible d'objectes de valor històric i cultural.

- L'elaboració d'un Pla d'emergència

  L'elaboració d'un pla d'emergència en un museu és essencial per a garantir la seguretat de les persones, la preservació del patrimoni cultural i la gestió adequada de situacions imprevistes. El pla d'emergència ha d'estar dissenyat per salvaguardar la vida i la seguretat dels visitants, el personal del museu i qualsevol altra persona present en el lloc durant una situació d'emergència. També ha d'ajudar a evitar o minimitzar el risc de destrucció de les col·leccions durant un incendi, inundació o altres emergències.

  D'altra banda, el pla ha de proporcionar un conjunt de pautes i procediments clars que permetin una resposta ràpida i efectiva davant situacions d'emergència, la qual cosa pot salvar vides i minimitzar danys materials. Alhora cal realitzar una avaluació de riscos per identificar les amenaces més probables en el propi museu i definir clarament els objectius del pla d'emergència: protegir vides humanes, preservar les col·leccions i minimitzar el temps de tancament del museu durant una emergència.

- Assegurances

  Cal treballar amb un agent d'assegurances especialitzat en el sector cultural per determinar les necessitats específiques d'assegurança del Museu i assegurar les proteccions contra els riscos als quals pugui estar exposat. Probablement caldrà una assegurança de propietat, que cobreix els edificis del Museu, les seves instal·lacions i els seus continguts; també una assegurança de responsabilitat civil, que cobreixi demandes o reclamacions per lesions personals o danys a la propietat que ocorrin en les instal·lacions del Museu i que inclogui cobertura per a visitants, empleats i tercers. A més a més, cal estudiar si cal una assegurança de transport d'objectes històrics, contra robatori de riscos cibernètics.

E.2. Recursos econòmics

S'ha establert una projecció anual de les necessitats econòmiques del museu, que comprenen diverses àrees. Primerament, es contempla la despesa estructural, destacant la partida més significativa, la referent al personal. Aquesta partida inclou el personal fix actual de la plantilla, així com la incorporació de dos nous tècnics: un especialitzat en conservació i un altre en difusió. Aquests nous perfils professionals esdevenen essencials per abordar mancances històriques de la institució, les quals cal resoldre amb caràcter urgent.

La projecció econòmica també inclou un apartat destinat a l'activitat regular del museu, així com un altre dedicat a projectes i activitats específiques programades al llarg de l'any. La flexibilitat d'aquests dos apartats permet ajustar-los en funció de la programació planificada per a cada exercici anual.

A més, la taula recull un apartat relatiu a les inversions previstes i necessàries. Aquestes inversions s'hauran de dur a terme durant el termini de vigència del Pla Director, que s'estén des de l'any 2024 fins al 2032.

Despesa estructural anual	324.323,00 €
Personal	275.523,00 €
Remuneracions del personal	212.886,00 €
Seguretat social	59.137,00 €
Altres despeses associades a personal	3.500,00 €
Comunicacions	2.500,00 €
Comunicacions	2.500,00 €
Despeses de manteniment	26.000,00 €
Espais i col·leccions	4.000,00 €
Edifici i instal·lacions	6.000,00 €
Elements museogràfics	3.000,00 €
Lloguer de béns i serveis	10.000,00 €
Manteniment seus	3.000,00 €
Despeses d'administració	9.800,00 €
Material d'oficina	1.000,00 €
Vestuari	300,00 €
Assegurances	6.000,00 €
Equipament informàtic	500,00 €
Formació	1.000,00 €
Altres despeses	1.000,00 €
Despeses de funcionament seus	10.500,00 €
Molí d'en Fraret	10.500,00 €
Activitat estable	71.000,00 €
Difusió, comunicació i públics	12.000,00 €
Comunicació, divulgació i XXSS	12.000,00 €
Activitats	34.000,00 €

Servei dinamització i mediació activitats	20.000,00 €
Altres activitats	7.000,00 €
Activitats de mediació educativa i materials	7.000,00 €
Col·leccions	6.000,00 €
Assessorament externs per catalogació	4.000,00 €
Material restauració	2.000,00 €
Centre de documentació i recerca	19.000,00 €
Edicions	7.000,00 €
Recerca i estudis	12.000,00 €
Despesa nous projectes i activitats	39.000,00 €
Pla d'exposicions	39.000,00 €
Exposicions temporals	10.000,00 €
Exposicions en itinerància	6.000,00 €
Projectes museològics i museogràfics sala moderna i contemporà-nia	23.000,00 €
TOTAL DESPESES ANUAL	434.323,00 €
ANNEX INVERSIONS	
Apuntalament bigues sales islàmica	48.000,00 €
Adequació espai exterior	391.081,96 €
Construcció i equipament edifici annex	2.859.500,00 €
Execució museografia sales moderna i contemporània	60.000,00 €
Execució museografia molí	50.000,00 €
Instal·lació detector de fum	12.000,00 €
Instal·lació comptador elèctric independent museu	8.000,00 €
Climatització del Molí d'en Fraret	28.100,00 €
TOTAL INVERSIONS	3.456.681,96 €

E.3. Procediments d'avaluació de la gestió

Amb l'objectiu d'avaluar el compliment del Pla director es proposa dissenyar una metodologia i eines que assegurin el seguiment del procés d'implementació i el control de la qualitat de la seva execució, amb la finalitat de mesurar de manera sistemàtica els resultats.

L'objectiu principal és introduir una metodologia que permeti avaluar de forma periòdica els avenços assolits en relació amb els objectius plantejats en el pla, que inclouen recursos, activitats i resultats.

En aquest sentit, es proposa establir dos nivells diferents d'avaluació:

1. Mesurar l'acompliment dels programes i dels processos, així com el control pressupostari.

2. Mesurar l'impacte dels programes.

La direcció del Museu elaborarà les metodologies necessàries i les eines de seguiment, mitjançant quadres de comandament, l'establiment d'indicadors de gestió i plantilles d'avaluació, que hauran de ser senzilles i viables per assegurar l'obtenció de les dades necessàries per a l'avaluació.

En l'establiment del procés d'avaluació, caldrà impulsar una cultura de treball basada en la concreció i el seguiment d'uns objectius estratègics i uns indicadors clau, dades senzilles que reflecteixin el compliment de les decisions preses i que determinin si els projectes o plans d'acció s'estan realitzant de manera exitosa i col·laboren en l'assoliment dels objectius establerts o, al contrari, es detecten desviacions o problemes.

S'aplicaran indicadors que permetin avaluar l'acompliment dels objectius i dels plans d'acció, tant quantitativament com qualitativament. Els indicadors, dels quals s'adjunta una proposta, han de ser simples però rellevants, quantificables, objectius i reconeguts per a qui els utilitza. Hauran de ser dades fiables i veraces, molt ben definides i gens ambigües per tal d'assegurar-ne una correcta interpretació.

S'establiran indicadors de processos (que mesuren aspectes concrets del procés per conèixer si s'està realitzant de la manera òptima) i d'impacte (mesuren el nivell d'execució del procés i els seus resultats).

El resultat final d'aquesta avaluació ha de prendre la forma d'una memòria anual que implica la recopilació, el tractament i l'avaluació de les dades i de l'activitat del Museu al llarg de l'any. El mateix procés d'elaboració de la memòria ja constitueix una forma d'avaluació i, alhora, permet disposar de la informació més rellevant de l'activitat del Museu cada any, creant així un arxiu històric de gran utilitat. Amb el temps, aquesta memòria es converteix en una font d'informació històrica indispensable.

A més, es recomana que aquesta memòria sigui consultable per la ciutadania com una mostra de transparència.

A continuació, s'estableixen una sèrie d'indicadors de caràcter quantitatiu i qualitatiu per avaluar i mesurar l'impacte de les polítiques del Museu:

Els indicadors s'han diferenciat en dues columnes: aquells que són quantitatius i els que són qualitatius. Les dades es prendran abans del 31 de gener de cada any.

Àrees	Quantitatius	Unitat de mesura	Referència d'avaluació	Qualitatius	Referència d'avaluació
Públics	Visitants	Número	Comparació amb l'any anterior	Programació per persones amb risc d'exclusió o col·lectius vulnerables	Sí No Quins? ---------
	Visitants per segments d'edats: 12-20 anys 21-35 anys 36-50 anys 51-65 anys Més de 66	Percentatge respecte al total de visitants	Comparació amb l'any anterior	Explotació i avaluació de les dades de públic	Sí No
	Visitants per segment d'origen: Residents a Balears Residents de la resta de l'Estat Altres procedències	Percentatge respecte al total de visitants	Comparació amb l'any anterior	Satisfacció dels visitants	Índex segons les enquestes
	Visitants escolars	Percentatge respecte al total de visitants	Comparació amb l'any anterior	Implementació de noves activitats educatius	Sí No Quines? ---------
	Visitants a les exposicions temporals	Número	Comparació amb l'any anterior		
Col·lecció: documentació i recerca	Objectes ingressats	Número	Comparació amb l'any anterior	Pla de reserves	Sí No
	Objectes inventariats	Número i percentatge respecte al total de la col·lecció	Comparació amb l'any anterior	Accions de millora de les reserves	Sí No Quines? .....
	Objectes digitalitzats	Número i percentatge respecte al total de la col·lecció	Comparació amb l'any anterior		Si és que sí, percentatge d'assoliment: 25% 50% 75% 100%
	Objectes amb accés en línia	Número i percentatge respecte al total de la col·lecció	Comparació amb l'any anterior	Pla de conservació preventiva	Sí No

Àrees	Quantitatius	Unitat de mesura	Referència d'avaluació	Qualitatius	Referència d'avaluació
	Objectes restaurats	Número i percentatge respecte al total de la col·lecció	Comparació amb l'any anterior	Implementació protocol col·leccions	Sí No
	Consultes cientificotècniques	Número	Comparació amb l'any anterior	Pla de recerca	Sí No
	Projectes i activitats de recerca en col·laboració amb entitats i institucions externes	Número	Comparació amb l'any anterior	Avaluació de riscos i pla de seguretat de les col·leccions	Sí No Quins? .....
Difusió i educació	Exposicions temporals	Número i número de dies	Comparació amb l'any anterior	Formats nous i innovadors en matèria de divulgació	Sí No
	Activitats/sessions per a famílies	Número	Comparació amb l'any anterior		
	Activitats/sessions per a públic escolar	Número	Comparació amb l'any anterior		
	Nombre usuaris web	Número	Comparació amb l'any anterior		
	Seguidors Twitter	Número	Comparació amb l'any anterior		
	Fans Facebook	Número	Comparació amb l'any anterior		
	Seguidors Instagram	Número	Comparació amb l'any anterior		
	Satisfacció dels docents	Índex	Segons el sistema d'avaluació de cada museu		
Organització i gestió				Activitats de formació i reciclatge per als professionals del Museu	Sí No
				Elaboració de memòria anual	Sí No
	Increment de recursos humans	Número	Comparació amb l'any anterior	Perfils professionals	Quins? ....
				Inversions realitzades	Sí No Quines? ....

F. UNITATS D'ACTUACIONS

Les unitats d'actuació corresponen a l'execució de projectes d'intervenció o dotacions de recursos humans que es consideren estratègics per al funcionament ordinari del Museu.

	Unitat d'actuació	Punt de partida	Previsió de futur	Descripció	Prioritat
1	Ampliació de la plantilla	Plantilla insuficient	Ampliar la plantilla de 2 a 4 perfils professionals de diferents categories	Si s'analitza l'activitat del Museu es pot apreciar que el volum d'activitat que genera no està d'acord amb la reduïda plantilla de personal que disposa. Cal reforçar la plantilla i disposar de tècnics especialitzats en les diferents àrees de treball per tal de dotar-les d'estabilitat professional, alhora que es dinamitza la institució i es du a terme el Pla director. Sense aquest increment de recursos humans, el Pla director no es pot fer efectiu i l'activitat del Museu quedarà molt reduïda.	Alta 2024
2	Culminació del Pla d'accessibilitat	Molt avançat	Actualitzar i finalitzar les accions planificades	El Museu ha de completar les accions descrites en el Pla d'accessibilitat. Moltes de les accions ja s'han implementat i caldria un darrer esforç per finalitzar-ne l'aplicació.	Alta 2024-2026
3	Arranjament de la zona exterior de la torre dels Enagistes	Projecte d'intervenció realitzat	Execució del projecte redactat	El Museu ja disposa d'un projecte d'ordenació i paisatgisme de l'entorn exterior de la finca de la torre dels Enagistes amb la finalitat de definir els usos i adequar-los a l'espai per garantir un millor aprofitament d'aquest espai públic.	Alta 2024
4	Projecte arquitectònic i construcció d'un edifici annex	Pla d'usos redactat	Projecte arquitectònic + construcció	El Museu, ubicat en un espai patrimonial, necessita un edifici annex de nova planta que permeti ubicar-hi un centre de col·leccions, un espai d'investigació i un espai polivalent que permeti la realització d'activitats diverses i els tallers escolars.	Alta 2024 projecte
5	Renovació museogràfica del molí d'en Fraret	Projecte museològic redactat	Projecte museogràfic + producció i instal·lació	El Museu té la voluntat de renovar la museografia del molí d'en Fraret, amb una museografia adaptada a l'espai patrimonial, més inclusiva i participativa. El projecte museològic ja està redactat.	Alta 2024 projecte museològic
6	Creació o adquisició d'un sistema digital centralitzat de registre, inventari i catalogació	El programari de gestió de col·leccions que s'utilitza actualment no s'adapta a les necessitats del Museu			

G. CRONOGRAMA

MUSEU D'HISTÒRIA DE MANACOR

Pla director 2024-2032

Actuacions en fase de projecte

Actuacions en fase d'implementació i/o producció

* vincles

PROGRAMA	ACTUACIONS	2024				2025				2026				2027				2028				2029				2030				2031				2032			
		1T	2T	3T	4T	1T	2T	3T	4T	1T	2T	3T	4T	1T	2T	3T	4T	1T	2T	3T	4T	1T	2T	3T	4T	1T	2T	3T	4T	1T	2T	3T	4T	1T	2T	3T	4T
1. Programa de col·leccions i documentació	1. Elaboració i implementació d'un protocol de la política d'adquisicions del museu																																				
	2. Creació d'un nou edifici annex al museu per a la conservació i reserva de les col·leccions													*																							
	3. Reforç i millora de l'operativitat del sistema de documentació de les col·leccions																																				
	4. Campanya de digitalització de la col·lecció																																				
	5. Projecte de documentació fotogràfica digital de les col·leccions																																				
	6. Desenvolupament d'un projecte de patrimoni immaterial																																				
	7. Projecte "Construïm el MHM"																																				
	8. Foment de la peça del mes																																				
2. Programa de conservació preventiva i la seva implementació	1. Implementació de la conservació preventiva dins del si de l'organització																																				
	2. Campanya documentació de les col·leccions i de les condicions dels espais													*																							
	3. Implementació de la conservació preventiva en l´ús i gestió i la protecció del patrimoni del museu																																				
	4. Accions associades a les instal·lacions en matèria de conservació preventiva.																																				
	5. Protocol condicions dels espais que acullen objectes de la col·lecció i per la recollida i el tractament de dades.																																				
3. Programa de recerca i transferència de coneixement	1. Pla d'investigació de les col·leccions																																				
	2. Aula de Restauració i Conservació Preventiva del MHM																																				
	3. Observatori de la vida rural i la memòria popular de Manacor																																				
	4. Arxiu Obert del MHM																																				
	5. Transferència científica i difusió social de l'arqueologia																																				
4. Programa d'exposició estable	1. La incorporació d'instruments i recursos que ofereixen noves mirades																																				
	2. El projecte i formalització museogràfica de les sales de les èpoques moderna i contemporània													*																							
	3. Projecte i implementació de la museografia renovada al Molí d'en Fraret																																				
	4. Ampliació d'elements museogràfics a l'exterior de la Torre dels Enagistes																																				
5. Programa d'exposicions temporals	1. Cicle d'exposicions virtuals																																				
	2. Cicle de micro-exposicions viatgeres																																				
6. Programa d'acció cultural, difusió i comunicació	1. Estratègies presencials de mediació i divulgació																																				
	2. Les estratègies digitals de dinamització																																				
7. Programa de comunicació	1. Implementació del Pla de comunicació externa																																				
	2. Implementació del pla de comunicació interna																																				
8. Programa de participació	1. Cocreació. Programa de mentories i apadrinaments																																				
	2. Cocreació. *Construim el MHM*																																				
	3. Cogovernança. Processos participatius per a projectes																																				
	4. Cogovernança. Canal col·laboratiu d'observació patrimonial																																				
	5. El Consell del MHM																																				
9. Programa d'acció educativa	1. Acció Educativa "MHM és Escola"																																				
	2. Acció Educadora i Participació "El MHM és Educació+"																																				
	3. "La Caixa d'eines"																																				
10. Programa de relacions i treball en xarxa	1. Pla de patrocini i mecenatge																																				
11. Programa d'accessibilitat	1. Línia d'accessibilitat física																																				
	2. Línia d'accessibilitat sensorial																																				
	3. Línia d'accessibilitat cognitiva																																				
	4. Línia d'accessibilitat i inclusió																																				
12. Programa transversal de digitalització	1. Pla de digitalització interna																																				
	2. Pla de digitalització externa																																				

H. Annexos

I. Pla d'accessibilitat del Museu d'Història de Manacor, 2021.

II. Pla d'usos del nou edifici annex al Museu d'Història de Manacor, 2022.

III. Protocol general i d'accessibilitat per al disseny, producció i muntatge d'exposicions temporals del Museu d'Història de Manacor, 2022.

IV. Pla de comunicació del Museu d'Història de Manacor, 2022.

V. Document de premisses prèvies per a l'elaboració del protocol sobre la política d'adquisició del Museu d'Història de Manacor, 2023.

VI. Projecte d'adequació de la zona exterior del Museu d'Història de Manacor, 2023.

VII. Projecte museològic del molí d'en Fraret, 2023.

VIII. Estudi turístic, 2024.